

Rapport Visitatiecommissie Cultuurnota 2013–2016

Utrecht
Juni 2014

Inhoudsopgave

Algemene beschouwingen	5
Beschouwingen amateurkunst, cultuurparticipatie en -educatie	9
Beschouwingen beeldende kunst en musea	11
Beschouwingen film/audiovisueel	13
Beschouwingen literatuur.....	14
Beschouwingen muziek.....	15
Beschouwingen theater en dans.....	17
Rapporten.....	19
Aluin.....	21
BAK.....	23
Café Theater Festival	25
Casco... ..	27
Centraal Museum	29
Cultuur 19	31
De Coöperatie	33
De Dansers	35
De Nederlandse Bachvereniging.....	37
De Utrechtse Spelen	39
De Warme Winkel	41
DOX.... ..	43
Dutch Harp Festival	45
EKKO... ..	47
Fotodok	48
Gaudeamus Muziekweek	50
Het Filiaal	51
Het Huis	53
Het Literatuurhuis	55
Het Nederlands Volksbuurtmuseum	57
Het NUT.....	59
Het Wilde Westen	61
Holland Animation Film Festival	63
Holland Baroque Society	65
't Hoogt.....	67
Impakt.....	69
Insomnio	71
Internationaal Franz Liszt Pianoconcours	72
Internationaal Kamermuziek Festival Utrecht	74
Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland	75
Jongeren Media Collectief Massa.....	77
Kunstlicht op Straat	79
Kunstliefde	81
Le Guess Who?	82
Museum Speelklok.....	84
Nederlands Film Festival	86
Organisatie Oude Muziek	88
RASA.. ..	90
Rood Noot	91
Room with a view	93
Rosa Ensemble	95
Ruis.....	96
SPRING festival Utrecht	97
Stadsschouwburg Utrecht.....	99
Stut Theater	101
Tweetakt.....	103
Theater Kikker	105

Tivoli de Helling	107
Utrecht Manifest.....	108
Utrecht String Quartet	110
Via Vinex	112
ZIMIHC	114
Bijlage 1 – opzet en richtlijnen visitatieprocedure.....	117
Bijlage 2 – samenstelling Visitatiecommissie Cultuurnota 2013–2016	120

Algemene beschouwingen

Regeren is vooruitzien – The Next Step

Voor u ligt het rapport van de Visitatiecommissie Cultuurnota 2013–2016. Het bestaat uit 53 rapporten over organisaties die subsidie ontvangen in het kader van de cultuurnota, en naar aanleiding daarvan algemene beschouwingen. De commissie vond het palet van gevisiteerde instellingen zeer breed en divers. Hieronder wil de commissie een aantal punten die ze opmerkelijk en van bijzonder belang vindt uitlichten.

De commissie constateert naar aanleiding van de visitaties dat de gemeente op koers ligt met haar cultuurbeleid. Ze vindt het buitengewoon waardevol dat de gemeente in haar cultuurvisie verder vooruit kijkt dan de cycli van vierjarige subsidiering. Daar waar de landelijke overheid, de provincie en andere financierders zich terugtrokken bleef de gemeente Utrecht staan voor haar zaak. Utrecht als 'stad van kennis en cultuur' en 'stad van makers' bleef gewaarborgd. Als de sector ergens mee gebaat is op dit moment is het rust en ruimte om na alle wijzigingen haar evenwicht te hervinden. De investeringen die door overheden, de gemeente, fondsen en private partijen de laatste jaren in Utrecht gedaan, zijn hebben nu tijd nodig om tot wasdom te kunnen komen. Te snel reageren op politieke impulsen kan desinvesteringen met zich meebrengen.

Een minder bescheiden opstelling van de gemeente over de bereikte resultaten en de kwaliteit van het cultuuraanbod in de stad zou in de ogen van de commissie terecht zijn. Er is veel om trots op te zijn. De gemeente wordt ervaren als een constructieve gesprekspartner door de instellingen, waar veel informatie samenkomt. Als advies aan de gemeente zou de commissie daarom willen meegeven actiever te bemiddelen op het gebied van uitwisseling tussen culturele organisaties onderling, en ook met het bedrijfsleven. Een terugkerende netwerk- en inspiratiebijeenkomst, waar niet alleen gepraat maar vooral getoond en gedeeld wordt, ziet de commissie als een mogelijk middel. De commissie mist een structuur voor een openbaar discours over kunst en vraagt zich af of de gemeente hier in zou kunnen faciliteren. Ook in het collectief aankleden en zichtbaar maken van de culturele instellingen en activiteiten in de stad zou de gemeente meer op de voorgrond mogen treden. De commissie ziet hier ook een grotere taak weggelegd voor Stichting Cultuurpromotie Utrecht.

Produceren, presenteren en reflecteren

Het unieke aspect van het culturele klimaat in de stad Utrecht dat de commissie expliciet wil benoemen is de wisselwerking tussen klein en groot, tussen experimenteel en laagdrempelig, tussen onderzoek en entertainment. Onderzoek en reflectie zijn de onmisbare humuslaag voor grote publieksmanifestaties. Het een kan niet bestaan zonder het ander, en veroorzaakt een dynamiek die op veel verschillende manieren essentieel is voor de maatschappij om te functioneren.

Vermogen

Het valt de commissie op dat een organisch gegroeid collectief leiderschap in de sector ontbreekt. Waar in het verleden overlegstructuren zoals bijvoorbeeld het 'Utrechts Model' als agenderende gesprekspartner kon optreden, lijkt hier op dit moment geen vergelijkbare structurele vorm voor te bestaan. Verschillende organisaties gaven in de gesprekken aan een dergelijke regiefunctie te missen. Het gaat om netwerkversterking, uitwisselen van kennis en best practices, massa maken en de opbouw van vermogen sectorbreed. Inspirerende leiders zijn nodig om de kwaliteit van het artistieke klimaat en de aanzuigingskracht hiervan te waarborgen.

De commissie ziet hierin – net als de adviescommissie Cultuurnota 2013–2016 – ook een rol voor Stadsschouwburg, het Centraal Museum en TivoliVredenburg als grote organisaties. Met name bij de schouwburg constateert zij dat dit door de organisatie wordt gedeeld. In dat licht vond de commissie het jammer dat het nog niet mogelijk was om het nog startende TivoliVredenburg te visiteren. De commissie adviseert de gemeente om zo vroeg mogelijk de dialoog aan te gaan met TivoliVredenburg over de toekomstplannen en de rol die de organisatie in de stad wil gaan innemen. Van een instelling

van de grootte van TivoliVredenburg mag tenslotte verwacht worden dat deze een sterke verbindende en stimulerende visie ontwikkelt.

Door bezuinigingen bij de Provincie Utrecht en rijksoverheid kennen veel organisaties een terugval van inkomsten. Desondanks blijft het ambitieniveau en de artistieke drive op hoog niveau. De commissie maakt zich zorgen over het beslag dat dit legt op de organisaties die zij heeft gevisiteerd, en welke consequenties dit uiteindelijk zal hebben voor de creativiteit en artistieke drive. Wil een organisatie artistiek goed kunnen functioneren dan is een solide bedrijfsvoering noodzakelijk. Dit is niet alleen de verantwoordelijkheid van instellingen zelf. Om te kunnen leven in plaats van overleven en hun missie en ambities voorop te kunnen laten staan, is het ook aan de beleidsmakers om realistische voorwaarden te scheppen en de culturele sector voldoende tijd te geven om groeien, bloeien en wieden mogelijk te maken. De commissie adviseert het gemeentebestuur om in de bres te springen voor haar organisaties die door het Rijk en de fondsen mede worden ondersteund, en met hen de discussie te voeren over de redelijkheid en haalbaarheid van de prestatie-eisen.

Cultuureducatie

Binnen cultuureducatie heeft een grote omslag plaatsgevonden. Een deel van het beschikbare budget wordt vanaf schoolseizoen 2014–2015 bestemd voor scholen in het primair en voortgezet onderwijs, voor visieontwikkeling op cultuureducatie, het ontwikkelen van doorgaande leerlijnen, activiteiten en innovatie. De effecten van deze verschuiving zijn nog niet volledig zichtbaar. Er is voldoende aanbod vanuit de culturele organisaties, maar de vraag is in hoeverre ze al kunnen aansluiten bij de behoeftes van scholen. De commissie ziet hier ook kansen voor andere partijen dan de gevestigde aanbieders. Op dit ogenblik valt cultuureducatie gedeeltelijk onder de wethouder onderwijs en gedeeltelijk onder wethouder cultuur; dit leidt tot versnippering in beleid en wringende belangen in het veld. De commissie stelt dat de gemeente helderheid moet scheppen wat betreft opdrachtgeverschap op het gebied van cultuureducatie.

Internationaal

Utrecht kent gezelschappen, instituten en festivals met internationale allure. De langdurigere en inspirerende aanwezigheid van internationale kunstenaars in de stad, bij presenterende of producerende organisaties, zou een extra impuls aan de internationale dynamiek kunnen geven. De commissie constateert dat er veel internationaal gerichte energie en ambitie is binnen het veld, en hoopt dat de plannen uit het bidbook niet onopgemerkt naar de zijlijn zullen verdwijnen. Daar zijn immers de lange lijnen al geschetst. Ook hier geldt: 'regeren is vooruitzien'.

Talentontwikkeling

Voor een stad met een jonge hoogopgeleide bevolking is het van belang om talenten binnenboord te houden. Op het gebied van talentontwikkeling zijn er echter hier en daar gaten gevallen. In het bijzonder bij theater hebben net afgestudeerden van de kunstvakopleiding (te) weinig mogelijkheden om zich verder te ontwikkelen. Binnen de popmuziek is de volledige keten in de stad aanwezig, en deze functioneert goed. Verder constateert de commissie op het gebied van muziek dat het Conservatorium Utrecht niet zichtbaar is binnen de stad, en dat is een gemis qua mogelijkheden op het gebied van talentontwikkeling, uitwisseling en samenwerking.

Doelgroepen

De commissie ziet sectorbreed kansen om het publiek gerichter te bereiken door het verder ontwikkelen van een helder doelgroepenbeleid. Visie op en kennis van de diversiteit in de stad is op dit moment bij veel organisaties opvallend afwezig.

Utrecht kan trots zijn op haar culturele veld en artistieke veelzijdigheid. De hoeveelheid, creativiteit en variatie van het aanbod is bijzonder voor een relatief kleine stad als Utrecht. Een groter bovenstedelijk ambitieniveau en meer landelijke uitstraling zou op zijn plaats zijn. De zelfredzaamheid van de sector is indrukwekkend, maar voor de nieuwe stip op de horizon – ‘The Next Step’ – kijkt de commissie nadrukkelijk ook naar het stadsbestuur.

Beschouwingen amateurkunst, cultuurparticipatie en –educatie

Het cultuurparticipatie- en amateurkunstveld in Utrecht is groot en divers. Het omvat professioneel geleide cultuurhuizen voor amateurkunstenaars en jong talent in de wijken, cultuurmakelaars die vooral een bemiddelende rol spelen tussen culturele aanbieders en afnemers in de stadsdelen, educatieve en talentontwikkelingsprogramma's van producerende instellingen en diverse 'crossovers' tussen deze organisatievormen in alle mogelijke disciplines, genres en doelgroepen. Dit maakte dat de commissie moeite had een gemeenschappelijke noemer of dekkende definitie voor dit 'gebied' te vinden. Ze zet een kanttekening bij het samenbrengen van deze instellingen in een restcategorie: is deze categorisering wel behulpzaam bij het formuleren van toekomstig beleid? De spreiding van cultuurparticipatie en talentontwikkeling over de stad lijkt over het algemeen redelijk gewaarborgd, met als uitzondering Utrecht-Zuid van waaruit geen aanvragen zijn gedaan.

(Wijkgerichte) participatie en artistiek-inhoudelijk niveau

De instellingen op het gebied van cultuurparticipatie, amateurkunst en talentontwikkeling zijn van grote waarde voor Utrecht, vindt de commissie. Veel van de instellingen zijn laagdrempelig en maken daarmee kunst en cultuur toegankelijk voor inwoners die zonder deze organisaties mogelijk niet bereikt worden. De instellingen spelen daarnaast een rol in het met deelnemers ontwikkelen van culturele activiteiten en in het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid en sociale cohesie in (de wijken van) de stad. De nadruk heeft in deze 'verzameldiscipline', zowel op beleids- als organisatieniveau, lang op participatie vanuit sociaal-maatschappelijke overwegingen gelegen, waarbij het artistiek-inhoudelijke niveau van de activiteiten meer bijzaak was. De commissie adviseert de aandacht te verleggen naar het verbinden van de maatschappelijke en artistieke aspecten van het aanbod, vanuit het beleid, maar ook vanuit de instellingen zelf. Bij het merendeel van de gevisiteerde organisaties ontbreekt op dit moment nog een heldere artistiek-inhoudelijke visie en koers. De commissie is van mening dat de fase van alleen vraaggericht faciliteren van ontmoetingen en 'meedoen' voorbij is en dat voor de cultuurparticipatie- en talentontwikkelingsorganisaties nu de tijd is aangebroken om aanvullende artistiek-inhoudelijke stappen te zetten, die passen bij het kunst- en cultuuroogmerk van de verstrekte subsidie.

Uitwisselen en samenwerken

De Adviescommissie Cultuurnota 2013-2016 stelde in 2012 vast dat diverse partijen in het veld samenwerking zochten en gebruikmaakten van elkaars expertise. De huidige commissie constateert echter dat er in de uitwisseling en samenwerking op verschillende punten nog veel winst te behalen is. Ze noemt daarbij de doorstroming van talent naar andere cultuurinstellingen in de stad, de uitwisseling van inhoudelijke, administratieve en zakelijke kennis tussen de veelal kleine organisaties in het cultuurparticipatie- en talentontwikkelingsveld, en mogelijke kruisbestuivingen tussen de wijkgerichte organisaties en stedelijk georiënteerde instellingen. Wat dit laatste punt betreft, bestaat er momenteel een duidelijke scheiding tussen de cultuurinstellingen in de binnenstad en die in de wijken. Waar de stedelijke instellingen het, globaal genomen, goed doen op artistiek-inhoudelijk vlak, lukt het deze organisaties niet altijd om nieuwe doelgroepen te bereiken uit de wijken. Voor veel wijkgerichte instellingen geldt het omgekeerde. Het vergroten van de uitwisseling tussen de instellingen in het stadscentrum en de wijken zou om die reden, in de ogen van de commissie, zeer nuttig zijn. Ook kunnen dergelijke samenwerkingsverbanden zorgen voor spannende interacties tussen disciplines of genres die voor alle partijen gezond en interessant zijn.

Zichtbaarheid

De gemeente ontwikkelde een concept van cultuurparticipatie waarin iedere inwoner van Utrecht, jong of oud, in staat wordt gesteld om kunst en cultuur te beoefenen in de eigen wijk. Hoewel deze wijkgerichte benadering veel positieve aspecten kent, zoals toegankelijkheid, laagdrempelige kennismaking met kunst- en cultuurvormen en een directe aansluiting op doelgroepen, heeft deze

aanpak ook een enigszins naar binnen gekeerde houding van instellingen tot gevolg – vrijwel uitsluitend gericht op het ‘eigen’ stadsdeel. De commissie vindt het van belang dat de organisaties meer naar buiten treden met hun specifieke expertise, resultaten en aanbod. Door goed kenbaar te maken met welke disciplines, doelgroepen en talenten een organisatie zich bezighoudt, kan er gemakkelijker verbinding in het culturele veld ontstaan, kennis worden gedeeld en een groter publiek worden bereikt.

Bidbook

Voor ‘Utrecht Culturele Hoofdstad 2018’ formuleerden culturele instellingen in de stad in het bidbook een gezamenlijke visie op de culturele activiteiten in 2018. De commissie doet het gemeentebestuur tot slot de aanbeveling de cultuurparticipatie- en talentontwikkelingsorganisaties uit te nodigen de toekomstplannen zoals geformuleerd in het bidbook samen te vertalen naar de nieuwe beleidsperiode en de instellingen te vragen wie hun gewenste partners zouden zijn in het realiseren van de plannen. Op deze wijze betreft de gemeente de instellingen op een positieve manier bij de beleidsontwikkeling en zwengelt ze onderling overleg tussen de organisaties aan.

Beschouwingen beeldende kunst en musea

De kracht en identiteit van Utrecht is direct verbonden met de kleine schaal, ingetogen houding en het academische karakter van de stad, waar van oudsher studie en beschouwing een belangrijke plek innemen. Vanuit zijn middeleeuwse achtergrond is Utrecht te betitelen als stad van kloosters en markten; die combinatie is ook in het huidige beeldende kunstlandschap te zien, met enkele grote festivals en evenementen voor een groot publiek (van Impakt tot Call of the Mall) als markten, en een aantal op studie, kennis en verdieping gerichte instellingen (waaronder BAK en Casco) als hedendaags equivalent van kloosters.

Het spectrum van Utrechtse instellingen op het gebied van de beeldende kunsten is in veel opzichten breed, en de functies die de verschillende instellingen (willen) vervullen zijn zeer verschillend. Diverse Utrechtse instellingen kiezen voor een specialistisch profiel. Daarnaast wordt een steeds relevanter deel van de beeldende kunsten projectmatig georganiseerd buiten de infrastructuur van meerjarig gefinancierde instellingen (een ontwikkeling die niet uniek is voor Utrecht).

Bijzonder voor de Utrechtse situatie is bovendien dat de gemeente zelf initiatief neemt bij de totstandkoming van enkele grote en veelomvattende kunstmanifestaties als Call of the Mall en De Stem van West. Met deze bijzondere en succesvolle vorm van opdrachtgeverschap levert de gemeente Utrecht een krachtige bijdrage aan het landschap van de beeldende kunsten.

Om een beter beeld te krijgen van de manier waarop de uiteenlopende initiatieven en organisaties zich tot elkaar verhouden en welke toegevoegde waarde zij bieden ten opzichte van elkaar en naar de stad is het zinvol een onderscheid te maken tussen de productieve, receptieve en reflectieve deelname aan de beeldende kunsten.

Productie

Onder productieve deelname worden de makers en producenten van kunst verstaan: de betekenis voor de carrière van Utrechtse kunstenaars. Onder de meerjarig gefinancierde Utrechtse culturele instellingen zijn twee organisaties die Utrechtse kunstenaars een podium bieden: enerzijds Kunstliefde, anderzijds het Centraal Museum. Tussen hen in leveren kunstenaarsinitiatieven als Das Spectrum, Kapitaal of Eiland8 en diverse projecten een bijdrage op dit vlak. Er zijn in Utrecht niet heel veel galeries die een podiumfunctie kunnen vervullen. Manifestaties als De Stem Van West spelen op onderdelen ook een rol in het creëren van presentatiemogelijkheden in de stad.

De ruimte tussen de rol die Kunstliefde vervult en die van het Centraal Museum wordt echter niet volledig opgevuld door de tijdelijke initiatieven en projecten, er zijn nog steeds lacunes te constateren in de ondersteuning van de productie. De voorwaarden voor projectfinanciering zijn aangepast door de gemeente om bredere toegang te faciliteren, maar het is duidelijk dat die regelingen nog onvoldoende worden benut door het veld, onder andere omdat niet iedereen op de hoogte lijkt te zijn van de mogelijkheden die de regelingen bieden.

Receptie en reflectie

De receptieve deelname van de beeldende kunsten betreft de publieksfunctie. Hiermee wordt vooral het brede publiek bedoeld; de betekenis voor een vakpubliek van studenten, kunstenaars en andere professionele beschouwers, en het discours dat hieruit voortkomt, wordt uitgedrukt in de reflectieve deelname.

Bij het Utrechtse publieksaanbod op het gebied van beeldende kunsten speelt het Centraal Museum een hoofdrol. Instellingen als Fotodok en Impakt bereiken daarnaast binnen hun eigen specialisme een breder publiek met bijvoorbeeld projecten in de openbare ruimte, en weten zo een koppeling aan te brengen tussen de reflectieve en receptieve functie. Door middel van grootschalige manifestaties als Call of the Mall zorgt de gemeente voor een uitbreiding van het kunstaanbod voor een groot publiek. Daarnaast spelen wijkgeoriënteerde instellingen als Via Vinex een aanvullende rol.

Op zich is er op het gebied van de beeldende kunsten in Utrecht een divers aanbod, maar voor de bezoekende cultuurliefhebber is dit aanbod niet altijd even zichtbaar.

In de infrastructuur van meerjarig door de gemeente gefinancierde instellingen is relatief veel aandacht voor reflectie en discours over hedendaagse kunst; in zeker opzicht sluit dit goed aan bij het academische karakter van de stad, en de middeleeuwse achtergrond van de eerder genoemde 'kloosters'. Sommige instellingen vertegenwoordigen bovendien een aanzienlijke internationale betekenis, en een aantal van hen vervult een waardevolle functie richting kunstvakonderwijs en universiteit.

De waarde die de reflectieve instellingen vertegenwoordigen voor de stad wordt niet altijd breed onderkend, omdat het minder kwantificeerbaar is dan de receptieve publieksfunctie. Het Utrechtse draagvlak hiervoor vraagt dan ook nog behoorlijke aandacht. Dat is behalve een taak voor deze instellingen zelf ook een verantwoordelijkheid van de rest van het veld en de gemeente.

De Stichting Cultuurpromotie Utrecht zou een grotere rol kunnen spelen in het uitdragen van de niet altijd even zichtbare juwelen van de stad. Daarnaast zou de Utrechtse beeldende kunstensector ervan profiteren wanneer er meer synergie tot stand zou worden gebracht tussen het reflectieve en receptieve kunstenaanbod, tussen de markten en de kloosters.

Musea

Utrecht heeft een evenwichtig, gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig museaal aanbod. Het eerder genoemde academische en bescheiden karakter van de stad is ook in het museumlandschap enigszins zichtbaar, met enkele ingetogen en specialistische musea.

De Utrechtse musea kennen enkele vaste waarden met een goed aanbod voor de (cultuur)toerist, zoals Museum Catharijneconvent. Het Spoorwegmuseum weet fraaie bezoekersaantallen te realiseren, en kan op het gebied van marketingbeleid als voorbeeld dienen voor andere musea. Binnen hun specialismen vervullen enkele musea een belangrijke wetenschappelijke en collectievormende rol, zoals Speelklok en Catharijneconvent. Het Centraal Museum is een centrale speler in het museumveld. De commissie heeft tijdens de visitatie gesprekken gevoerd met drie musea: Centraal Museum, Museum Speelklok en Volksbuurtmuseum. Hun onderlinge verschillen zijn te groot om op basis hiervan een brede analyse van de Utrechtse museumsituatie te maken.

Beschouwingen film/audiovisueel

In de Utrechtse basisinfrastructuur van meerjarig gesubsidieerde filminstellingen, die bestaat uit het Nederlands Film Festival (NFF), het Holland Animation Film Festival (HAFF) en Filmtheater 't Hoogt, is de afgelopen twee jaar niet zo heel veel veranderd. Met het niet doorgaan van het Artplex en de nog niet definitieve status van het plan van de Wolff Cinema Groep om bij het Jaarbeursplein een groot filmcomplex te realiseren, blijft het door voorgaande adviescommissies gesignaleerde tekort aan goed geëquipeerde presentatielocaties voortbestaan. Het totaalaanbod van filmaccommodaties in Utrecht is in technische en facilitaire kwaliteit, en in zaalcapaciteit onvoldoende meegegroeid met de vraag van deze tijd en dit raakt zowel 't Hoogt, het NFF, distributeurs als het Utrechtse filmpubliek. Dat een belangrijk en voor de stad onmisbaar evenement als het NFF filmaanbod zou kunnen mislopen, omdat het makers in de huidige situatie niet altijd een (première)vertoning kan bieden die voldoet aan de hedendaagse technische eisen en aan de benodigde zaalgrootte, acht de commissie hoogst onwenselijk.

Nieuwe initiatieven

De commissie roept de gemeente op om nieuwe initiatieven voor filmlocaties waar mogelijk te faciliteren, zodat Utrecht in de toekomst haar status als presentatiestad kan behouden. Binnenkort ligt, naast het bestemmingsplan van Wolff Cinema dat voorziet in grotere, goed uitgeruste zalen, een besluit voor over een beoogd complex nabij het Paardenveld. Deze Stadsbioscoop De Kade is een initiatief van vier distributeurs en een cultureel ondernemer en zou behalve aan een aantal middelgrote filmzalen ruimte bieden aan een nieuw samenwerkingsconcept tussen onderwijs- en filminstellingen. Voor dit concept zijn de faculteit Kunst, Media & Technologie van de HKU, het NFF en 't Hoogt reeds benaderd en geïnteresseerd bevonden.

Kwaliteiten en ontwikkelpunten

De structureel gesubsidieerde filminstellingen doen het op verschillende vlakken goed. Het Nederlands Film Festival is zakelijk en inhoudelijk uitstekend georganiseerd en heeft met succes gehoor gegeven aan de aanbeveling een breder publiek te interesseren. Het Holland Animation Film Festival bouwde in drie decennia een internationale reputatie op in een veelzijdige, en nog steeds groeiende markt voor animatiefilm. Filmtheater 't Hoogt biedt, tot slot, kleine kwaliteits- en auteursfilms die elders in de stad niet te zien zijn en heeft een sterk en onderscheidend kinderprogramma.

Algemene ontwikkelpunten zijn er ook. De potentieel zeer grote doelgroep van studenten kan bijvoorbeeld in verschillende organisaties meer aandacht krijgen. Verder beschreven de instellingen de wens verbindingen te leggen met de animatie- en gamebedrijven in de stad, maar deze voornemens hebben vooralsnog niet geleid tot concrete inhoudelijke uitwisselingen. Het mobiliseren van het in de stad aanwezige talent onder creatieve professionals en onder de studenten van de hogere en academische kunst- en mediaopleidingen kan naar het oordeel van de commissie van grote meerwaarde zijn voor Utrecht, niet alleen in artistieke, maar ook in economische zin. Het leggen van dergelijke connecties kan de - nu nog vrij traditionele - basisinfrastructuur helpen doorgroeien naar een innovatievere keten die past bij het imago van Utrecht als stad van kennis en cultuur. De commissie zou het om deze redenen van harte toejuichen als een speler in het veld de handschoen op zou nemen om een platform op te zetten dat de beschikbare expertise op het gebied van film, animatie en *interactive storytelling* bundelt.

Beschouwingen literatuur

In 2012 vond een fusie van de organisaties Stichting Literaire Activiteiten Utrecht (SLAU), Stichting Poëziecircus en De Nacht van de Poëzie haar beslag in de oprichting van Het Literatuurhuis. De Utrechtse literaire infrastructuur kreeg naar het oordeel van de commissie door de komst van deze organisatie met betaalde krachten een steviger basis, die al zichtbaar is in de professionele inbedding van verschillende literaire activiteiten. Het Literatuurhuis is de enige literaire instelling in de stad die meerjarige subsidie ontvangt vanuit het gemeentelijke cultuurnotabudget 2013–2016.

Verwachtingen

Door de fusie is Het Literatuurhuis op artistiek–inhoudelijk en zakelijk gebied nog enigszins zoekende. De organisatie was het afgelopen jaar zo bezig met het hijsen van de zeilen dat de directie pas zeer recent begonnen is met het uitzetten van een samenhangende koers. Wat dat betreft kwam de visitatie voor Het Literatuurhuis te vroeg in de cultuurnotaperiode en gelden de verwachtingen van de eerdere adviescommissie rond bezoekersaantallen, het aantrekken van sponsors en mogelijke samenwerkingsverbanden met culturele organisaties in andere disciplines binnen de stad nog steeds. De huidige commissie ziet, gezien het elan, de ideeën en ambitie die de instelling in het gesprek toonde, geen aanleiding om deze verwachtingen bij te stellen. Het Literatuurhuis heeft de potentie om uit te groeien tot een speler van gewicht in het totale culturele veld van Utrecht. Wil de instelling zich ook daadwerkelijk wortelen in de stad op het niveau dat men verwacht van een organisatie van deze omvang, dan zal Het Literatuurhuis zich flink moeten inspannen. De commissie noemt hierbij naast aandacht voor de mooie, maar erg brede programmering onder meer het ontwikkelen van een visie op publieksbereik en participatie, en het uitbouwen van de talentontwikkelingsactiviteiten.

(Inter)nationaal

Het Literatuurhuis vormt een welkome aanvulling op bestaande literaire centra in Nederland. Utrecht is de enige stad in Nederland waar de overkoepelende literaire organisatie ook een internationaal evenement (City2Cities) organiseert. Poetry International wordt weliswaar meerjarig gesubsidieerd, maar staat los van de andere literaire organisaties in Rotterdam, evenals Crossing Border dat zelfstandig opereert naast andere literaire organisaties in Den Haag. De commissie beveelt Het Literatuurhuis, als stichting die verschillende genres in zich verenigt, aan het internationale aspect breder en dieper terug te laten komen in de programmering: literatuur is een discipline bij uitstek om internationale sociale en artistieke ontwikkelingen weer te geven en heeft deze voeding van buiten ook nodig.

De commissie vraagt de instelling in het verlengde hiervan om het kwetsbare thema culturele diversiteit niet uit het oog te verliezen. Het Literatuurhuis formuleerde als beleidspijlers pluriformiteit in de letteren en zichtbaarheid van literatuur in de samenleving (bereikbaar voor iedereen). Daarmee mag verwacht worden dat de organisatie ook een visie ontwikkelt op culturele verscheidenheid in haar (potentiële) publiek en haar discipline. Met diversiteit doelt de commissie niet alleen op een programmering die een goede representatie vormt van de bevolkingssamenstelling in de stad. Een integrale visie op de programmering, waar diversiteit onderdeel van uitmaakt, kan vooral ook een rijke, blijvende bron van artistieke vernieuwing zijn.

Het Literatuurhuis kan profiteren van een sterke regionale literaire infrastructuur. De provincie Utrecht heeft landelijk verreweg het grootste aandeel in de boekensector: van uitgevers tot distributeurs en boekhandelaren. De commissie heeft de indruk dat dit stelsel en het netwerk in de stad nog veel mogelijkheden bieden, onder meer in het structureel betrekken van Utrechtse auteurs bij de activiteiten.

Beschouwingen muziek

De visitatie vond plaats op een moment dat de Utrechtse muzieksector op een aantal vlakken in transitie lijkt te zijn; deels omdat wijzigingen van de (rijks)subsidie vanaf 2013 de nationale vraag- en aanbodsituatie hebben gewijzigd, maar zeker ook door de komst van TivoliVredenburg. Als groot en veelzijdig muziekpodium vervult TivoliVredenburg een beeldbepalende functie binnen het Utrechtse muzieklandschap, en is voor alle muziekinstellingen van significante invloed.

Op zich is enige beweeglijkheid en transitie gezond en zelfs essentieel voor de levendigheid van de muzieksector; stilstaand water blijft minder lang fris. Er zijn echter aanzienlijke verschillen te constateren in hoe de verschillende instellingen omgaan met de diverse veranderingen: sommigen tonen zich flexibel, en durven belangrijke beslissingen te nemen om zich aan te passen aan de nieuwe omstandigheden, bij andere organisaties lijkt een heldere reflectie op de veranderingen en de gevolgen hiervan voor de instelling nog te ontbreken.

Door de opening van TivoliVredenburg is de infrastructuur voor muziek in de stad gewijzigd; dit biedt ook kansen voor de andere instellingen. Binnen het veranderende Utrechtse podiumlandschap is de positie van RASA nog niet geheel helder, onder meer vanwege een mogelijke toekomstige subsidiekorting. De commissie vindt het belangrijk dat de gemeente hierover op korte termijn duidelijkheid verschaft en vaststelt hoe de samenhangende Utrechtse podiuminfrastructuur er uit zou moeten zien. Daarbij zijn er voor RASA kansen als 'instroom'-podium voor kleinschalige jazz, wereldmuziek en actuele muziek, enigszins vergelijkbaar met de functie die podia als dB's en Ekko vervullen binnen de keten van poppodia.

Ook voor Utrechtse muziekproducenten is TivoliVredenburg van grote invloed. Utrechtse muziekfestivals en ensembles willen zich hier kunnen presenteren, en TivoliVredenburg is andersom ook van hen afhankelijk voor de invulling van een aanzienlijk deel van zijn programmering. Op dit moment kan TivoliVredenburg de ensembles en festivals vaak nog geen duidelijk toekomstperspectief na 2014 bieden. Gezien de huidige bouwsituatie en opstartfase van de nieuwe organisatie is dat begrijpelijk, maar het is belangrijk dat er op korte termijn duidelijkheid komt over de samenwerkingsrelaties die het podium vanaf 2015 wil bestendigen met andere Utrechtse instellingen. Vanwege de veelomvattendheid van het nieuwe podium en de wederzijdse afhankelijkheid ten opzichte van andere Utrechtse muziekinstellingen wordt de gemeente aanbevolen zorg te dragen voor de totstandkoming van een collectieve dialoog tussen de Utrechtse ensembles en festivals en TivoliVredenburg, ruim op tijd voor de aanloop van de nieuwe cultuurnota-aanvraagronde.

Op het gebied van talentontwikkeling is de aansluiting van het kunstvakonderwijs op de werkpraktijk van de ensembles essentieel. In diverse gesprekken met ensembles kwam aan bod dat zij er niet goed in slagen een verbinding te leggen met het Utrechts Conservatorium; voor talentontwikkelingstrajecten zullen Utrechtse muziekgroepen daarom noodgedwongen bij andere muziekopleidingen in Nederland aankloppen. De afwezigheid van het Conservatorium als stimulerende partij in het hart van het Utrechtse muziekleven wordt alom ervaren als een groot gemis.

Er wordt in het algemeen goed samengewerkt tussen de instellingen. Een voorbeeld is het Utrechts Festival Overleg, waar intensief contact is en wordt gekeken naar synergievoordelen, van huisvesting tot marketing tot programmatische samenwerking. Die samenwerking is van grote waarde voor de Utrechtse muziek.

Utrecht heeft enkele beeldbepalende muziekfestivals, die niet alleen op artistiek vlak maar ook in onder meer bedrijfsvoering, ondernemerschap en publieksbereik zeer vooruitstrevende ideeën laten zien. Daarmee vervullen deze festivals een inspirerende voorbeeldfunctie, ook buiten stads- en landgrenzen.

De symfonische muziek is van aanzienlijk belang voor het muziekaanbod in de stad, maar is buiten het blikveld van de visitatiecommissie gebleven; er zijn immers geen Utrechtse orkesten die deze subdiscipline vertegenwoordigen, en de belangrijkste programmerende instelling op dit vlak (TivoliVredenburg) is niet in de visitatie meegenomen. Bij de volgende sectorbeoordeling (in het kader van de cultuurnota 2017–2020) maakt dit podium wel deel uit van het overzicht, zodat het muziekspectrum vollediger kan worden weergegeven.

Beschouwingen theater en dans

Nieuw landschap

Utrecht is gezegend met een zeer divers theater- en danslandschap, met een aantal nieuwe spelers, waardoor de onderliggende infrastructuur nog niet uitgekristalliseerd is. Het oude 'Utrechts model' is inmiddels verwaterd. Organisaties hebben de intentie tot samenwerking, maar blijken in de praktijk bezig met overleven. Er bestaat behoefte aan een centrale verbindende factor, die het voortouw neemt in samenwerkingen binnen de stad en gedeelde behoeftes verzamelt en ventileert. Dergelijk leiderschap is op dit ogenblik onvoldoende in de sector aanwezig. De commissie adviseert de organisaties om gezamenlijk het heft in eigen handen te nemen door regelmatig met elkaar om tafel te gaan, informeel maar niet vrijblijvend, met een agenda en een onafhankelijke voorzitter. Een structureel overleg of platform, een 'nieuw' Utrechts model kan alleen succesvol zijn als het intrinsiek gedragen wordt door de deelnemers zelf. Een bijkomend voordeel van een dergelijk overlegorgaan is dat het als gesprekspartner namens de sector richting de gemeente kan opereren. Het is opvallend hoeveel culturele instellingen binnen de theater- en danssector op dit ogenblik in een transitieperiode verkeren. Na de landelijke en provinciale bezuinigingen daalt het stof neer en is men bezig een nieuw evenwicht te zoeken. Binnen de sector signaleert de commissie een grote ambitie tot verdieping en/of verbreding, die niet altijd in verhouding lijkt met het huidige economische tijdsgewricht. Dit roept onvermijdelijk de vraag op wanneer deze ambities gevoed worden door de eigen intrinsieke wens tot vernieuwing, en wanneer de eisen van subsidieverstrekking de aanvragers feitelijk geen andere keus laten. De budgetten zijn lager, de ambities hoger en hierdoor neemt de belasting toe en de belastbaarheid af.

Met het wegvallen van de productiehuisen is er een gat in de keten van talentontwikkeling ontstaan. Hierdoor ontstaan grote zorgen over de aanwas van nieuw talent voor de toekomst. Begeleiding- en ontwikkelingsmogelijkheden na afstuderen van de kunstvakopleidingen zijn minimaal en vaak informeel georganiseerd, waardoor ruimte voor risico's en rijping ontbreekt. Het is te prijzen dat de sector gezamenlijk praat over een op te zetten traject voor talenten, maar gezien de onevenredige druk voor veel partijen concludeert de commissie dat steun van de gemeente onmisbaar is om talentontwikkeling weer op de kaart te zetten binnen Utrecht.

Uit de visitaties rijst het beeld van een weerbare sector, die tijd nodig heeft om zich te herijken. Keuzes van zowel de sector als de subsidieverstrekkingen zijn nog niet altijd geschoeid op de nieuwe realiteit. Fondsen, de lokale en landelijke overheid moeten zich rekenschap geven van het feit dat een terugtrekkend financieel beleid gecombineerd met een intact gehouden, fijnmazig stelsel van regelgeving de podiumkunsten in een wurgende omstrengeling houden.

Ondernemerschap

Op het gebied van sponsorwerving signaleert de commissie naast innemende initiatieven ook geregeld de angst voor het onbekende. Sponsors en andere alternatieve inkomensbronnen zoeken en het opbouwen en verstevigen van nieuwe netwerken vraagt om investeringen en een onbevengaan aanpak. Dit schuurt met de geconstateerde toegenomen werk- en productiedruk. Uitbesteden is dan een goede oplossing, maar zeker voor kleinere instellingen is het niet altijd haalbaar om de expertise in te kopen en om zelf vaardig te worden is tijd en ruimte nodig.

De commissie adviseert om deze expertise gericht binnen te halen via de besturen en raden van toezicht. Het zou vanzelfsprekend moeten worden dat directies hieraan goede sparringpartners hebben op het gebied van marketing. Ook moeten bestuurders alert zijn in het tijdig signaleren van een groeiende kwetsbaarheid van de medewerkers van hun organisatie, gezien het toegenomen takenpakket en de krimpende middelen van deze beroepsgroep.

De nieuwe budgettaire werkelijkheid is op veel niveaus nog niet vertaald naar de praktijk. Het Rijk en fondsen houden vast aan stevige prestatienormen. Tegelijkertijd zijn uitkoopsommen en garanties gedaald waardoor speelbeurten een hoger financieel risico met zich meebrengen. Hierdoor is de druk

om te kunnen voldoen aan subsidievoorwaarden gestegen en dit kan tot noodgedwongen keuzes leiden die ten koste gaan van kwaliteit. Hierbij moet men denken aan bezuinigingen op decor, cast, passende locaties en verdiepende randprogrammering. Gezelschappen en podia willen al hun taken uit kunnen blijven voeren en liever nog groeien. De commissie vraagt zich of die ambitie reëel is. Er zullen gerichtere keuzes gemaakt moeten worden om de kwaliteit van wat er gemaakt wordt, en de kwaliteit van degenen die het maken, te kunnen blijven garanderen. De commissie vindt het publieksbereik belangrijk maar de vertaling daarvan in speelbeurten een te beperkte interpretatie in deze tijd. Zichtbaarheid is via meerdere wegen vorm te geven. Het is wenselijk dat de sector een antwoord formuleert op de onevenredige druk die de prestatie-eisen nu met zich meebrengen.

Diversiteit

Theater is grotendeels nog een blank bolwerk maar de stad Utrecht is dat al lang niet meer. Aandacht voor diversiteit lijkt ondergesneeuwd te zijn. Van instellingen die de wens formuleren tot een breder publiek mag verwacht worden dat ze een visie ontwikkelen op dat bredere publiek. Diversiteit betekent niet alleen dat in de programmering een betere representatie van de bevolkingssamenstelling in de kunsten komt, maar ook dat er, door nieuwe manieren van programmeren, over andere vormen van artistieke vernieuwing kan worden nagedacht. Daarbij is het van belang dat diversiteit niet alleen vanuit etnische lijn wordt ingevuld, maar in toenemende mate gevoed zal worden door alternatieve visies op artistieke vernieuwing. De commissie roept op om dit thema niet uit het oog te verliezen.

Cultuureducatie

De commissie beoordeelt de mogelijkheden voor de Utrechtse jeugd om met cultuur in aanraking te komen als willekeurig en ongelijk. Scholen zijn door de nieuwe regelgeving afhankelijk van de tijd en goodwill die hun bestuurders hebben voor cultuuronderwijs. Culturele organisaties moeten individuele contacten opbouwen en onderhouden met alle scholen en die omslag kost tijd. Het beleid werkt versnipperend waardoor kennis over cultuureducatie niet beklijft. Binnen de sector is er nood aan een adviespunt of kenniscentrum waar alle partijen terecht kunnen.

Internationalisering

In Utrecht vervullen de festivals SPRING en Tweetakt een waardevolle springplankfunctie voor Nederlandse gezelschappen met internationale ambities. Het Filaal en Room with a view zijn veelgevraagde spelers in het buitenland. Ook De Dansers, DOX en De Warme Winkel werken over de grens. Bij veel gezelschappen lonkt het vergezicht. Internationaal aanbod is in Utrecht met mate te zien.

Met het verdwijnen van de ambitie 'Culturele Hoofdstad van Europa 2018' zijn veel internationale plannen gesneuveld. Het begrip 'internationalisering' is diffuus geworden en verdient een hernieuwde definiëring. Internationalisering in al zijn verschijningsvormen – samenwerking, uitwisseling, programmering – is een waardevolle bron voor inspiratie en vernieuwing en heeft dientengevolge een belangrijke functie voor het op de kaart zetten van de stad Utrecht.

Rapporten

Aluin

Theatergroep Aluin (1991) produceert toegankelijk theater gebaseerd op 'oersterke verhalen', de grote klassieke verhalen uit de westerse cultuur (de Griekse tragedies, het werk van Shakespeare, de Bijbel, de geschiedenis). Aluin speelt in het theater, op scholen, in bedrijven en huiskamers, voor een groot en divers publiek. Aluin heeft het aanbod gestructureerd in drie componenten. Die functioneren afzonderlijk, maar bieden ook een handvat voor een 'culturele loopbaan' van het publiek. Aluin maakt theater voor: 'leken' (educatieklassiekers, onder meer voor scholen), 'liefhebbers' (nieuw geschreven klassiekers voor in het theater) en 'fijnproevers' (unplugged klassiekers, 'portable' theater zonder decor en licht voor de huiskamer). Aluin wil in de cultuurnotaperiode 2013–2016 het aantal voorstellingen vergroten tot 200 per jaar. De groep wil ook zijn publieksbereik uitbouwen. Aluin trekt vooral jongeren en ouderen (65+). De ondervertegenwoordigde groep volwassenen (van 25 tot 64) ziet Aluin als groeimarkt. Via het educatietraject wil Aluin doelgroepen bereiken die het in de theaterzalen niet of nauwelijks zou bereiken.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Toneelgroep Aluin speelt in theaters, op scholen en voor en met bedrijven. Door het grote succes van 'Ken Je Klassiekers' is de geplande voorstelling 'It Sucks to be Helena' doorgeschoven naar volgend seizoen. Op dit moment vindt de tournee 'Ken Je Klassiekers 2' over verhalen uit de bijbel plaats. Naast de educatievoorstellingen vindt Aluin het maken voor en spelen in theaters evenzeer van artistiek belang. De afwisseling houdt Aluin scherp en fris. Daarom is het bestuur bezorgd over de teruggelopen mogelijkheden om in theaters te kunnen spelen, mede in relatie tot de prestatienormen van het Fonds Podiumkunsten.

Theatergroep Aluin heeft de indruk dat het concept van de culturele loopbaan werkt en dat publiek rijp gemaakt en 'opgevoed' wordt, en weet dit in het gesprek te onderbouwen met voorbeelden. De commissie onderschrijft dan ook de wens van Aluin om hier kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar gaan doen.

Informeel begeleidt Aluin jong talent en voelt een grote verantwoordelijkheid om haar kennis met jonge makers te delen. Ze maakt zich echter zorgen over het gebrek aan mogelijkheden op het gebied van talentontwikkeling binnen de stad en ziet te weinig aanwas vanuit Utrecht opkomen van makers die in de toekomst het stokje over kunnen nemen. De commissie waardeert de ad-hoc begeleiding en aanjagersfunctie die Erik Snel inneemt in het debat om nieuwe generatie makers kansen en een podium te bieden, en zou het toejuichen wanneer talentontwikkeling in haar algemeenheid binnen Utrecht steviger in de stijgers gezet zou kunnen worden.

De commissie kwalificeert Aluin als een bevlogen en authentiek organisatie die op het gebied van visie, vakmanschap en originaliteit boven verwachting presteert. Zij is door de wol geveerd en realistisch, heeft een duidelijke visie en kan aanpassingen ten opzichte van eerdere plannen goed motiveren.

Ondernemerschap

De artistieke leiders van Aluin, Erik Snel en Victorine Plante, zijn direct betrokken bij alle zakelijke beslissingen. Iedereen die bij Aluin werkt is 'accountmanager' van een project. Daardoor zijn de lijnen kort en de betrokkenheid groot. Aluin heeft 1.6 fte in dienst en daarnaast een pool van gecommitteerde freelancers. De organisatie is flexibel georganiseerd en kan snel op vragen vanuit de markt inspelen. De commissie constateert dat Aluin veel alternatieve bronnen weet aan te boren, buiten de kaders durft te denken en veel verschillende doelgroepen weet te bereiken. Zij is onder de indruk van deze organisatiekracht van Aluin, met relatief weinig mensen en middelen zonder in te boeten aan artistieke zeggingskracht, en acht deze werkwijze voorbeeld stellend.

De doelstelling om in 2016 200 keer te kunnen spelen is in 2013 al gehaald. De commerciële activiteiten zijn kostendekkend. Theater groep Aluin streeft ernaar deze projecten op termijn

winstgevend te maken. Met de winst kunnen andere eigen (verlieslatende) projecten aanvullend gesubsidieerd worden. Of deze doelstelling bereikt wordt, is afhankelijk van hoe de zakelijke markt zich ontwikkelt. Aluin zoekt gericht samenwerkingen met het bedrijfsleven op waar ze meer uithalen dan geld alleen. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking met Avicenna. Verder worden er inkomsten verworven door verhuur van het pand en het aanbieden van de workshop 'Shakespeare werkt'. De veelheid van de activiteiten roept de vraag op of de directie van Aluin geen roofovername op zichzelf pleegt. Maar de commissie vindt het geruststellend om te horen dat het bestuur dit aspect scherp in de gaten houdt.

Betekenis voor de stad

De commissie heeft waardering voor de staat van dienst van Aluin in deze stad. Door het lesgeven aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en het organiseren van de jaarlijkse 'Aluintuin' houdt de organisatie feeling met net afgestudeerden. Daarnaast onderhoudt zij contacten met scholen en het bedrijfsleven. De commissie concludeert dat zoiets als een heus 'Aluin-gevoel' bestaat binnen Utrecht. Het is belangrijk voor de stad dat Aluin door middel van de 'Aluintuin' als ontmoetingsplek functioneert en de commissie vindt het te prijzen dat Aluin blijft zoeken naar nieuwe samenwerkingspartners. Het pand fungeert hierbij als vlaggenschip en Aluin is dan ook blij dat ze er nog vijf jaar kunnen zitten.

Cultuureducatie

Na drie jaar 'Ken je Klassiekers 1' te hebben gespeeld, heeft Aluin de balans opgemaakt. De organisatie heeft goede, persoonlijke contacten met docenten. Dit werkt het best, maar is erg tijdrovend. De commissie spreekt net als Aluin de wens uit voor een meer vakoverstijgende werkpraktijk binnen het voortgezet onderwijs, waardoor er wellicht nog meer uit de samenwerking te halen is. Aluin bereikt met zijn 'Klassiekers' relatief veel gymnasiasten ('het publiek van de toekomst') en genereert hierdoor niet alleen haar eigen toekomstige publiek maar doet zo ook goed voorwerk voor andere theatergezelschappen. De commissie constateert dat Theatergroep Aluin de taal van het onderwijs verstaat en goed weet in te spelen op actuele thema's in het onderwijs.

BAK

BAK (2003) omschrijft zichzelf als een podium voor het creëren, presenteren en analyseren van belangrijke kunstprojecten, een ruimte voor samenspraak tussen kunst, kritisch denken en engagement om de veranderende rol die kunst speelt in de samenleving voortdurend te bestuderen. Het organiseert systematisch onderzoek dat de gebieden van het artistieke, het theoretische en het politieke bijeenbrengt, om zo toekomstgericht discours te bevorderen. Tijdens het onderzoek vinden momenten van ‘publiek overleg’ plaats in de vorm van tentoonstellingen, lezingen, discussies, onderzoekspresentaties, seminars en publicaties. Hiermee trekt BAK zowel op nationaal als internationaal niveau een geëngageerd cultureel publiek. Het project ‘Former West’ (2008–2014), dat ingaat op politiek maatschappelijke ontwikkelingen sinds de val van de muur in 1989, is een voorbeeld van een dergelijke langlopend onderzoekstraject. De komende periode is gewijd aan ‘Future Vocabularies’, waarin het huidige tijdvak wordt beschouwd als een interregnum en wordt onderzocht hoe kunst ons kan voorzien van de middelen om te kunnen bevatten wat er nog gaat komen.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie beschouwt BAK als een vooraanstaand en belangwekkend kennisinstituut dat een belangrijke rol speelt in het internationale professionele discours over hedendaagse kunst, waarbij haar directeur als uitermate deskundige spil fungeert. Het hoge inhoudelijke niveau dat inmiddels op dit vlak van BAK wordt verwacht, wordt steeds opnieuw verwezenlijkt. Het fellowship–model dat BAK sinds 2013 toepast is in de ogen van de commissie een verstandige strategie waarmee een constante stroom van externe expertise wordt binnengehaald.

De commissie ziet echter een discrepantie tussen de significante betekenis die BAK op prominente internationale kunstplatforms weet te bewerkstelligen en de veel bescheidener impact die het in Utrecht en Nederland lijkt te hebben. De commissie vindt het belangrijk dat BAK ook buiten de eigen peergroup een grotere zichtbaarheid weet te realiseren.

Ondernemerschap

BAK heeft in relatief korte tijd een pragmatische oplossing gevonden voor de nieuwe financiële situatie, na de aanmerkelijke korting van de rijkssubsidie die het in 2013 te verwerken kreeg. De commissie prijst BAK voor de succesvolle fondsenwerving van haar (buitenlandse) projecten. De commissie hoopt dat BAK in haar toekomstige financieringsmodel een grotere spreiding van financiële bronnen weet te realiseren, waarbij meer gekeken wordt naar andere inkomsten dan overheidssubsidie.

BAK is volgens de commissie minder succesvol in haar missie hedendaagse kunst toegankelijk te maken voor een nieuw publiek. Het communicatiebeleid van BAK met betrekking tot doelgroepen en publieksbereik krijgt de commissie niet scherp in beeld.

Betekenis voor de stad

De commissie ziet dat BAK een relevante rol speelt binnen het Utrechtse ‘BK–NU netwerk’ en goede contacten heeft met onder meer de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en Universiteit Utrecht. De samenwerkingsplannen met Centraal Museum zijn in de ogen van de commissie een noodzakelijke bijdrage aan de positie, zichtbaarheid en het publieksbereik van BAK in Utrecht en Nederland. Daarnaast denkt de commissie dat de instelling, door het internationale succes meer uit te dragen, een grotere impact binnen Utrecht kan creëren, waardoor ook een publiek dat de presentaties van BAK niet heeft bezocht haar relevantie ervaart.

Cultuureducatie

De commissie is enthousiast over de ontwikkeling van de 'Learning Place' waarbij BAK intensief samenwerkt met enkele hogeronderwijsinstellingen. De intensiteit van de contacten met de studenten, de inbedding in Utrecht en de ambassadeurs die op deze manier onder de deelnemers worden gevormd zijn hierbij interessante aspecten. De commissie vindt het verstandig dat BAK haar plannen ten aanzien van het voortgezet onderwijs in nauwe samenwerking met Centraal Museum vormgeeft.

Internationale betekenis

Vrijwel alle aspecten van de werkwijze van BAK raken aan de internationale context waarin de instelling beweegt, en de commissie is onder de indruk van haar internationale relevantie. De commissie ziet graag dat BAK haar omvangrijke internationale netwerk vaker naar Utrecht en Nederland brengt.

Café Theater Festival

Het Café Theater Festival (2004, CTF) is een laagdrempelig festival voor theater op locatie: in horecagelegenheden in de Utrechtse binnenstad. Het festival wil een theatrale ontmoeting bieden aan een breed publiek ('de verbeelding het publieke domein inslingeren') en daarbij functioneren als springplank voor talentvolle theatermakers die de ambitie hebben het theaterveld in te gaan. Het festival is gegroeid van 12 naar 26 deelnemende cafés en 28 groepen in 2014. Het bezoekersaantal is meegegroeid. Er is zowel een publieksprijs als een juryprijs. Het festival wil bekend worden als 'de theatrale kroegentocht'. Het wil zijn springplankfunctie bestendigen en vergroten. Talentontwikkeling staat hoog in het vaandel. De geprogrammeerde theatermakers wordt, naast een speelplek, begeleiding geboden in conceptontwikkeling en tijdens het maakproces. Workshops organiseert het CTF bij Het Huis Utrecht en Jeugdtheaterhuis de Berenkuil. Sinds 2012 zijn er try-outs in Het Huis waarin de makers hun voorstellingen testen op publiek. Het CTF is een vrijwilligersorganisatie. Om de groei van het festival in goede banen te leiden en verder te kunnen groeien, heeft het festival er voor gekozen om de zakelijk leider, de artistiek leider en de projectleider te gaan betalen. Het festival werkt samen met het Fringe Festival in Amsterdam.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie is van mening dat de missie en visie van het CTF fier overeind blijven. Binnen de aanmeldingen heeft zich een organische verschuiving van overwegend amateurs naar meer (semi-)professionals voorgedaan. Het CTF speelt daarop in door naast haar springplankfunctie ook een proactieve makelaarsrol te vervullen. Deze makers kunnen of willen echter niet altijd gratis komen spelen, en de organisatie vraagt zich af hoe hier mee om te gaan. Volgens de commissie programmeert het festival een mooie mix van autodidacten en net of bijna afgestudeerden van kunstvakopleidingen. Meer professionals programmeren is niet per definitie 'beter' en kan ook de laagdrempeligheid, het 'try out gevoel' van de bezoeker, aantasten. Bovendien is deelname aan het CTF voor startende kunstenaars een investering in de eigen loopbaan en een kans om zich te presenteren. De commissie is mede om die reden geen voorstander van het betalen van hogere bedragen aan de makers. Aan de poort mag er best een grotere inhoudelijke investering gevraagd worden van de aanmelders en actiever geselecteerd worden op diversiteit qua genres en kunstdisciplines. Om meer armslag te hebben op het gebied van de programmering overweegt het CTF een tweejarige subsidie bij het Fonds Podiumkunsten en het SNS Reaal Fonds aan te vragen.

De komende jaren wil het CTF niet groeien in volume, omdat het de kwaliteit van de voorstellingen wil kunnen blijven garanderen. De organisatie en begeleiding van het huidige aantal deelnemers (28 groepen en 26 cafés) is voor het huidige team hanteerbaar. De commissie vindt dit een verstandige keuze.

Er zijn deze cultuurnotaperiode actief contacten gelegd met andere festivals en de commissie is onder de indruk van het feit dat veel programmeurs daarvan komen scouten op het CTF. De workshops die het festival aan de makers aanbiedt richten zich met name op het werken op locatie en dus op de verbetering van het festival als geheel. De commissie zou het toejuichen als hierin ook meer aandacht zou zijn voor de individuele kwaliteiten en talentontwikkeling van de makers. Afgelopen editie hebben twee groepen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een 'injectiebudget' aan te vragen. Het CTF vond de meerwaarde van dit injectiebudget voor de voorstelling aantoonbaar en wil deze optie blijven aanbieden. Voor het eerst was er een infobalie in 'festivalhart' café Lebowski. Tot slot denkt de commissie dat een innovatieve invulling van de nog te realiseren randprogrammering in het festivalhart een mooie extra samenhang aan het festival als geheel zou kunnen geven.

De commissie concludeert dat het festival in algemene zin boven verwachting presteert.

Ondernemerschap

De organisatie van het CTF is een hechte club vrijwilligers die bereid is veel tijd en energie in het festival te investeren. Vrijwilligers krijgen daadwerkelijk verantwoordelijkheid en kunnen aan alle facetten van een festival organiseren ruiken, zoals marketing, programmering en relatiebeheer. Ook biedt het festival haar medewerkers leerervaringen door workshops, zoals een workshop 'feedback geven' in 2014. Verder zorgt de organisatie voor gevarieerd en professioneel advies door middel van de samenstelling van de Raad van Advies. De commissie is onder de indruk van de lerende attitude en het reflecterend vermogen van de organisatie.

Het CTF heeft een grote sponsor aan zich weten te binden, maar is van mening dat uit deze relatie nog meer te halen valt. Daarom wordt momenteel opnieuw onderhandeld. Op het gebied van publiekswerving heeft investeren in advertenties volgens het CTF een aantoonbaar verschil gemaakt. Afgelopen jaar heeft het festival voor het eerst een bijdrage ontvangen van het Centrum Management Utrecht, waardoor zij meer zichtbaar in de stad was. De commissie juicht dit toe, omdat zij denkt dat de zichtbaarheid van het festival in de stad nog verder kan worden uitgebouwd.

De commissie prijst de financiële huishouding van het festival, en vraagt zich af of de lat niet hoog wordt gelegd qua eigen inkomstenverwerving. Het CTF slaagt er in bijna de helft van de inkomsten uit sponsoring te verwerven en zou als een 'best practice' kunnen dienen voor andere, vergelijkbare, festivals. De commissie vindt het CTF hierin voorbeeld stellend.

Als aanbeveling wil de commissie meegeven dat hoewel er aan bezoekers geen gebrek is, het festival zich niet te star hoeft te richten op de bezoekersleeftijd van 18-34 jaar, omdat de programmering ook interessant kan zijn voor andere leeftijdscategorieën.

Betekenis voor de stad

Naar eigen schatting komt 50 % van de bezoekers uit de stad Utrecht en 50% daarbuiten. Uit publieksonderzoek van het CTF is gebleken dat mensen die normaal twee tot drie voorstellingen per jaar bezoeken, op een CTF-avond gemiddeld vier voorstellingen zien. De commissie is positief over het feit dat in 2014 caférestaurant Zinding van de Stadschouwburg meedeed, omdat zij hoopt dat het CTF een toeleidingsfunctie naar andere podia kan vervullen. De commissie signaleert dat de samenwerking van het CTF met andere Utrechtse instellingen en opleidingen vaak een praktisch karakter heeft en pleit voor een meer inhoudelijke uitwisseling. Het CTF draagt aantoonbaar bij aan de pluriformiteit van het Utrechtse cultuurlandschap.

Casco

Casco (1990) is opgericht als een platform voor experimentele kunst. Vanaf 1996 heeft Casco een kritisch programma ontwikkeld, dat de relatie tussen kunst en haar fysieke, sociale en politieke omgeving onderzoekt. Daarbij is openheid en flexibiliteit ten aanzien van de programmering een belangrijk uitgangspunt, zodat projecten heel diverse vormen kunnen aannemen, in de vorm van een publicatie, discussie, workshop, expositie, project in de publieke ruimte, symposium of event. Casco probeert steeds aansluiting te zoeken bij ontwikkelingen op zowel lokaal, nationaal als internationaal niveau. Casco hanteert een onderzoekende benadering van cultuur en past die ook toe op haar eigen positie in de culturele wereld. Behalve dat Casco zich met verschillende manieren van artistieke productie bezighoudt, streeft zij er ook naar om haar eigen infrastructuur open te stellen voor het experiment om haar positie als beeldendekunstorganisatie te bevorderen – zowel in de gebieden van kunst en ontwerp als in bredere, sociale, culturele en politieke kaders. Begin 2014 is Casco naar een nieuwe ruimte verhuisd, die het deelt met Fotodok.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie ziet in Casco een primair projectgeoriënteerde organisatie, die de afgelopen jaren zeer succesvol is geweest in zijn internationale positionering, met een breed scala aan financiers tot gevolg. Omdat ook het functioneren van Casco zelf onderdeel is van zijn permanente onderzoek vindt de commissie het soms lastig een goed totaalbeeld te krijgen, aangezien de commissie van mening is dat veel procesmatig en tamelijk abstract wordt benaderd. De maatschappelijke ideeën die Casco toepast in zijn programma zijn volgens de commissie relevant en *to the point*, al mist de uitwerking van sommige artistieke projecten hier en daar een zelfde scherpte. Ook zou Casco in de ogen van de commissie nog meer kunnen doen om de impact van de projecten voelbaar en zichtbaar te maken voor een niet–ingewijd publiek.

Ondernemerschap

De commissie vindt het jammer dat het gesprek door omstandigheden uitsluitend met de directeur plaatsvond, en niemand van het bestuur vertegenwoordigd kon zijn. Casco is zowel binnen de stad als internationaal op inhoudelijke gebied zeer goed genetwerkt met diverse belangwekkende organisaties, waarbij ook partnerschappen met minder voor de hand liggende organisaties buiten het kunstenveld aan bod komen. De commissie is onder de indruk van de buitengewoon succesvolle (internationale) fondsenwerving van Casco. Door de forse instroom van projectmiddelen en de nieuwe locatie heeft de organisatie een schaalvergroting doorgemaakt. Dit bracht voor de commissie aan het licht dat Casco weliswaar artistiek–inhoudelijk sterke uitgangspunten heeft, maar dat er op zakelijk–strategisch, administratief, communicatief en bestuurlijk gebied nog veel moet verbeteren. De commissie vreest dat het organisatiemodel dat Casco toepast, waarbij volgens de directeur medewerkers inzetbaar zijn op verschillende taken, mogelijk niet stevig genoeg is om de administratieve en organisatorische lasten van al deze projecten goed op te vangen. Met name op het gebied van communicatie & marketing zou het aantrekken van een specialist vruchten kunnen afwerpen. Door berichten over het langdurig ontbreken van een penningmeester baart de commissie zich zorgen over de mate waarin het bestuur zijn toezichthoudende rol goed kan uitoefenen.

Betekenis voor de stad

Het is duidelijk dat de inhoudelijke inbedding in de stad een belangrijk uitgangspunt is voor Casco, al krijgt de commissie lastig grip op de manier waarop die inbedding ook breder zichtbaar zal worden. Casco verwacht dat zijn nieuwe locatie een positieve bijdrage levert aan de zichtbaarheid van de

organisatie in de stad: de commissie ziet die potentie wel maar betwijfelt op basis van het gesprek en de communicatiestrategie die daar werd tentoongespreid of dat ook gaat lukken.

Cultuureducatie

Casco laat een heldere visie zien ten aanzien van haar activiteiten in samenwerking met hogeronderwijsinstellingen als Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en ArteZ. De commissie heeft de indruk dat Casco, ondanks het eigen enthousiasme over het resultaat van een activiteit met een MBO, momenteel geen strategie heeft dit succes te herhalen.

Internationale betekenis

Casco is in de ogen van de commissie een internationaal visitekaartje voor de stad voor een specifieke doelgroep van kunstprofessionals.

Centraal Museum

Het Centraal Museum heeft als missie om een voor iedereen aansprekend podium voor kunst en vormgeving, verleden, actualiteit en toekomst, praktijk en reflectie te zijn. Het museum wil zich de komende jaren scherper profileren, meer bezoekers aan zich binden en nieuwe doelgroepen bereiken. De verzelfstandiging van het museum in 2013 moet het Centraal Museum een doelmatiger bedrijfsvoering en meer slagkracht opleveren, waardoor het zich meer kan gedragen als culturele onderneming. Daardoor krijgt Utrecht een museum dat zich meer naar buiten toe richt, samenwerkingen opzoekt, Utrecht cultureel blijvend versterkt en maatschappelijk wil meetellen. Om deze plannen ook fysiek waar te kunnen maken werkt het museum een herinrichtingsplan uit. Het museum wil de collectie meer laten aansluiten bij actuele ontwikkelingen in kunst en maatschappij in plaats van te streven naar het opvullen van leemten. Daarom wordt het verzamelbeleid gekoppeld aan historische 'kantelmomenten' in de geschiedenis, waarbij bestaande collectielijnen in stand worden gehouden.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Het Centraal Museum laat een gefundeerde, goed uitgewerkte en ambitieuze koers zien die de commissie vertrouwen geeft. Ook de plannen om de huisvesting aan te passen zijn compleet en veelomvattend uitgewerkt. De commissie krijgt de indruk dat het museum nog enigszins worstelt met de diversiteit van de vijf deelcollecties. De oudere en toegepaste kunst en het Utrechts verleden komen in de ogen van de commissie goed uit de verf, maar in aansluiting op het vorige advies mist de commissie een vergelijkbaar scherpe visie op het gebied van de hedendaagse kunst.

Ondernemerschap

De commissie complimenteert het Centraal Museum met de goed uitgevoerde verzelfstandigingoperatie. Het museum heeft intern veel werk verzet om te komen tot de huidige solide bedrijfsvoering. De stimulans die van deze zelfstandigheid uitgaat kan het museum de komende tijd voortzetten en naar buiten toe vertalen. Het ondernemerschap, waarbij het product centraal wordt gezet, is degelijk en kan zich nu gaan bewijzen; de commissie raadt het museum aan deze weg verder creatief door te ontwikkelen.

Betekenis voor de stad

De commissie is positief over de wijze waarop het Centraal Museum zich nadrukkelijk als centraal punt in het Utrechtse culturele netwerk plaatst en verbindingen met andere organisaties opzoekt. Daarbij mag het museum zich wat betreft de commissie een nog zelfbewustere houding aanmeten, waarbij het als primus inter pares een agenderende rol op zich neemt om samen met collega's de stad verder internationaal te profileren. Dit zou bijvoorbeeld samen kunnen met een instelling als BAK, die volgens de commissie op het gebied van de hedendaagse kunst van meerwaarde voor het museum kan zijn. Deze meerwaarde geldt overigens vice versa.

Cultuureducatie

De commissie heeft een helder beeld gekregen van de manier waarop het museum cultuureducatie buitenschools aanpakt, onder meer met behulp van het 'Werkplaats-model'. De commissie is benieuwd hoe de resultaten van de lopende evaluatie van de Werkplaats de komende jaren vorm zullen krijgen. Op het binnenschoolse educatieprogramma krijgt de commissie echter minder grip. De commissie beveelt aan dat het Centraal Museum in volgende plannen zijn educatieve visie verder uitwerkt, en concreter maakt wat het op het gebied van cultuureducatie te bieden heeft aan het brede Utrechtse onderwijsveld (van primair tot universitair onderwijs) en hoe de huidige pilotprojecten met scholen een olievlekwerking krijgen.

Internationale betekenis

De collectie en de 'merken' van het museum (zoals de Utrechtse Caravaggisten, Rietveld en Bruna) zijn vanzelfsprekende internationale speerpunten van het Centraal Museum. In het verlengde daarvan heeft het museum de komende jaren een aantal interessante projecten op stapel staan in samenwerking met binnen- en buitenlandse partners. De commissie ziet hierbij terechte aandacht voor cultuurtoeristisch bezoek, maar denkt dat er nog kansen liggen om de zeggingskracht voor een (inter)nationaal publiek te vergroten.

Cultuur 19

Cultuur 19 (2006) diende een meerjarenplan in met de titel 'Een Nieuwe Wereld met Nieuwe Routes'. De organisatie hielp in acht jaar de culturele infrastructuur in Leidsche Rijn/Vleuten–De Meern mee opbouwen, waarbij een wijkgerichte aanpak en het onvoorspelbare karakter van dit groeiende stadsdeel centraal stond. De missie van Cultuur 19 valt uiteen in drie kernactiviteiten: informeren, faciliteren en programmeren/produceren. De organisatie bedenkt manieren om bewoners op de hoogte te stellen van het culturele aanbod in hun wijk (informeren) en beheert Theater het Zand en Nomads in Residence, een multifunctionele woon- en werkruimte voor kunstenaars (faciliteren). Wat programmering betreft, biedt Cultuur 19 voor middelbare scholieren het programma 'KLUB19' aan; voor jongere kinderen is er de 'KinderTheaterWeek', het 'Leidsche Rijn Festival' en de kinderbioscoop. Daarnaast produceert de organisatie de 'Zingende Beelden Route', is ze betrokken bij talentontwikkeling en geeft ze scholen advies over subsidies voor cultuureducatie. Kunstenaars die verblijven in Nomads in Residence werken aan een wijkgerelateerde opdracht.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie herkent en waardeert de sterke cultuurmakelaarsfunctie die Cultuur 19 vervult in Leidsche Rijn/Vleuten–De Meern, waar de stichting nuttige dwarsverbindingen legt tussen bewoners, instellingen en bedrijven. Cultuur 19 realiseert met een relatief kleine organisatie (2,84 fte) een zeer divers aanbod. De commissie constateert echter dat Cultuur 19 zich primair richt op het faciliteren van participatie en zelf geen heldere artistiek–inhoudelijke visie of ambitie formuleert. Hierdoor ontstaat in artistiek–inhoudelijke zin een diffuus aanbod, met weliswaar een toenemend, maar nog niet geoptimaliseerd publieksbereik. Het ontbreekt Cultuur 19, naar het oordeel van de commissie, aan slagkracht om alle activiteiten genoeg aandacht en expertise te geven, waardoor de brede missie en visie van de organisatie niet tot wasdom komen.

In de nabije toekomst wil Cultuur 19 meer focus aanbrengen in haar activiteiten. De stichting overweegt om zich meer te gaan richten op de punten waarin haar netwerk kwaliteiten goed tot hun recht komen: amateurkunst en wijkgerichte talentontwikkeling. De commissie acht een gericht aanbod inderdaad noodzakelijk voor Cultuur 19 om haar positie te kunnen behouden. Ze is het met de organisatie eens dat de huidige activiteiten rond het signaleren van lacunes in het cultuurparticipatie- en talentontwikkelingsaanbod in de wijk, het daarop initiëren van activiteiten en het bijeenbrengen van partijen een goed startpunt zijn om het eigen aanbod te specificeren. De commissie raadt Cultuur 19 aan om bij iedere activiteit te overwegen of de organisatie zelf zorg wil dragen voor de doorontwikkeling of dat het beter is deze onder te brengen bij andere partijen uit haar netwerk.

Ondernemerschap

De Commissie Cultuurnota adviseerde Cultuur 19 te zoeken naar manieren om meer groei en financiële onafhankelijkheid te realiseren. In de afgelopen periode voerde de stichting om de kosten te verlagen een personele krimp door, ging ze partnerschappen aan met andere cultuurondernemers en zette coproducties op met kunstenaars. Op projectbasis slaagde Cultuur 19 erin inkomsten te verkrijgen via het bedrijfsleven; langdurige inhoudelijke partnerschappen met het midden- en kleinbedrijf zijn echter nog niet gerealiseerd. De commissie is van mening dat de eerdergenoemde focus in het aanbod ook nodig is bij het smeden van structurele samenwerkingsverbanden met het bedrijfsleven. Zij veronderstelt dat ondernemers nu te weinig inzicht hebben in het wat, waarom en voor wie de organisatie werkt om zich voor langere tijd aan Cultuur 19 te verbinden. Vanuit een specifiek aanbod kan de organisatie kiezen welke partners en doelgroepen belangrijk zijn en zelf actiever wijkgerichte activiteiten ontwikkelen. De commissie adviseert Cultuur 19 verder om zwaarder in te zetten op verhoging van de bezoekersaantallen. Als de doelgroepen eenmaal helder zijn, heeft Cultuur 19 duidelijk de kennis van marketing en communicatie in huis om daar op een goede manier op in te spelen, aldus de commissie.

Betekenis voor de stad

De commissie vindt het positief dat Stichting Cultuur 19 zich vanuit haar visie inzet voor het stadsdeel Leidsche Rijn/Vleuten-De Meern. Om 'de bewoners en het nieuwe stadsdeel gezamenlijk tot ontplooiing te laten komen' legt de organisatie culturele verbindingen in de wijk en stad, signaleert ze potentieel en programmeert ze activiteiten. Cultuur 19 vervult een voortrekkersrol in de cultuurondernemersvereniging Leidsche Rijn Connectie en werkt onder meer samen met welzijnsorganisaties, wijkcultuurhuizen, buitenschoolse opvang (BSO) en het primair en voortgezet onderwijs.

Het advies van de Commissie Cultuurnota om te fuseren met Via Vinex bleek praktisch niet haalbaar: de werkwijze en plannen van de twee instellingen liepen daarvoor te zeer uiteen. Ten tijde van de aanvraag had Cultuur 19 het plan om met haar programmering aan te sluiten op het toekomstige cultuurhuis Castellum Hoge Woerd. Uit overleg met de beoogde exploitant werd duidelijk dat de programmering van het cultuurhuis niet primair wijkgericht zal zijn. Aangezien Cultuur 19 een meer wijkgerichte programmering voorstaat, oriënteert de stichting zich nu hoofdzakelijk op Theater Vleuterweide als nieuwe thuisbasis. De commissie begrijpt de overwegingen, maar raadt Cultuur 19 desondanks aan om ook het Castellum als mogelijke werkplek te overwegen, van waaruit de instelling haar activiteiten in de buitenruimte en op de diverse podia in de wijk kan coördineren. Hoewel de signatuur van het Castellum niet direct aansluit op die van Cultuur 19, ziet de commissie wel degelijk artistieke en commerciële kansen voor de stichting als deze de samenwerking zoekt met het nieuwe cultuurhuis, als toekomstige culturele *hotspot*.

Cultuureducatie

Cultuur 19 heeft een creatief partnerschap met Brede School Het Zand voor primair onderwijs (circa 800 leerlingen, kinderdagverblijven en BSO) en werkt daarnaast samen met twee middelbare scholen in de wijk en met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Met het didactisch concept 'creatief leren' sluit de instelling aan op de werkwijze van de Brede School. Gezien de omvang van de organisatie kiest Cultuur 19 ervoor haar cultuureducatie te beperken tot de onderwijsinstellingen waarmee ze nu samenwerkt. De commissie vindt dit getuigen van verantwoord ondernemerschap.

De Coöperatie

De Coöperatie (2012) is als organisatie voor jong talent in de urban- en popcultuur een nieuw samenwerkingsmodel van Habek (2007) en Het Kaasschaafcollectief (KSC, 2001). De Coöperatie investeert in het ontdekken, ontwikkelen en presenteren van jonge makers en creatieve ondernemers en biedt hulp bij het veroveren van een plek in een professionele omgeving. De Coöperatie produceert jaarlijks drie hoofdactiviteiten: het publieksfestival 'De Utrgse Unie', het showcase- en professionalsprogramma 'No Man's Land' en het talentontwikkelingsprogramma 'Master 2.0' dat in 2014 mogelijk uitgebreid wordt met een langer begeleidingstraject: Master PLUS. Het talentontwikkelingsprogramma richt zich voornamelijk op urban- en popmuzikanten, het festival en professionalsevent spannen de volle breedte van de urban- en popcultuur. Naast muziek komen daar de kunstvormen dans, beeldende kunst en nieuwe media aan de orde. De beide deelnemende instellingen werken toe naar een gezamenlijke backoffice en een gedeeld activiteitenprogramma. De intentie is uiteindelijk te komen tot één standplaats en rechtsvorm.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie waardeert de inzet die De Coöperatie toont om met relatief beperkte middelen de drie hoofdactiviteiten te realiseren. De missie die de organisatie in het gesprek noemde rond het faciliteren van de creatieve voorhoede van Utrecht, sluit goed aan bij de oorspronkelijke aanvraag. Van de visie waarmee De Coöperatie vormgeeft aan deze missie kreeg de commissie op basis van de documentatie en het gesprek echter geen helder beeld. Ook de aanpak die de instelling voorstaat rond talentontwikkeling is niet transparant, noch in de stappen die worden gezet, noch wat betreft de daaraan verbonden doelen en de doorontwikkeling van de muzikalenten. De Coöperatie richt zich voornamelijk op het procesmatige deel van talentontwikkeling; de commissie vindt dit zorgelijk, aangezien ze in het proces niet direct het artistieke resultaat verankerd ziet. De commissie is positief over de selectie van talenten en coaches voor het programma. Ze is van mening dat De Coöperatie hierin sterke artistieke keuzes maakt. Dit neemt niet weg dat de commissie op basis van de zelfbewuste documentatie meer had verwacht van de overkoepelende artistiek-inhoudelijke visie van de instelling. De commissie raadt De Coöperatie dan ook aan deze verder te ontwikkelen en concreet te maken.

Ondernemerschap

Het afgelopen jaar verkenden het KSC en Habek de contouren van de fusie tot één instelling. Inmiddels is de opdracht tot een juridische samenvoeging gegeven en worden delen van de backoffice ineengeschoven. De partijen zijn er nog niet uit wat de gezamenlijke standplaats wordt en of ze de namen Kaasschaafcollectief en Habek los zullen laten. Hoewel de commissie mogelijkheden tot verbreding van de horizon ziet in het samengaan van het KSC en Habek, werd voor haar in het gesprek onvoldoende duidelijk wat het wederzijdse belang is van een fusie en welke meerwaarde, anders dan praktische, de partijen voornamelijk weten te genereren uit de samenwerking. De strategie van De Coöperatie op mogelijke financieringsbronnen richt zich op fondsenwerving, aangevuld met winst uit tourmanagement en productieactiviteiten onder de vlag van Habek. De commissie erkent de beperkte commerciële mogelijkheden voor financiering van het talentontwikkelingsproces, maar moedigt De Coöperatie desondanks aan de mogelijkheden te verkennen rond bijvoorbeeld bartering en het doen van aanvragen bij fondsen die op het eerste oog niet direct aansluiten op het hoofddoel van de organisatie. Afhankelijkheid van een klein aantal fondsen maakt de financiële positie erg kwetsbaar. De commissie stelt met instemming vast dat De Coöperatie er in 2013 in geslaagd is voor haar beide evenementen de beoogde doelgroepen op de been te brengen.

Betekenis voor de stad

De Coöperatie richt zich hoofdzakelijk op Utrechts talent en benoemt dit ook als zodanig in haar huidige missie. De commissie noemt dit prijzenswaardig. De Coöperatie onderhoudt nauwe banden met het circuit van makers en muzikanten rondom Kytopia en scout daar zowel talent als talentbegeleiding. Ondanks dat de commissie het waardevol vindt dat de instelling zich verbonden heeft aan deze inspirerende broedplaats die al veel succesvolle muzikanten voortbracht, acht ze het van belang dat De Coöperatie de komende jaren daarnaast meer investeert in samenwerkingen met andere plekken waar zich potentieel talent bevindt, zoals het Utrechts Conservatorium, de Herman Brood Academie en andere kunstvakopleidingen in de regio. Op deze manier krijgt het programma een opener, minder afhankelijk karakter en meer bekendheid in de stad. De Coöperatie sprak over de mogelijkheid om voor conservatoriumstudenten een talentontwikkelingstraject op te zetten rond aspecten waarin het curriculum van hun opleiding niet voorziet. De commissie gelooft in dit idee en raadt de organisatie aan een dergelijk creatief partnerschap de komende tijd handen en voeten te geven. De eerste 'No Man's Land'-bijeenkomst bracht professionals samen uit zowel de makers- als beleidskant van het veld, uit Utrecht en daarbuiten. De commissie hoopt dat De Coöperatie de kansen die het netwerkevenement biedt de komende jaren inhoudelijk uitbouwt.

De Dansers

De Dansers (voorheen Merckx&Dansers en begonnen als Dansend Hart, 1984) maakt dansvoorstellingen die geschikt zijn voor een jeugdig publiek. De Dansers ziet zichzelf als een bende jonge kunstenaars, dansers en muzikanten met sterke onderlinge verbondenheid. Het gezelschap maakt dansconcerten, een eigen genre waarin muzikanten en dansers samen het podium innemen. Voor De Dansers staat de periode 2013–2016 in het teken van het voortbestaan van de groep in een vernieuwde vorm. 2013 was daarbij een transitiejaar waarin werd toegewerkt naar een nieuwe artistieke leiding. Sinds januari 2014 geven Guy Corneille en Josephine van Rheenen leiding aan De Dansers en werken zij aan de opbouw en ontwikkeling van de groep die dans brengt voor jong en oud.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie is er zich bewust van dat de visitatie aan De Dansers zeer kort na het aantreden van de nieuwe leiding plaatsvindt en hun aanpak zich op vrijwel alle vlakken nog in de praktijk moet bewijzen. In het gesprek wist de leiding van De Dansers de commissie goed te overtuigen van de kracht en oorspronkelijkheid van hun artistieke visie, waar dit in de papieren plannen minder goed tot uitdrukking kwam. De commissie was daarbij zeer gecharmeerd van hun onderzoekende en zelfbewuste houding ten opzichte van het eigen functioneren, hun omgeving en de maatschappij. Ten aanzien van de kwaliteit van de performers realiseert de commissie zich dat het huidige beperkte budget niet veel ruimte biedt, maar dat hier wel een punt van zorg ligt voor de toekomst.

Ondernemerschap

De commissie complimenteert De Dansers met de wijze waarop het zich in korte tijd aan de nieuwe budgettaire werkelijkheid heeft aangepast, al leunt de bedrijfsvoering daarbij nog sterk op de flexibiliteit, goodwill en energie van de medewerkers, waardoor een risico van roofbouw ontstaat. De commissie meent dat De Dansers meer werk zal moeten maken van het verbreden van de eigen inkomsten. Daarbij kan de commissie zich voorstellen dat het zinvol kan zijn de organisatie aan te vullen met een sparring partner die in staat is de bevlogenheid van het artistieke team te vertalen naar een even gedreven visie op ondernemerschap. De commissie merkt op dat het niet in overeenstemming met de Code Cultural Governance is dat een lid al meer dan 16 jaar zitting heeft in het bestuur; de commissie begrijpt dat hij een waardevolle bijdrage levert aan de organisatie maar meent dat dit op een bepaald moment ook in een niet-toezichhoudende rol tot uiting kan komen.

Betekenis voor de stad

De commissie vindt dat De Dansers een belangrijke bijdrage levert aan de dansfunctie van de stad. Binnen Utrecht opereert De Dansers vooral kleinschalig. De manier waarop De Dansers zich bewust positioneert in de stad Utrecht en samenwerkingsverbanden en contacten met uiteenlopende partners opzoekt geeft de commissie vertrouwen. Uitvalsbasis De Reuzenhal kan, door de wijze waarop deze door De Dansers wordt ingezet, in toenemende mate een wijkfunctie in Overvecht gaan vervullen.

Cultuureducatie

De commissie vindt dat De Dansers een goede en eigenzinnige invulling geeft aan de strategische partnerschappen met enkele scholen, waarbij het met een intensieve benadering kinderen in beweging weet te brengen. In het gesprek proeft de commissie een heldere pedagogisch–didactische visie op cultuureducatie, die in de jaarplannen echter leek te ontbreken.

Internationale betekenis

De commissie vindt het bewonderenswaardig hoe De Dansers in deze financieel krappe tijden zijn internationale profiel heeft weten voort te zetten met veel buitenlandse speelbeurten. De commissie is verheugd dat de prijswinnende coproductie met Duitsland een vervolg krijgt.

De Nederlandse Bachvereniging

De Nederlandse Bachvereniging (1922) voert de muziek uit van Johann Sebastian Bach, zijn voorgangers, tijdgenoten en erfgenamen vanuit kennis van de historische uitvoeringspraktijk. De Bachvereniging organiseert eigen series in negen door Nederland verspreide kernplekken en werkt daarbij met ambassadeurs om een duurzame band met de plaatsen op te bouwen. Naast deze concertseries verzorgt de organisatie twee educatieve projecten voor middelbare scholieren en begeleidt ze jonge musici. In de aanloop naar haar 100ste verjaardag (in 2022) wil de Nederlandse Bachvereniging onder de naam 'All of Bach' in tien jaar het integrale oeuvre van Bach in nieuwe concertformats uitvoeren en online toegankelijk maken. Daartoe wordt een groot aantal concerten en activiteiten rond onderdelen van Bachs oeuvre gefilmd, in wisselende bezettingen steeds op een andere locatie, variërend van de huiskamer van een klavecijnist tot de Martinikerk in Groningen. Met het project beoogt de Bachvereniging onder meer een verbreding van haar publiek.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De Nederlandse Bachvereniging werkt vanuit de mentaliteit dat vernieuwing, in zowel artistieke inhoud als in bezettingen presentatievormen, belangrijk is voor het voortbestaan van de organisatie en daarmee voor het kunnen blijven uitvoeren van haar missie. De commissie heeft grote waardering voor deze visie, die ze op krachtige wijze terug zag in de artistieke programmering. In het programma past de Bachvereniging de laatste inzichten in de historische uitvoeringspraktijk toe, werkt ze uitgaande van de partituur met een passende, flexibele bezetting en geeft daarbij jonge musici de kans zich te ontwikkelen. Op het platform 'All of Bach', dat in het voorjaar van 2014 online gaat, zal de organisatie wekelijks een nieuwe opname plaatsen, met daarbij inleidende video's waarin musici bijvoorbeeld uitleggen hoe ze zich voorbereiden of de artistiek leider een toelichting geeft op zijn werkwijze. De commissie vindt de formule van dit toekomstgerichte project zeer kansrijk: het wekelijkse uploaden kan zorgen voor een vast publiek, de persoonlijke toelichtingen maken de klassieke muziek toegankelijker voor mensen 'van buiten' en het platform biedt in potentie publiek over de hele wereld de kans om uitvoeringen op dit artistieke niveau te zien. De commissie hoopt dat de Bachvereniging in de tweede fase van het project de juiste wegen vindt om het potentieel wereldwijd publiek ook daadwerkelijk te bereiken. De keuze van de organisatie om te investeren in de bronkwaliteit van het video- en audiomateriaal vergroot daartoe de mogelijkheden, aldus de commissie.

Ondernemerschap

De Nederlandse Bachvereniging beproefde de afgelopen decennia met succes een businessmodel waarin alle aspecten van het culturele bedrijf, van programmering tot marketing, van fondsenwerving tot regionale spreiding en van educatie tot publieksbinding in samenhang worden benaderd, zo constateert de commissie. De organisatie bouwde daarmee een uitgebreide vriendenstichting op bestaande uit lokale middenstand en particuliere donateurs, en beschikt over een eigen fonds. Gecombineerd met bijdragen uit externe fondsen en partnerschappen met Rabobank en USG People zorgt dit voor een stabiele financiële uitgangspositie met een aanzienlijk percentage eigen inkomsten. De commissie vindt het bewonderenswaardig dat de Bachvereniging op deze manier banden heeft gesmeed met het publiek en lokale en landelijke partners. Ze stelt vast dat de organisatie een helder beeld heeft van haar bezoekers en sinds jaar en dag een omvangrijk publiek weet te interesseren.

Betekenis voor de stad en (inter)nationale betekenis

De commissie is van mening dat de mate waarin de Nederlandse Bachvereniging bijdraagt aan de kwaliteit en veelzijdigheid van het culturele leven in Utrecht goed in verhouding is met de ondersteuning vanuit de gemeente. De organisatie is gevestigd in de stad, programmeert er concerten en werkt samen met verschillende Utrechtse culturele instellingen, zoals met Organisatie Oude Muziek

in de realisatie van de Bachdag in Utrecht en Amsterdam. De Bachvereniging treedt ook op in kerken en muziekhallen in diverse andere plaatsen in het land. Concertlocaties in België en Duitsland maken deel uit van de seizoenprogrammering en een aantal van de opnamen voor 'All of Bach' zullen in die landen plaatsvinden. De organisatie besloot voorlopig geen tournees door de VS en Japan meer te organiseren, omdat de kosten hiervan te zeer opliepen. De commissie vindt het verstandig dat de organisatie realistisch omgaat met de kosten verbonden aan internationale activiteiten.

Cultuureducatie

De Bachvereniging heeft voor het voortgezet onderwijs de educatieprojecten 'Beats by Bach' (in samenwerking met de Rabobank) en 'Oog in oog met de Matthäus-Passion'. Het eerste project bestaat uit een lespakket waarmee leerlingen een korte film maken met de muziek van Bach als leidraad, waarna ze via beatsbybach.nl landelijk op elkaars producties kunnen stemmen en in aanmerking komen voor een prijs. In 'Oog in oog' geeft een musicus verbonden aan de Bachvereniging een gastles op een middelbare school om leerlingen voor te bereiden op een bezoek aan de Matthäus-Passion. Deze activiteiten passen naar de mening van de commissie goed bij 'delen met de wereld', een deel van het motto dat de Bachvereniging centraal stelde in haar meerjarenplan. De organisatie heeft het advies van de Commissie Cultuurnota ter harte genomen en de beoogde kinderactiviteiten voorafgaand aan de avondconcerten geschrapt. Talentvolle jonge musici biedt de Bachvereniging, naast regelmatig plaats binnen de bezetting, een begeleidingstraject aan waarin de leiding hen helpt bij de zakelijke en artistieke aspecten van de hedendaagse freelance klassieke muziekpraktijk. De commissie vindt het waardevol dat de Bachvereniging oog heeft voor de nieuwe generatie muzikalenten en dat de organisatie deze intensief ondersteunt.

De Utrechtse Spelen

De Utrechtse Spelen is het stadsgezelschap van Utrecht. In de zomer van 2012 raakte het gezelschap in onoverkomelijke financiële problemen. Gemeente, provincie en het Rijk hebben zich ingespannen voor een herstelplan waarmee een doorstart mogelijk werd gemaakt. Met ingang van september 2013 is Jacques van Veen de algemeen directeur en Thibaud Delpout de artistiek directeur. De visitatiecommissie heeft zich vanwege de wisseling van de wacht qua stukken gebaseerd op het jaarplan 2014 en de zelfevaluatie, en niet op het oorspronkelijke beleidsplan 2013–2016 uit 2012. De Utrechtse Spelen wil een gezichtsbepalend Utrechtse stadsgezelschap zijn met een stevige verankering in de stad enerzijds en een landelijke uitstraling anderzijds. De ambitie is om in 2016 de financiële tekorten weggewerkt te hebben en plannen te ontwikkelen voor groei als stadsgezelschap in de periode 2017–2020.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De Utrechtse Spelen heeft gekozen voor een duidelijke signatuur met het binnenhalen van Thibaud Delpout als artistiek leider. Hij omschrijft zijn werk als ‘maatschappelijk relevant theater, zonder loos te actualiseren, met intense, filmische voorstellingen.’

Om Utrecht kennis te laten maken met Delpout is dit jaar de reprise ‘Blasted’ te zien en daarnaast de voorstelling ‘Caligula’ onder De Utrechtse Spelen uitgebracht. Afgelopen SPRING Festival is ‘Crave’ in première gaan en dit najaar zal de eerste nieuwe grote zaalproductie ‘Phaedra’ van Hugo Claus gaan spelen. De Utrechtse Spelen kiest voor een flexibele maar regelmatig terugkerende groep acteurs die het gezelschap een herkenbaar gezicht moeten geven. De aangekondigde voorstelling ‘Thuiskomst’ van Pinter wordt vervangen door een voorstelling waarin (bijna) alle acteurs die in de komende jaren bij De Utrechtse Spelen zullen werken samen op de vloer staan. De commissie heeft grote waardering voor de artistieke signatuur van Thibaud Delpout. Het nieuwe team is met lef aan de slag is gegaan en de commissie hoopt dat het er in slaagt zich overtuigend te profileren voordat de beleidsplannen voor 2017–2020 ingediend moeten worden.

Ondernemerschap

De nieuwe Utrechtse Spelen moet met minder geld en mankracht aan dezelfde prestatie–eisen van het Rijk voldoen. Door een reorganisatie is het aantal fte van 15.8 teruggebracht naar 5.1. Het kantoor op de Bekkersstraat was te groot en te duur en de Snijzaal is de nieuwe uitvalsbasis. De oude huisstijl wordt vervangen door een minder kostbare. De nieuwe directie overweegt een nieuwe naam voor het gezelschap. Voorlopig hanteert ze de naam Utrechtse Spelen in plaats van De Utrechtse spelen en is de afkorting DUS vervallen.

De mogelijkheid voor het verwerven van inkomsten uit verhuur van de Paardenkathedraal voor commerciële doeleinden is beperkt gezien geluidsnormen binnen de vergunning. Er wordt wel onderzocht op welke manier andere gezelschappen van het pand gebruik kunnen maken. Sponsorwerving is dit eerste halfjaar nog niet aan de orde geweest. Ten aanzien van het vinden van sponsors benoemt De Utrechtse Spelen twee problemen. Ten eerste zijn bedrijven terughoudend zolang de schuldsanering nog niet is afgerond en ten tweede is het gekozen repertoire niet voor de hand liggend om bedrijven aan zich te binden. Er zijn ideeën om vermogende geïnteresseerden specifiek te koppelen aan talentvolle spelers of aan specifieke voorstellingen van De Utrechtse Spelen. Deze ideeën zijn echter nog nauwelijks uitgewerkt.

De commissie wil het gezelschap dringend adviseren de naam Utrechtse Spelen te behouden. Een naamwisseling implementeren kost tijd en geld en beide zijn schaars. Bovendien is het nieuwe team haar eerste grote presentatie aan de stad aangegaan als Utrechtse Spelen en is het momentum voor een eventuele naamsverandering verstreken. De commissie prijst de zichtbaarheid die de nieuwe

Utrechtse Spelen nu al heeft in het werkveld en vindt dat er nog winst te behalen is qua zichtbaarheid in de stad bij het grotere publiek. Ze adviseert een daarop toegespitst marketingbeleid te voeren. De commissie vindt de prognoses van speelbeurten en vooral van bezoekersaantallen en dus ook publieksinkomsten voor de komende jaren zeer optimistisch ingeschat. De opgevoerde aantallen in de herziene plannen zijn de prestatie-eisen van het Ministerie OCW voor deze cultuurnotaperiode. De commissie vraagt zich af in hoeverre de prestatie-eisen van het Ministerie van OCW haalbaar zijn voor de BISgezelschappen. In het geval van De Utrechtse Spelen moet er rekening worden gehouden met het feit dat het gezelschap halverwege de cultuurnotaperiode opnieuw is begonnen. Zowel De Utrechtse Spelen als de gemeente hebben een groot belang bij een succesvolle doorstart. De commissie raadt aan om de handen in een te slaan en op regelmatige basis afstemming te hebben over de grote lijnen. Door openheid te geven en vertrouwen te krijgen kan De Utrechtse Spelen, in dialoog met de gemeente bijsturen daar waar nodig om wisselende toekomstscenario's op te vangen. Een aanbeveling van de commissie aan de gemeente is om naast het directe contact tussen afdeling Culturele Zaken en het gezelschap in het najaar van 2014, als de voorstelling 'Phaedra' is uitgebracht, nogmaals een visitatie te laten plaatsvinden. Het gezelschap heeft dan de kans om terug te kunnen blikken daar waar het in deze visitatie voornamelijk over nog uit te voeren plannen heeft kunnen praten.

Betekenis voor de stad

Het Utrechtse culturele leven wacht vol belangstelling en met grote welwillendheid op de plannen van het nieuwe stadsgezelschap. De Utrechtse Spelen wil letterlijk en figuurlijk de ramen en deuren opzetten voor iedereen, collega's, opleidingen en publiek. De Utrechtse Spelen werkt in het kader van de voorstelling 'Crave' samen met het Rosa Ensemble en komt uit op het SPRING Festival. De Stadsschouwburg Utrecht verzorgt de kaartverkoop van De Utrechtse Spelen. De artistiek leider en de dramaturg geven workshops op de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Er wordt overlegd met de schrijfopleiding en de acteursopleiding over verdere wederzijdse uitwisseling. Op het gebied van talentontwikkeling wil De Utrechtse Spelen graag samenwerken met de andere gezelschappen en culturele instellingen in de stad. Uitgangspunt is dat de verschillende instellingen samen kijken naar de specifieke behoefte van een jonge maker en wat de meest logische stap op dat moment is in zijn of haar ontwikkeling.

De Utrechtse Spelen heeft het voornemen om een belangrijke rol te vervullen voor het culturele klimaat in de stad en de commissie denkt dat het gezelschap de stad wat dat betreft veel te bieden heeft.

De Warme Winkel

Acteurscollectief De Warme Winkel (2002) ontwikkelt en presenteert uitdagende theatervoorstellingen, geïnspireerd door de historische avant-gardes, wetenschap en filosofie, vanuit de opvatting: 'kunst moet slopen, vernieuwen en voortbouwen'. De artistieke directie van De Warme Winkel bestaat uit Jeroen de Man, Vincent Rietveld, Mara van Vlijmen en Ward Weemhoff. Het collectief speelt, vaak met gastacteurs, op locatie, in schouwburgzalen en op festivals. De Warme Winkel heeft een eigen theatertaal ontwikkeld en zoekt en creëert zijn eigen publiek. Het gezelschap heeft de laatste jaren een groei doorgemaakt en wil die in de komende periode doorzetten. Het gezelschap wil vaker spelen, jaarlijks 50 procent meer publiek werven en de naamsbekendheid vergroten.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De Warme Winkel noemt zich 'het kleinste repertoiregezelschap van Nederland'. Het grote voordeel van repertoire houden is dat je risico's met nieuw werk makkelijker kunt ondervangen. Als er een voorstelling tegenvalt of van het repertoire wordt gehaald herneemt De Warme Winkel een succesvoorstelling.

Hun werk is zeer bevlogen, met een – vaak ongepolijste – eigen energie en signatuur, soms op de grens van onaf. In dat 'onaffe' herkent de commissie zowel de kracht en een zekere charme van het gezelschap, toch rijst de vraag of De Warme Winkel altijd zijn beste eigen criticaster is. Aan de vrijheid om tijdens een proces aan vrijwel alles een andere wending te kunnen geven hecht het gezelschap zeer. Vaak is het gast-eindregisseur Marien Jongewaard die in de laatste twee weken de losse eindjes aan elkaar knoopt. Het gezelschap werkt op meerdere fronten en houdt zich momenteel bezig met werk in de grote zaal, de kleine zaal, op locatie en er is een jeugdvoorstelling aangekondigd. De afgelopen jaren is er veel geproduceerd en gespeeld en was er weinig ruimte voor reflectie. Het gezelschap werd de afgelopen periode hogelijk gewaardeerd door pers, publiek en professionals. Het gezelschap heeft op uitnodiging gesprekken gevoerd met over de vacante artistieke leiding bij de Utrechtse Spelen. Uiteindelijk werd daar voor een andere invulling gekozen, maar de vraag naar de volgende stap wordt voor De Warme Winkel steeds urgenter.

De commissie constateert dat De Warme Winkel artistiek-inhoudelijk uitstekend op koers ligt. Ze juicht de interne discussie over de toekomstmogelijkheden toe, omdat de kansen voor De Warme Winkel in de ogen van de commissie in hoog tempo groeien. Voorkom dat je overvallen wordt door wat er op je af kan komen en wees op je hoede voor schaalvergroting is het advies.

Ondernemerschap

De Warme Winkel presenteert zich als een merk. De nadruk ligt op De Warme Winkel, niet op het onderwerp of de titel van de voorstelling. In Amsterdam werkt dat goed, daar heeft De Warme Winkel een publiek opgebouwd. Dit voorjaar maakte De Warme Winkel haar 'officiële entree' bij het Utrechts publiek en viel de opkomst tegen.

2013 is afgesloten met een klein tekort. In 2014 wil De Warme Winkel het tekort op de balans inlopen. De commissie vraagt zich af of het huidige marketing beleid en koers – met een oog de zo gewenste schaalvergroting – de juiste is. Het huidige publiek is een warm bad van bekenden en daar weer bekenden van. Een breed nieuw publiek is meer geneigd om voorstellingen op basis van namen en titels te kiezen, aldus de commissie.

De Warme Winkel functioneert al enige tijd zonder vaste zakelijke leider. Op dit ogenblik heeft De Warme Winkel een interim zakelijk leider en een assistent (1 fte) die wordt ingewerkt om mogelijk door te stromen als nieuwe vaste zakelijke leider. Door het aanstellen van een hoofd productie en een hoofd techniek, die per project personeel aannemen, is er meer structuur gecreëerd. De organisatie probeert er met de planning van nieuwe projecten en hernemingen toezicht op te houden dat de makers niet onevenredig belast worden.

Het gezelschap is in overleg met Toneelgroep Amsterdam over zakelijke en productionele ondersteuning en samenwerking, met het doel verder te professionaliseren. De commissie vraagt zich af of de voordelen hiervan wel opwegen tegen de nadelen. Het gezelschap beschikt voor een professionaliseringsslag zelf waarschijnlijk nu al over de benodigde capaciteiten, of kan die makkelijk in huis halen. Gezien de werkwijze van De Warme Winkel is het gezelschap volgens de commissie het meest gebaat bij korte lijnen in de organisatie. Desalniettemin blijft de kwestie van productionele capaciteit ten opzichte van werkdruk een punt van zorg voor de commissie.

Betekenis voor de stad

De worteling van De Warme Winkel in Utrecht is nog pril en heeft meer tijd nodig. Er wordt samengewerkt met de Stadsschouwburg Utrecht, Het Huis en Theater Kikker en er worden gesprekken gevoerd met de Utrechtse Spelen. De Warme Winkel legt ook contacten met personen en organisaties in de stad door haar voortdurende zoektocht naar locaties.

De commissie hoopt en verwacht dat de aanwezigheid van De Warme Winkel in de toekomst uitstraling zal hebben naar onder andere de acteursopleiding en de schrijfopleiding van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. De commissie acht De Warme Winkel een verrijking van het theaterleven in de stad Utrecht.

DOX

DOX (1997) is een theatergezelschap en opleiding voor jonge theatermakers die affiniteit hebben met jongeren en hun cultuur. Het gezelschap biedt jongeren vanaf 12 jaar diverse trainingstrajecten in een drietrapsketen: jongeren komen via participatie en educatie voor talentontwikkeling naar het 'Huis voor jong talent' en stromen door naar de 'XL-talentgroep' om voorstellingen te maken. De filosofie van DOX is 'leren door te doen'. Het gezelschap heeft in de loop der jaren een dynamische speelstijl ontwikkeld – de 'DOX-stijl' – waarin theater en dans gelijkwaardig vertegenwoordigd zijn en in elkaar overlopen. DOX wil deze cultuurnotaperiode zijn drie pijlers – talentontwikkeling, productie en educatie – versterken. Jaarlijks worden minstens drie nieuwe producties gemaakt; daarnaast worden succesvolle producties hernomen. DOX-producties behandelen actuele thema's die dicht bij de belevingswereld van jongeren staan. De groep wil ieder jaar vanuit een centraal thema werken: de zonderling (2013), de dromer (2014), de denker (2015) en de doener (2016).

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

DOX is voor en door grootstedelijke jongeren, hierdoor zijn diversiteit en multiculturaliteit geen discussiepunten maar een gegeven. De organisatie gebruikt de thematiek die de jongeren zelf meebrengen. DOX wil niet dat het succes leidt tot een vaste ingesleten formule. Ze geven zich er rekenschap van dat jongeren veranderen, de tijd verandert en daarom zijn ze continue in gesprek met elkaar over de toekomst.

Qua voorstellingen voert DOX een tweestromenbeleid. Enerzijds de toegankelijke en laagdrempelige voorstellingen voor VMBO scholen. Anderzijds de 'intrinsieke' voorstellingen, waar het accent sterker ligt op verdieping en ontwikkeling. Door het zoeken naar nieuwe stijlen en methodieken en door uitwisseling, coproducties en artists-in-residence krijgt de zoektocht naar verdieping voeding. De commissie ziet dat bij DOX diversiteit volledig is verweven met haar identiteit maar signaleert ook dat diversiteit niet statisch is en ziet graag dat DOX in de voortgaande discussie erover – al dan niet als onderdeel van grootstedelijkheid – een voortrekkersrol blijft spelen en dan ook een voorbeeld kan zijn voor andere spelers in het veld. De commissie deelt met DOX de ongerustheid voor eventuele sleetsheid ten aanzien van de artistieke ontwikkeling en is blij met het bewustzijn binnen DOX voor dit onderwerp. De commissie wil ter overdenking meegeven of het regelmatig laten terugkeren van oud DOXers genoeg ruimte laat voor wezenlijke vernieuwing van buitenaf.

Ondernemerschap

Dat DOX financiering ontvangt van het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) en niet van het Fonds Podiumkunsten (FPK) de organisatie zelf als positief: in tegenstelling tot veel collega-instellingen worstelt DOX hierdoor niet met hoge presentatie-eisen. Het VSB Fonds draagt bij aan educatie. In 2013 heeft DOX een cultuurprijs gewonnen, en dat bedrag is in talentontwikkeling geïnvesteerd. Het merendeel van de medewerkers is ZZP-er. DOX heeft hiervoor gekozen om flexibel te kunnen blijven in personeelslasten. Naast het ervaren vaste team moet er altijd ruimte blijven voor vernieuwing en die vernieuwing komt voor een belangrijk deel van gastdocenten, die nieuwe methodes en ervaringen meebrengen.

DOX heeft in 2013 een nieuw marketingplan geschreven. Naar aanleiding hiervan zijn alle 'DOX-XL'-deelnemers gefotografeerd en kunnen geadopteerd worden door bedrijven. Dit jaar worden 80 bedrijven in Utrecht benaderd over deze actie, en DOX hoopt dat dit zich in 2015 en 2016 gaat uitbetalen. Het cultureel ondernemerschap van DOX krijgt ook vorm door het uitlenen van artiesten en makers.

De commissie prijst de proactieve houding van DOX in het kader van ondernemerschap. Het supporterplan ziet er goed uit en ook de keuze om extra te focussen op het voortgezet onderwijs is doordacht en goed onderbouwd.

Betekenis voor de stad

DOX vindt voor haar coproducties op landelijk niveau de juiste partners. Er wordt onder meer samengewerkt met Maas in Rotterdam en Aya in Amsterdam. Binnen Utrecht heeft DOX de wens om meer samen te werken maar vindt dat lastig. Collega-instellingen kampen met de hoge prestatie-eisen van het FPK of het Rijk, en zijn nog druk bezig de bezuinigingen binnen de cultuursector op te vangen. Met het reorganisatie van De Utrechtse Spelen viel een geplande samenwerking in het water. DOX spreekt samen met Het Filaal de wens uit om op facilitair niveau te gaan samenwerken met De Utrechtse Spelen. De doelgroepen van de drie gezelschappen sluiten mooi op elkaar aan. Een mooi voorbeeld van doorstroming is dat oud DOX-ers Sanne Zweije en Ramses Graus nu artistiek bij Het Filaal betrokken zijn. DOX heeft veel contacten met en spelen veel op scholen binnen Utrecht, en staat jaarlijks een week in Theater Kikker. Ook met Tweekt wordt goed samengewerkt.

De geplande fusie met Het Lab naar voorbeeld van de Kopergietery uit Gent is uiteindelijk niet doorgegaan. DOX heeft veerkracht getoond door de teleurstelling hierover snel achter zich te laten. DOX geeft jongeren al jaren de mogelijkheid om zich vrij te kunnen uiten en te creëren. Hiervoor gaat DOX steeds op zoek naar de volgende generatie. Dit gebeurt onder andere door te spelen en te werven op MBO-scholen. De commissie vindt het te prijzen dat DOX, als een van de weinigen, deze connectie met het MBO heeft. Naar deze 'DOX-stijl' bestaat grote vraag bij instellingen en opleidingen. Wel staan er grote bezuinigingen in het voortgezet onderwijs op stapel en daarom wil DOX steviger investeren in zichtbaarheid en draagvlak in de regio.

De commissie waardeert DOX als een instelling van grote betekenis voor de stad Utrecht die een waardevolle bijdrage aan het culturele landschap biedt.

Cultuureducatie

DOX neemt deel aan het talentvolgsysteem van het FCP. Het volgen van oud-deelnemers doet de organisatie zelf al heel lang. DOX vindt doorstroming van talent naar de beroepspraktijk van belang. DOX vindt het te beperkt om hierbij allen naar de vooropleidingen, de kunstvakopleidingen en het professionele veld te kijken. Oud-DOXers stromen namelijk ook rechtstreeks door naar gezelschappen, film en televisie en weer terug naar DOX zelf. DOX pleit er dan ook voor om meer te denken vanuit samenwerking en minder vanuit 'de plek in de keten'. De commissie constateert dat deze methodiek voor DOX vanzelfsprekend is, en op organische wijze wordt overgedragen. Maar bijvoorbeeld vakdocenten elders kunnen veel baat hebben bij toegang tot dergelijke nieuwe methodieken. De commissie hoopt dat DOX in de toekomst, op een wijze die bij hen past, deze kennis nog meer zal kunnen delen en ontsluiten.

Dutch Harp Festival

Het Dutch Harp Festival (2008) is een tweejaarlijks, vierdaags festival dat de ontwikkeling van de harp als solo-instrument wil stimuleren en onder de aandacht wil brengen van een groot publiek. Het festival bestaat uit drie pijlers die alle toegankelijk zijn voor het publiek. Ten eerste concerten, masterclasses, presentaties en lezingen, ten tweede een internationaal harpconcours en ten derde een concerttournee van de prijswinnaar van het concours. De 'Harproute' is, als onderdeel van het vierdaagse festival, een familie-activiteit waarin professionele harpisten, jong talent en muziekstudenten verspreid door de stad korte concerten geven. Per festival wordt tevens een compositiewedstrijd uitgeschreven in samenwerking met Gaudeamus Muziekweek. Het Dutch Harp Festival wil de komende jaren uitgroeien tot een van de meest toonaangevende harpconcoursen ter wereld en zet in op een verdubbeling van het publiekbereik in 2016 ten opzichte van 2012.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie vindt het Dutch Harp Festival een mooi initiatief rond een instrument dat steeds meer in de publieke belangstelling staat. De organisatie van dit relatief nieuwe niche-festival is in handen van een jong en bevlogen team met grote ambities rond artistieke kwaliteit en innovatie. Het programmeren van vijf nieuwe composities in de vier dagen van het festival in maart 2014, waarvan één compositie met een groot ensemble, noemt de commissie gedurfd. De commissie stelt vast dat de aspiraties hoog zijn, maar dat ondanks de inzet van de leiding de uitvoering van verschillende programmaonderdelen niet altijd de kwaliteit en originaliteit hadden en de hoeveelheid publiek bereikten die de organisatie voor ogen had. De organisatie evalueert momenteel het recente festival; op basis van de uitkomsten wordt de volgende editie ingericht. De commissie is zeer positief over de zelfkritische houding en het reflectieve vermogen van de festivalleiding. Ze moedigt de organisatie aan prioriteiten te stellen zodat het festival zijn middelen en aandacht gericht in kan zetten. Zowel de concerttournee als het talentontwikkelingstraject na het concours verdient in de ogen van de commissie nadere uitwerking. Om met deze programmaonderdelen naar het internationale niveau te groeien dat het festival ambieert, is het noodzakelijk dat de organisatie nieuwe wegen en samenwerkingen verkent, aldus de commissie. In dit kader vindt de commissie de uitkomst van lopende gesprekken met TivoliVredenburg van groot belang voor deze jonge organisatie.

Ondernemerschap

Het werd de commissie op basis van de documentatie en het gesprek duidelijk dat de organisatie van het Dutch Harp Festival zich op een belangrijk punt in haar ontwikkeling bevindt. Het festival heeft bij deze editie een professionaliseringslag gemaakt naar een betaalde zakelijke en productionele leiding, maar loopt in de ogen van de commissie desondanks tegen de limieten van haar coördinerende en organisatorische kwaliteiten aan. De commissie hoopt dat het Dutch Harp Festival de komende periode stappen zet in de eerdergenoemde prioritering en in het ontwikkelen van (inter)nationale samenwerkingsverbanden waarmee de organisatie een groter publiek kan aantrekken en het potentieel van de laureatentournee uit kan bouwen.

De commissie vindt het knap hoe de organisatie verschillende fondsen ervan heeft overtuigd het jonge festival structureel te ondersteunen. Dit heeft gezorgd voor een stevige financiële uitgangspositie. Daarnaast genereert de organisatie inkomsten uit recettes en zet ze voor de komende festivals sterker in op sponsoring door het bedrijfsleven. De commissie raadt de organisatie aan om voorzichtiger om te gaan met doelstellingen voor kaartverkoop en andere inkomstenbronnen zoals donateurs. Tijdens de recente editie voerde het festival publieksonderzoek uit. De commissie beveelt aan dit onderzoek te gebruiken voor het specifiekere formuleren van de doelgroepen en voor het aanscherpen van de marketingstrategie.

Betekenis voor de stad

Het Dutch Harp Festival is zich terdege bewust van zijn stamboom in de regio Utrecht als erfdrager van de voormalige harpweken op Queekhoven en blies deze nieuw leven in. De commissie is van mening dat het festival, mede vanwege zijn geschiedenis en onderscheidende karakter rond één instrument, bijdraagt aan de pluriformiteit en de kwaliteit van het culturele leven in Utrecht. De organisatie gebruikt de stad als podium en werkt samen met verschillende Utrechtse organisaties als Gaudeamus Muziekweek, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht – waaronder het Utrechts Conservatorium – en Stichting Cultuurpromotie. Vanwege het wegvallen van fondsen gelden voor educatie koos de organisatie ervoor het educatieve programma voor kinderen, dat het festival in eerdere edities ontwikkelde met het Utrechts Centrum voor de Kunsten, niet te continueren in de periode 2013–2016. De commissie vindt het verstandig dat de organisatie prioriteiten stelt.

Stichting EKKO

EKKO

EKKO (1986) is een poppodium dat popcultuur programmeert in de breedste zin van het woord en de muziekprogrammering verbindt met andere disciplines. Jaarlijks worden rond de 250 activiteiten georganiseerd, voornamelijk concerten en dance-activiteiten. Met een zaalcapaciteit van 300 is het een van de kleinere podia van Nederland. Het podium fungeert als doorstroompodium tussen ACU en dB's enerzijds en Tivoli De Helling en TivoliVredenburg anderzijds. Sinds 2010 exposeren jonge kunstenaars in het café (EKKO expo). De eigen keuken verstrekt vegetarische maaltijden (EKKO eetcafé). EKKO werkt op dit moment met een staf van 5,82 fte en een groot aantal vrijwilligers die zich kunnen ontwikkelen tot professional en kunnen doorstromen in de organisatie of in het culturele veld. EKKO is coproducent van het vierdaagse festival 'Le Guess Who?'.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

EKKO heeft kennis van zaken, toont inzicht en is realistisch, waardoor de commissie vertrouwen heeft in de aanpak van zijn medewerkers en bestuur. Waar het meerjarenplan de artistieke uitgangspunten in algemene zin beschrijft, constateert de commissie op basis van het gesprek met EKKO dat de organisatie een duidelijk omljnd beeld heeft van haar profiel binnen de context van de keten van Utrechtse podia.

Ondernemerschap

De commissie vindt het opleidingstraject voor vrijwilligers een interessant onderdeel van EKKO's organisatiemodel en is benieuwd naar een verdere uitwerking en beschrijving hiervan. EKKO is in financieel opzicht kwetsbaar, omdat het enerzijds in aanzienlijke mate afhankelijk is van eigen inkomsten uit recette en horeca, en anderzijds – gezien hun rol als innovator – in zijn programmering risico neemt. De commissie prijst EKKO voor dat lef en ziet met instemming dat de organisatie de risico's goed in de gaten houdt en er wordt bijgestuurd wanneer dat nodig blijkt. EKKO is zich daarnaast bewust van de verbetering die het kan boeken door meer kennis te verzamelen over zijn publiek. De commissie kijkt uit naar verdere uitwerking en resultaten hiervan.

Betekenis voor de stad

De commissie waardeert de voortrekkersrol die EKKO heeft gespeeld bij het 'Manifest voor de Open Ruimte' en de wijze waarop daarmee met uiteenlopende instellingen in de stad is samengewerkt. Dat organisatie en bestuur die rol in de komende tijd gaan herijken, acht de commissie verstandig. De commissie onderstreept de betekenis en functie van EKKO binnen de Utrechtse muziekinfrastructuur, en kan zich voorstellen dat EKKO kansen ziet nu het landschap voor muziek met de komst van TivoliVredenburg gaat veranderen.

Cultuureducatie

Uit het visitatiegesprek kwam naar voren dat EKKO een plan ontwikkelt voor samenwerking met Utrechtse middelbare scholen. De commissie vindt het verstandig dat EKKO hierbij gebruik maakt van *best practices* uit andere steden.

Fotodok

Fotodok (2008) is een initiatief voor documentairefotografie met internationale ambities. Jaarlijks realiseert Fotodok een inhoudelijk en toegankelijk programma van tentoonstellingen, educatieve projecten en evenementen. Er is binnen de programmering ruimte voor zowel de lange termijnprogrammering als voor het inspelen op de actualiteit. Sinds 2014 beschikt Fotodok over een eigen locatie.

Het programma komt tot stand in nauwe samenwerking met fotografen. Deze dynamische werkwijze is kenmerkend voor Fotodok. Voor studenten fotografie en jonge fotografen wil Fotodok het aanspreekpunt zijn om hen verder te helpen in hun carrière. Ambitie van Fotodok is om over vijf jaar de toonaangevende plek voor documentairefotografie in Nederland te zijn met een sterk (inter)nationaal netwerk.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Programmatisch zit Fotodok volgens de commissie goed op koers, het toont mooie en belangwekkende ‘slow journalism’ projecten die prima met de vinger op de pols van de actualiteit zitten. Daarbij viel het de commissie op dat Fotodok zijn beleidsvisie in het gesprek een stuk beter over het voetlicht weet te krijgen dan in de schriftelijke plannen. Beleidsmatig kan het verstandig zijn wanneer Fotodok de grote ambities die het momenteel uitdraagt (bijvoorbeeld dat het ‘dé toonaangevende plek’ wil zijn) in de toekomst concreter en gericht formuleert.

Ondernemerschap

De commissie ziet met instemming dat Fotodok aandacht heeft voor de spreiding van zijn financiële bronnen. Er zijn interessante contacten met particuliere financiële partners, waarmee het in staat bleek het wegvallen van de bijdrage van Mondriaan Fonds grotendeels op te vangen. De commissie heeft daardoor het indruk dat de financiële continuïteit van Fotodok met vertrouwen tegemoet kan worden gezien. Fotodok formuleert zijn doelgroepen tamelijk breed: wat betreft de commissie hoeft het niet bang te zijn daar keuzes te maken. Op dit moment zijn de PR-activiteiten nog redelijk traditioneel, maar de commissie verwacht dat de recent aangetrokken medewerker daar een nieuwe koers gaat varen.

Betekenis voor de stad

De recent betrokken eigen ruimte geeft Fotodok enige rust. De commissie is positief over de keuze dat Fotodok daarnaast een belangrijk deel van de activiteiten elders in de stad blijft realiseren. Door documentairefotografie te blijven presenteren op onverwachte plekken in de stad en daar een breed publiek mee te bereiken draagt Fotodok bij aan de pluriformiteit van het Utrechtse culturele aanbod.

Cultuureducatie

De commissie begrijpt dat het nomadische bestaan van Fotodok een belangrijke aanleiding was cultuureducatie voorheen vooral via breed aangeboden lespakketten in te vullen. De nieuwe koers om vanuit creatief partnerschap met een aantal scholen maatwerk te creëren juicht de commissie toe. Dat het kwantitatieve bereik van de educatieactiviteiten daarmee lager uit zal vallen wordt volgens de commissie ruimschoots gecompenseerd door het kwalitatieve bereik ervan. Met betrekking tot de didactische aanpak merkt de commissie op dat het gesprek een gevoel van vertrouwen gaf, maar dat het raadzaam is hier in volgende plannen en verslagen meer bewijslast voor te formuleren.

Internationale betekenis

Met de wijze waarop Fotodok programmeert, deel uitmaakt van netwerken en zorgt voor een toeloop van internationale expertise naar Utrecht voldoet de organisatie volgens de commissie naar de verwachtingen op internationaal vlak.

Gaudeamus Muziekweek

Gaudeamus Muziekweek (1947) is een internationaal festival voor nieuwe muziek dat sinds 2011 in Utrecht is gevestigd. Het festival is een (internationale) ontwikkelingsplaats voor jonge componisten, etalage van de Nederlandse ensemblecultuur, en initiator en partner voor internationale samenwerking en uitwisseling. Zo realiseert Gaudeamus regelmatig coproducties in het buitenland en participeert ze in Europese netwerken als Ulysses. Naast het festival organiseert Gaudeamus de rest van het jaar diverse activiteiten rondom nieuwe muziek, zoals een concertserie (overgenomen van Theater Kikker), Rumor, en de Gaudeamus Muziekdagen. Gaudeamus werkt nauw samen met onder meer Muziekhuis Utrecht, RASA en TivoliVredenburg.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Gaudeamus is volgens de commissie een aanwinst voor de stad, met een grote expertise op het gebied van nieuwe muziek en een voorbeeldige manier van werken. De commissie is zeer te spreken over de heldere, zelfbewuste beleidscommunicatie van Gaudeamus, die een goede weergave is van hun handelingspraktijk. Dat het festival zich voortaan richt op een beperkte selectie van jonge componisten vindt de commissie een slimme keuze, vanwege zowel de heldere afbakening en focus als de automatische vernieuwing die er van uit gaat. Gaudeamus is pas kort in Utrecht gevestigd en experimenteert nog met enkele nieuwe modellen (zoals de Muziekdagen), waardoor een aantal ontwikkelingen nog relatief pril zijn. De artistieke keuzes en de allianties die in de komende jaren duurzaam worden gerealiseerd zullen volgens de commissie bepalend zijn voor de positie van Gaudeamus in Utrecht.

Ondernemerschap

De commissie constateert dat Gaudeamus zorgt voor een verstandige spreiding van zijn inkomstenbronnen, waarbij ook EU-subsidies en particuliere fondsen een rol spelen. Binnen de beperkingen van een discipline als de nieuwe muziek laat Gaudeamus zien dat het zijn ondernemerschap ontwikkelt en een betere balans van de eigen inkomsten genereert. De commissie onderschrijft de zorgen van Gaudeamus over de ontwikkeling van het publieksbereik, en deelt zijn opvatting dat het bereik via andere wegen dan alleen kaartverkoop (waarbij ook ensembles en componisten een relevante doelgroep zijn, en radio- en internetuitzendingen een aanzienlijk publiek bereiken) een belangrijke bijdrage leveren aan de impact van de activiteiten.

Betekenis voor de stad

De commissie complimenteert Gaudeamus met de wijze waarop het in korte tijd met alle relevante Utrechtse partijen een goed netwerkcontact heeft opgebouwd. De instelling toont zich bewust van zijn sleutelpositie in de stad, grijpt kansen in de stedelijke infrastructuur en fungeert als trekker voor de nieuwe muziek in Utrecht. De directeur van Gaudeamus is in de ogen van de commissie een goede netwerker die met een gepast pragmatische houding dingen in beweging weet te krijgen. De commissie is benieuwd naar de manier waarop Gaudeamus zijn relatie met RASA en TivoliVredenburg de komende jaren verder vorm geeft.

Internationale betekenis

Gaudeamus brengt een omvangrijk internationaal netwerk naar de stad, in het bijzonder tijdens het festival, en positioneert Utrecht in het buitenland als belangrijke plek voor nieuwe muziek.

Het Filiaal

Muziektheatergezelschap Het Filiaal (1994) maakt interdisciplinaire voorstellingen "voor alle leeftijden" met als doel "zo veel mogelijk kinderen een onvergetelijke theaterervaring te bezorgen". Het gezelschap maakt deel uit van de basisinfrastructuur. Deze kunstenplanperiode wil Het Filiaal in totaal twee nieuwe grotezaalproducties maken en één reprise presenteren, drie "flexibele" producties (op scholen, op locatie, op festivals) en vijf kleinezaalproducties (één reprise). Vanaf 2014 (opening TivoliVredenburg) presenteert Het Filiaal een coproductie met *Insomnio*. Het Filiaal speelt in theaters (in Utrecht en (inter)nationaal), in de wijken (met een cultuurcoach) en op scholen. Voor het onderwijs ontwikkelt Het Filiaal bij de voorstellingen standaard een lespakket en workshops. Elementen uit de voorstelling worden geïntegreerd in het reguliere onderwijsaanbod. Het gezelschap biedt stageplekken, workshops, gastlessen, coaching sessies en een masterclass.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Het Filiaal toont al jaren een stabiele artistieke koers. De verbreding naar objecttheater heeft een nieuwe impuls gegeven, waar ook internationale belangstelling voor bestaat. Talentontwikkeling gebeurt op informele en organische wijze; Het Filiaal staat open voor jonge makers en bepaalt naar eigen inzicht hoe en wanneer jonge makers binnen komen. Sanne Zweije heeft bijvoorbeeld een kleutervoorstelling gemaakt die ook in het theater zal staan, en Jellie Schippers en Mirjam van Gucht hebben eerder met Het Filiaal gewerkt en bereiden nu een coproductie voor. De commissie concludeert dat Het Filiaal artistiek–inhoudelijk naar verwachting presteert.

Cultureel ondernemerschap

Het Filiaal is financieel kerngezond en presteert volgens de commissie boven verwachting op het gebied van ondernemerschap. Zij vindt dat het gezelschap de transitie naar minder subsidie goed oppakt. Het Filiaal weet haar doelgroep helder te omschrijven. Het gezelschap maakt theater voor kinderen vanaf groep 1 tot de brugklas. De gemiddelde zaalbezetting voor alle vrije voorstellingen ligt tussen de 60 en 70%.

Maar door de bezuinigingen in de culturele sector en door de economische crisis is er wel sprake van een (verwachte) publieksterugloop. Het Filiaal merkt op dat dit wel sneller gaat dan verwacht. Met name jeugdtheater in de grote zaal heeft het moeilijk, schouwburggen betalen lagere uitkoopsommen aan gezelschappen. Door de lage toegangsprijzen biedt partage weinig extra inkomsten. Hierdoor wordt een grote zaalproductie een grotere financiële risicofactor. De overweging van Het Filiaal om het in deze cultuurnotaperiode geplande aanbod voor grote zaal te verminderen en meer producties voor kleine zaal en op locatie te presenteren, getuigt volgens de commissie van realisme.

Het Utrechts Centrum voor de Kunsten (UCK) bemiddelt niet meer tussen scholen en instellingen. Het in april 2014 gestarte verkooppunt Cultuur en School deze rol voor grote podia en musea op zich nemen. Het Filiaal verwacht vanwege deze overgang tijdelijke inkomstenderving, en de commissie acht dit reëel. De organisatie heeft op deze overgang geanticipeerd door de afgelopen jaren eigen folders uit te brengen, parallel aan het 'Kunstmenu' van het UCK, om hun eigen naamsbekendheid bij scholen te vergroten. Het zal enige tijd kosten om zelf contacten met alle scholen te krijgen, en Het Filiaal geeft aan dat zij op dit moment hiervoor niet zijn toegerust. De commissie denkt dat het een proces van lange adem zal worden om zelf relaties met de scholen te bouwen. Gedeeltelijk heeft het Filiaal daar de kennis en ervaring voor in huis en gedeeltelijk zal ze zich dat nog eigen moeten maken.

De directie benadrukt dat door het verdwijnen van de bemiddeling van het UCK Het Filiaal soms in een ongemakkelijke onderhandelingspositie ten opzichte van scholen wordt geplaatst. Bijvoorbeeld als het gaat om vervoersproblemen bij scholen of de afname van aanvullend lesmateriaal. Het Filiaal heeft nu de Lionsclub bereid gevonden om financieel bij te dragen aan een groot aantal lespakketten. Het Filiaal stelt dat ondernemers er weinig voor voelen om de bezuinigingen van de overheid op te vangen, maar

willen wel bijdragen aan concrete oplossingen. De commissie prijst de proactieve houding van Het Filiaal naar scholen en bedrijven toe.

Betekenis voor de stad

Het Filiaal profileert zich goed in de stad, bouwt proactief haar netwerk op scholen uit en is steeds meer zichtbaar en actief op internationaal niveau. Het Filiaal deelt De Berenkuil met theatergroep DOX. Beide organisaties zijn geïnteresseerd in verdere samenwerking, te beginnen op facilitairniveau. Ook ziet Het Filiaal kansen om samen met DOX en De Utrechtse Spelen het theaterkwartier, zowel fysiek als inhoudelijk, opnieuw op de kaart te zetten. De commissie is van mening dat een samenwerking met DOX en De Utrechtse Spelen tot een waardevolle uitwisseling en publieksuitbreiding zou kunnen leiden en moedigt deze aan. De commissie waardeert de proactieve houding van Het Filiaal om op lokaal, landelijk en internationaal niveau qua zichtbaarheid te blijven groeien.

Cultuureducatie

De commissie constateert dat Het Filiaal een heldere visie met een gevarieerd aanbod op cultuureducatie heeft. De organisatie kan haar keuzes hierin goed onderbouwen. Het Filiaal vindt het ook belangrijk dat kinderen zich welkom voelen in de theaterzalen. De commissie is tevreden over de aandacht die deze visie en aanpak binnen de organisatie krijgt.

Internationale betekenis

2013 was voor Het Filiaal met 91 speelbeurten in het buitenland een bijzonder jaar. De commissie vindt dat de organisatie goed onderbouwt wat de meerwaarde van internationaal spelen is. Het levert inspiratie en reflectie op om eigen werk in een andere culturele context te zien en te horen. Spelen in het buitenland functioneert in Nederland als een keurmerk. Tournees zijn minstens kostendekkend en vaker nog winstgevend. Het gezelschap is er alert op dat buitenlandse tournees niet ten koste gaan van de aanwezigheid in Nederland.

Het Huis

In 2012 is de stichting Huis en Festival a/d Werf opgesplitst. Het festival is gefuseerd met het voormalige Springdance, en het voormalige productiehuis heeft zich omgevormd tot Het Huis. Het Huis wil talentvolle makers ondersteunen. Het wil een schakel zijn in de keten van de podiumkunsten door theatermakers en kunstenaars een plek te bieden en te begeleiden, activiteiten te ontplooiën en verbindingen te leggen met podia in de stad en daarbuiten. Het Huis, gelegen aan de Boorstraat, biedt ruimte en theaterfaciliteiten, kennis en service, de mogelijkheid tot ontmoeting en presentatieplekken voor makers. Onder meer Boukje Schweigman, Dries Verhoeven, De Warme Winkel en Lotte van den Berg zijn vaste bewoners van Het Huis. Daarnaast biedt Het Huis werkplekken en verhuurt ruimten aan allerlei (creatieve) bedrijven en ZZP-ers, waardoor Het Huis als een werk- en ontmoetingsplek fungeert.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

2013 stond voor Het Huis in het teken van de overgang naar de nieuwe situatie. De commissie constateert met waardering dat Het Huis in deze transitie functioneert volgens de verwachtingen uit het oorspronkelijke beleidsplan 2013–2016. De organisatie heeft veel energie gestoken in het binnenhalen van de benodigde eigen inkomsten, door middel van verhuur van de eigen expertise en ruimten en met het produceren van festival De Basis.

De makers uit de Cultuurnota 2013–2016 die Het Huis als uitvalsbasis hebben, werken vooralsnog voornamelijk op facilitair niveau samen. Vanwege volle agenda's is er nog weinig ruimte voor inhoudelijke samenwerking. Omdat het Het Huis deze makers als hun kapitaal beschouwt en de zichtbaarheid hiervan van belang vindt, heeft de organisatie een programmeur aangetrokken om randprogrammering te verzorgen en de makers meer gezicht en inbedding te geven in de stad. 2014 biedt de ruimte om in de verhuurfunctie scherpere, inhoudelijkere keuzes te gaan maken, om evenwicht tussen commerciële activiteiten en inhoudelijke profilering te bewaken. Organisaties die huren dienen aan te sluiten bij waar het Huis voor staat; de organisatie wil beter screenen op wat een huurder ook inhoudelijk kan bijdragen aan de ontwikkeling van Het Huis. Als alle energie naar het verwerven van eigen inkomsten zou gaan, dreigt inhoudelijke verschraving.

Maar om zich daadwerkelijk met de ontwikkeling van jong talent bezig te kunnen houden heeft Het Huis nu geen enkele armslag. De praktijk wijst uit dat net beginnende makers zelden of nooit budget weten te verwerven om faciliteiten of begeleiding te kunnen betalen, terwijl Het Huis niet toegerust is met een vrije ruimte in het budget die hiervoor aangewend zou kunnen worden. De commissie adviseert de gemeente om met Het Huis tot een adequate overeenkomst te komen, in lijn met de ondernemersattitude van het Huis, zodat kansen voor bediening en begeleiding van beginnende makers vergroot worden.

Ondernemerschap

Alle kantoorruimtes in Het Huis zijn verhuurd en in 2013 is er voor 75% aan eigen inkomsten binnengehaald. Met de recente komst van een horecaondernemer verwacht Het Huis ook op dat terrein meer inkomsten te verwerven. De inspanningen die nodig zijn om de eigen inkomsten binnen te halen kosten veel tijd. Ook maakt de afhankelijkheid van commerciële partijen Het Huis kwetsbaar omdat bedrijven door de crisis bezuinigen op externe activiteiten. De commissie vindt dat Het Huis desondanks boven verwachting presteert op het gebied van ondernemerschap. De commissie denkt dat Het Huis nog een slag kan maken in hun profilering door actiever naar de buitenwereld uit te dragen wat er in Het Huis gebeurt, en waarom dat noodzakelijk is.

Het huis volgt de Code Cultural Governance. De commissie vindt dat de onthechting van de oorspronkelijke stichting Huis en Festival aan de Werf bestuurlijk goed is afgehandeld. Indien de samenwerking met de HKU in de toekomst geïntensiveerd zou worden, dan vraagt de commissie zich

af of het deelnemen van een bestuurder van HKU aan de Raad van Toezicht van Het Huis wenselijk is uit oogpunt van 'good governance'.

Betekenis voor de stad

Het Huis streeft ernaar om niet alleen van betekenis te zijn voor culturele instellingen en makers, maar ook voor de wijk en haar bewoners. Zo heeft Het Huis een leegstaand winkelpand aan de Amsterdamestraatweg gehuurd, waar op dit moment wordt gewerkt door Dries Verhoeven. Het Huis bewaakt de kwaliteit van deze plek: kunstenaars die hier willen werken moeten grondig de relatie met de omgeving motiveren. De commissie heeft vertrouwen in de toekomstige bestendigheid van de interactie met de buurt.

Het Huis werkt samen met het Nederlands Filmfestival (NFF), is strategisch partner van de Hogeschool van de Kunsten Utrecht (HKU) en in gesprek met Fotodok over mogelijke samenwerking. Samen met Theater Kikker heeft Het Huis eenmalig Nick Steur ondersteund. Het Huis zou graag meer samenwerken om jong talent kans te geven. Ook hoopt Het Huis een plek van betekenis te worden voor de opleiding 'master scenografie' uit Groningen die in Utrecht wordt gevestigd.

Het Huis laat zich inspireren door buitenlandse collega-instellingen en werkt samen binnen het internationale programma 'Ervaar Daar Hier Theater'. De commissie juicht het toe dat Het Huis over de grenzen heen kijkt. Dat levert kruisbestuivingen op voor de stad.

Het Literatuurhuis

Het Literatuurhuis (2012) is een relatief nieuwe organisatie voor literaire evenementen, festivals en producties in Utrecht. De organisatie komt voort uit het samengaan van de instellingen SLAU (1983), De Nacht van de Poëzie (1980), het Poëziecircus (1996) en City2Cities (2011). De faculteit Geesteswetenschappen van Universiteit Utrecht heeft zich als geassocieerd partner geëngageerd aan het bestuur en de activiteiten van Het Literatuurhuis. Het Literatuurhuis streeft door middel van grote en kleinschalige activiteiten, die door het hele jaar heen geprogrammeerd zijn, een gevarieerd aanbod te scheppen voor een heterogene doelgroep. Het aanbod bestaat onder meer uit literaire bijeenkomsten en festivals, het realiseren van producties zoals (boek)uitgaven, vertalingen, filmreportages en muzikale bewerkingen, en uit het archiveren en ontsluiten van het literaire erfgoed.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie is van mening dat de concentratie van instellingen in Het Literatuurhuis, in de korte periode dat de organisatie nu bestaat, al meerwaarde heeft laten zien in de professionele inbedding van verschillende activiteiten. Door de fusie is de organisatie op artistiek–inhoudelijk vlak nog enigszins zoekende, stelt de commissie vast. Het Literatuurhuis was het afgelopen jaar zo bezig met het hijsen van de zeilen dat de directie pas zeer recent begonnen is met het uitzetten van een samenhangende inhoudelijke koers. Op basis van het elan, de ideeën en ambitie die de instelling in het gesprek liet zien, heeft de commissie het vertrouwen dat de bundeling van literaire krachten ook programmatisch nog meer naar voren zal komen. Het Literatuurhuis biedt een zeer veelzijdige programmering die uiteenlopende doelgroepen op de been brengt. De commissie vindt dit positief, maar signaleert ook dat de huidige omvang van het aanbod zwaar drukt op de organisatie, waardoor men onvoldoende toekomt aan de inhoud. Het Literatuurhuis is zich hiervan bewust en werkt reeds aan een oplossing die tegemoetkomt aan de eisen van de verschillende subsidieverstrekkers.

Ondernemerschap

Het Literatuurhuis heeft met structurele en projectsubsidies van overheden en diverse fondsen een goede, realistische begroting opgesteld, vindt de commissie. De vele barteringovereenkomsten die de organisatie sloot met partijen in de stad worden in de financiële stukken echter niet voldoende zichtbaar gemaakt. Naar de mening van de commissie mist de organisatie hiermee een kans op meer draagvlak, omdat verborgen blijft dat Het Literatuurhuis dergelijke samenwerkingen knap inzet. De instelling mag in het algemeen wat meer communiceren wat ze presteert en voortvarender naar buiten treden met het huidige aanbod. Met het beter etaleren van de prestaties en activiteiten toont de organisatie haar relevantie en genereert ze extra publiciteit die kan helpen bij het bereiken van potentiële bezoekers, aldus de commissie. Ze raadt de organisatie verder aan de komende periode te investeren in het ontwikkelen van een professionele marketingstrategie en in onderzoek naar wat doelgroepen trekt in de verschillende activiteiten van Het Literatuurhuis. Wat Cultural Governance betreft, werd de commissie op basis van het gesprek niet geheel duidelijk hoe de verdeling van verantwoordelijkheden is tussen de directeur en het bestuur, dat naast de decaan van de faculteit Geesteswetenschappen bestaat uit vertegenwoordigers van de vier samengevoegde instellingen. Met het oog op de toekomst zou de commissie het goed vinden als de organisatie na het afronden van de fusie de stap zou maken naar een bestuur op afstand.

Betekenis voor de stad

De commissie vindt een instituut als Het Literatuurhuis van groot belang voor de kwaliteit en pluriformiteit van het culturele leven in Utrecht. Vanwege de bundeling van genres en publiek heeft de instelling, meer nog dan organisaties in andere Nederlandse steden, de mogelijkheid om verbindingen te leggen tussen alle lagen van het literaire veld in (en buiten) de stad. De samenwerking met

Universiteit Utrecht is voornamelijk vooral gericht op inhoudelijke inbreng, constateert de commissie. Gezien de ambitie van de organisatie om jonger publiek te trekken, moedigt de commissie Het Literatuurhuis aan ook de kansen te benutten die dit contact biedt om nieuwe bezoekers en talent binnen te brengen. Behalve de samenwerking met de universiteit, zijn er in Utrecht contacten met onder meer de Centrale Bibliotheek, Café De Bastaard, Stichting Cultuurpromotie, het Utrechts Dichtersgilde en boekhandelaren. Met auteurs werkt Het Literatuurhuis nog niet structureel samen. De commissie raadt de instelling aan gebruik te maken van de welwillendheid van Utrechtse schrijvers om vanuit hun expertise een – bijvoorbeeld inhoudelijke of coachende – bijdrage te leveren aan de activiteiten van Het Literatuurhuis.

Internationale betekenis

Met 'City2Cities', een festival gebaseerd op de samenwerking met auteurs uit twee verschillende buitenlandse steden, wil Het Literatuurhuis de internationale uitwisseling en verspreiding van kennis over literatuur stimuleren. De commissie constateert dat de internationale betekenis van dit vrij jonge evenement nog in ontwikkeling is. Voor het festival 'Literaire Meesters' laat Het Literatuurhuis vertalingen van het werk van de geselecteerde auteur voorlezen in alle talen die in Utrecht gesproken worden. De commissie waardeert dit initiatief zeer. Ze signaleert evenwel dat een activiteit als deze haaks staat op het beleid van de organisatie dat culturele diversiteit geen rol van betekenis speelt in haar programmering. De commissie adviseert Het Literatuurhuis dit beleid nader te beschouwen. Het benoemen van culturele verscheidenheid kan namelijk helpen bij het opstellen van een marketingstrategie voor programmaonderdelen als dat van 'Literaire Meesters' en tevens binnen de organisatie meer bewustzijn en openheid creëren voor diversiteit in literaire vormen.

Cultuureducatie

In de meerjarenvisie formuleerde Het Literatuurhuis de ambitie de krachten ook te bundelen op het gebied van talentontwikkeling en educatie. Vanwege het niet verwerven van voldoende fondsen besloot de instelling zich te richten op het 'NK Poetry Slam' als participatie-evenement en de plannen voor een uitgebreid educatietraject, met daarin samenwerking met scholen en een coaching/workshoptraject, niet uit te voeren. De commissie onderschrijft de keuze van Het Literatuurhuis zich te richten op het bieden van een platform voor (poëzie)talent. Ze zou het toejuichen als de organisatie deze functie zou uitbreiden met activiteiten voor beginnend prozaschrijvers.

Het Nederlands Volksbuurtmuseum

Het Nederlands Volksbuurtmuseum (1993), opgericht als Volksbuurtmuseum Wijk C, is een kleinschalig museum dat ontstaan is vanuit en geworteld is in deze bekende Utrechtse wijk. De collectie bestaat uit materiaal dat merendeels beschikbaar is gesteld door bewoners van Wijk C. Na een grondige verbouwing heropende het museum in 2011 als 'Het Nederlands Volksbuurtmuseum': een eigentijds belevingsmuseum waar de bezoeker kennis kan maken met het dagelijks leven in een volkswijk. In haar activiteitenprogramma zoekt het museum aansluiting bij landelijke sociale, maatschappelijke en culturele thema's en trends. Het museum wil een kenniscentrum worden op het gebied van (Nederlandse) volksbuurten om een zo breed mogelijk publiek bereiken. Door in te zetten op digitale ontsluiting van de eigen collectie en kennis probeert het museum bij te dragen aan het historisch besef op het gebied van volksbuurten, om te beginnen bij dat van jonge kinderen.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie ziet het Volksbuurtmuseum als een charmant, laagdrempelig en gastvrij museum, en prijst zijn gebruik van *oral history*, zijn engagement ten aanzien van maatschappelijk kwetsbare groepen en zijn sterke relatie met de achterban van (voormalige) buurtbewoners. De functie van het Volksbuurtmuseum is wat betreft de commissie eerder sociaal–cultureel dan cultureel–artistiek te duiden, en zit meer in het verzamelen, vertellen en overdragen van verhalen dan in het tonen van objecten.

De commissie betwijfelt of de ingezette strategie van het Volksbuurtmuseum om zich ook op andere Nederlandse volksbuurten te gaan richten zal leiden tot een groei van het bezoekersaantal, en ziet meer heil in het verder doortrekken van de geschiedenis naar het heden, door persoonlijke verhalen over Wijk C te (blijven) verzamelen. Hiermee kan het verhaal van het museum mogelijk wel exemplarisch zijn voor hoe volksbuurten zich ontwikkelen, zonder de oriëntatie op de eigen kern te verliezen. De presentatie zal dan wel meer dan nu het geval is aan de eisen destijds moeten voldoen.

Ondernemerschap

De commissie is positief over de brede en relatief jonge vrijwilligersbasis van het museum en waardeert de inspanningen voor externe fondsenwerving, al moeten die projectinkomsten beter zichtbaar worden gemaakt in de verslaglegging van de instelling. De commissie maakt zich echter zorgen over de beperkte structurele exploitatiemogelijkheden van het Volksbuurtmuseum, waarbij de inkomstenstroom uit bezoekers en verhuur ook in optimistische toekomstscenario's zeer beperkt blijft. In zijn externe communicatie zou het museum volgens de commissie een eenduidiger profiel moeten toepassen, waar nu veel te veel verschillende stijlen naast elkaar worden gebruikt.

Betekenis voor de stad

Het Volksbuurtmuseum is vooral in Wijk C geworteld en niet zozeer in de brede stedelijke infrastructuur, hetgeen in de ogen van de commissie overeenstemt met de functie van het museum. Met het oog daarop adviseert de commissie dat het museum duidelijke keuzes maakt over met wie het in de stad strategisch samenwerkt en wat het daarvan verwacht. De commissie complimenteert het Volksbuurtmuseum voor de manier waarop minderheidsgroepen een natuurlijke rol in zijn programma krijgen. Wel is te hopen dat een en ander ook resulteert in een toenemend bezoek van deze groepen aan het museum.

Cultuureducatie

De commissie vindt dat het museum een verstandige keus heeft gemaakt zich qua educatie te richten op het primair onderwijs, en dat het hiervoor prima materiaal heeft ontwikkeld. Een strategie hoe dit educatiemateriaal nu verder wordt ingezet en welk verdienmodel er hierbij kan worden toegepast ontbreekt volgens de commissie voorsnog.

Stichting NUT (Nieuw Utrechts Toneel)

Het NUT

Het Nieuw Utrechts Toneel (2006, Het NUT) maakt theater vanuit een zoektocht naar de essentie van het leven, vanuit grote zijns- en zingevingsvragen, waarbij het publiek tot actief deelgenoot en zelfs 'medeplichtige' wordt gemaakt. Het NUT focust middels 'onderzoekseries' op betrokkenheid van en de dialoog met een divers publiek. Per project behandelt Het NUT één groot levensthema, zoals geluk, sterfelijkheid, vrijheid, identiteit.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

Greg Nottrot is een modererend theatermaker die gedijt bij samenwerking en discussie. Kenmerkend voor zijn voorstellingen is dat de nagesprekken er integraal onderdeel van uit maken. 'Bingo', 'Geluk' en de Nuttige Winkel 'Griekenland in de uitverkoop' zijn gerealiseerd. Maandelijks staat de 'Orde van de Dag' in de Stadschouwburg Utrecht en een aantal keer per jaar als samenwerking met het Zuidelijk Toneel in het Parktheater in Eindhoven. In juni 2014 gaat de locatievoorstelling 'Weg' in première, en dit najaar zal de 'Orde van de Dag' een landelijke tournee maken met de show 'Oud en Nieuws'. Aankomend Oerolfestival zal Greg Nottrot een middag werken met internationale theatermakers rondom het thema 'Europa'. De beslissing over wat te spelen in seizoen 2015-2016 wordt uiterlijk oktober dit jaar genomen.

Ten opzicht van de subsidieaanvraag 2013-2016 hebben zich een aantal fundamentele veranderingen voorgedaan. Belangrijke samenwerkingspartners waarvan in het beleidsplan sprake was hebben zich teruggetrokken of moeten terugtrekken. Het NUT werd hiermee financieel en organisatorisch kwetsbaar. Bijvoorbeeld het alleen uitbrengen van 'Bingo' bracht een grote druk op de organisatie met zich mee. De beoogde toekomstplannen met de Utrechtse Spelen zijn van de baan door de reorganisatie van dat gezelschap. Floor Leene maakt geen onderdeel meer uit van het artistieke team. Er zijn twee zakelijk leiders gekomen en weer gegaan. Al met al is het vergroten van de activiteiten en het verstevigen van de organisatie dus niet van de grond gekomen. De aanpassingen van Het NUT als reactie op de gewijzigde omstandigheden acht de commissie verstandig, en ze constateert dat Greg Nottrot zich ondanks alle tegenslagen als maker staande houdt.

Ondernemerschap

De commissie heeft uit het visitatiegesprek begrepen dat Greg Nottrot op dit moment zoekt naar de balans tussen zijn rol van zowel artistiek als zakelijk leider. Een van de opties die hij overweegt is het zoeken van begeleiding op zakelijk gebied van bijvoorbeeld Het Huis Utrecht. De commissie ziet begeleiding echter als uitstel van executie. In de ogen van de commissie gaan de pogingen om van Het NUT een organisatie te maken in plaats van een eenmansgezelschap met freelancers, ten koste van de benodigde tijd en energie om voorstellingen te maken. Zij adviseert Nottrot om zijn rol als spin in het web, zowel artistiek als zakelijk, te omarmen en de rest van de cultuurnotaperiode te benutten om als maker verder te groeien door zoveel mogelijk bruisende voorstellingen te maken en nieuwe samenwerkingen te zoeken. Publiciteit- en andere projectmedewerkers kunnen per productie worden aangesteld. Het projectmatig werken is in feite al de dagelijkse realiteit en het maakt de organisatie efficiënt. Ondanks de hierboven omschreven organisatorische tegenslagen heeft Het NUT een kleine reserve opgebouwd en het jaar 2013 positief afgesloten. De commissie beoordeelt dat onderdeel van het ondernemerschap dan ook als voldoende.

Betekenis voor de stad

De 'Orde van de Dag' heeft een eigen vaste plek in de stad, en ook het werken vanuit Leidsche Rijn heeft meerwaarde binnen het Utrechts bestel. De commissie zou Het NUT willen aanmoedigen om samenwerkingen op te blijven zoeken, maar hierbij wel voor ogen te houden dat daarbij de belangen

en de inhoudelijke visie van Het NUT niet van ondergeschikt belang zijn aan de wens tot samenwerking.

Het Wilde Westen

Stichting Het Wilde Westen (1999) wil van het Cultuurhuis Cereol een bruisende plek maken, 'door, voor en van de wijk'. Deze 'eigenwijkse' benadering bestaat uit het ondersteunen, ontwikkelen, initiëren en organiseren van kunst- en cultuuractiviteiten op wijkniveau, waarbij de participatie van wijkbewoners het uitgangspunt vormt. In afwachting van de vertraagde nieuwbouw op het Cereolterrein (september 2014) is Het Wilde Westen sinds 2008 gehuisvest in een pand in Lombok. Het nieuwe complex biedt straks onder meer onderdak aan theater, dans- en muziekstudio's, ateliers en andere, flexibel in te richten activiteitenruimtes. Het Wilde Westen beoogt de programmering van het theater op alle niveaus zo professioneel mogelijk in te vullen door het reservoir aan deskundigheid in de wijk aan te spreken en samenwerking te zoeken met kunstinstellingen in de stad. Het Wilde Westen wil van Cereol een culturele ontmoetingsplaats maken. Met de activiteiten en faciliteiten wil Het Wilde Westen bijdragen aan de sociale cohesie in en levendigheid van de wijk.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie is onder de indruk van de veelheid van activiteiten die Het Wilde Westen ontplooit met het huidige budget. Op het gebied van authenticiteit en oorspronkelijkheid presteert ze volgens de commissie boven verwachting. Het Wilde Westen heeft de expertise om wat er leeft in de wijk te signaleren en hier op in te spelen.

De organisatie richt zich sterk op participatiebevordering, waarbij initiatieven van wijkbewoners leidend zijn. Het geven van eigenaarschap aan wijkbewoners is een kracht, maar tevens een valkuil. De organisatie zou meer kennis en expertise op het vlak van cultuureducatie met wijkbewoners en het onderwijsveld mogen delen. Dit zal leiden tot verrijking en wellicht verdere professionalisering van het aanbod. De commissie ziet het als een uitdaging voor Het Wilde Westen om tussen beide rollen (het delen van expertise enerzijds en faciliteren van activiteiten anderzijds) een goede balans te vinden. De commissie vond de verschillen tussen de papieren werkelijkheid en de praktijk zoals gebleken in het gesprek groot. Het Wilde Westen weet in beleidstukken onvoldoende haar kwaliteiten over te brengen en de commissie adviseert dringend om in de toekomst te investeren in een betere verslaglegging.

Ondernemerschap

De commissie beoordeelt de financiële positie van Het Wilde Westen als gezond. De cursussen zijn zo goed als kostendekkend. Dit najaar wordt na anderhalf jaar vertraging het nieuwe pand Cereol betrokken. In het Cereol gaan ze de theaterzaal programmeren en de horecavoorziening uitbaten. Hiervoor winnen ze advies in bij een uitbater met veel ervaring op het gebied van horeca in culturele voorzieningen. Ook zijn er gesprekken met andere gebruikers van het pand om zoveel mogelijk samen op te trekken. Het Wilde Westen wil rustig settelen in Cereol en de wijkbewoners betrekken bij het proces van het in gebruik nemen, van inrichting tot openingstijden.

De commissie begrijpt dat vanwege de langer durende transitie naar het nieuwe gebouw de Code Cultural Governance wat betreft de invulling van het bestuur niet is gevolgd, maar is gekozen voor continuïteit binnen het bestuur. Zij vertrouwt er op dat dit jaar op dit vlak de nodige stappen zullen worden gezet.

De commissie ziet de exploitatie van het Cereol nadrukkelijk als een nieuwe stap voor de organisatie op het gebied van horeca, programmering en beheer. Dat vraagt andere, nieuwe kwaliteiten van Het Wilde Westen, en gezien de breedte van de activiteiten adviseert de commissie dringend een verbreding van expertise in het managementteam.

Tijdens de ontwikkeling van het Cereol heeft Het Wilde Westen getoond creatief om te kunnen gaan met dergelijke langdurige processen. De commissie heeft er dan ook vertrouwen in dat de organisatie de nieuwe uitdaging in het Cereol creatief en energiek zal overwinnen.

Betekenis voor de stad

Het cursusaanbod van Het Wilde Westen is heel divers met als positief gevolg pluriformiteit onder de cursisten. De wijk waarin Het Wilde Westen is gevestigd heeft bijna 30.000 inwoners. Hiervan bereikt Het Wilde Westen er op dit moment circa 800 via cursussen. Het Wilde Westen is met name bekend bij ouders en kinderen. Studenten en ouderen zijn minder vertegenwoordigd, maar de organisatie heeft de ambitie om ook hen meer bij de activiteiten te betrekken. De commissie adviseert Het Wilde Westen om publieksonderzoek te doen zodat hier toekomstig beleid op kan worden ontwikkeld.

De cursussen worden gegeven door zowel kunstenaars als docenten uit de wijk, met een formele kwalificatie op MBO- en/of HBO-niveau. Daarbij vindt Het Wilde Westen de motivatie van de docenten om in de wijk te willen werken belangrijk. De commissie juicht toe dat docenten getoetst worden, maar vindt de criteria hiervoor wat mager.

De commissie acht Het Wilde Westen op een positieve manier leidend als het gaat om samenwerkingen binnen de wijk. Zij waarschuwt Het Wilde Westen echter om op te passen voor een vermindering van de zichtbaarheid wanneer het Cereol wordt betrokken, en raadt Het Wilde Westen aan om een beleid te ontwikkelen om ook dan hun aanzuigende werking vast te houden. Tot slot hoopt ze dat er de komende periode keuzes worden gemaakt met betrekking tot een wijkonderscheidende programmering van de nieuwe theaterzaal, om niet in het vaarwater van de reguliere theaters te belanden.

Cultuureducatie

Het Wilde Westen onderhoudt creatieve partnerschappen met drie basisscholen in het kader van de regeling 'Cultuureducatie met Kwaliteit'. In totaal werkt zij echter samen met negen basisscholen samen. Het Wilde Westen werkt vraaggericht: uitgangspunt hierbij zijn de behoeften en wensen van de scholen op het gebied van cultuureducatie. Het Wilde Westen probeert de cultuureducatieve activiteiten in te bedden door zo goed mogelijk aan te sluiten op het bestaande curriculum van de scholen. De commissie prijst dat er wordt samengewerkt met zoveel scholen. Ze adviseert om te zoeken naar samenhang tussen de verschillende onderwijsprogramma's (cultuurcoach, Cultuureducatie met Kwaliteit, creatief partnerschap etc.) om zo cultuuronderwijs steviger neer te kunnen zetten.

Cultuuronderwijs zou hierdoor een veel grotere slagkracht kunnen krijgen.

Naast de educatie op scholen nemen kinderen nu via hun buitenschoolse opvang (BSO) in naschoolse tijd deel aan activiteiten van Het Wilde Westen. In de toekomst zullen ouders ook individueel kunnen kiezen om een cursus af te nemen onder BSO-tijd, wat Het Wilde Westen weer nieuwe kansen biedt.

Holland Animation Film Festival

Het Holland Animation Film Festival (1985, HAFF) is een vierdaags, internationaal festival voor animatiefilm dat sinds 2009 jaarlijks plaatsvindt. Het HAFF fungeert als ontmoetingsplaats en inspiratiebron voor professionals en aankomend talent, maar wil tegelijkertijd met een aantrekkelijk en gevarieerd programma ook een breder publiek trekken. Het aanbod van het festival bestaat uit drie delen: ten eerste het hoofdprogramma met onder andere animatiefilms van het afgelopen jaar in verschillende competities met korte en lange films, (voor)premières en een programmaonderdeel rond innovatieve ontwikkelingen, ten tweede diverse speciale programma's/rubrieken en tot slot talks en presentaties. In de editie van maart 2014 presenteerde het HAFF animatie-installaties van internationale kunstenaars op diverse locaties rond het Louis Hartlooper Complex, dat sinds 2012 het hart vormt van het festival. In de afgelopen editie maakte ook de kunststripbeurs in de Nicolaïkerk voor het eerst officieel onderdeel uit van het HAFF.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

Het HAFF vervult naar de mening van de commissie een belangrijke rol in het zichtbaar maken van animatie in al haar vormen, en doet dit op een wijze die past bij de missie en visie van het festival. De programmering van het HAFF biedt een zeer veelzijdig palet aan animatietechnieken, landen van herkomst en thematiek. De commissie vindt het positief dat de festivalleiding de vinger aan de pols houdt wat betreft innovatie in animatiefilm en dat het festival daarbij over landsgrenzen en de grenzen van het medium heen kijkt. De verbinding met beeldende kunst die het HAFF maakt door het programmeren van installaties, noemt de commissie in positieve zin gewaagd; het festival creëert hiermee ruimte voor nieuwe filmtechnieken en presentatievormen. De commissie stelt met instemming vast dat de artistiek-inhoudelijke vernieuwing en kwaliteit in het programma eraan bijdragen dat makers hun werk graag in het aanbod opgenomen zien en dat programmeurs van over de hele wereld naar het festival komen om nieuwe animatiefilms te scouten.

Ondernemerschap

De Commissie Cultuurnota adviseerde in 2012 positief over het meerjarenplan met de nadrukkelijke voorwaarde dat het HAFF zo snel mogelijk een zakelijk leider aan zou stellen. De Commissie Cultuurnota achtte deze versterking op zakelijk gebied van groot belang om de organisatie meer financiële stabiliteit te geven en structurele samenwerkingsverbanden te creëren met het bedrijfsleven om daarmee de relatief lage eigen inkomsten te verhogen. De huidige commissie constateert op basis van het gesprek en de documentatie dat de verhouding tussen overheidsbijdragen en eigen inkomsten vrijwel gelijk is gebleven sinds het vorige advies. Ook ontbreekt binnen de organisatie, ondanks enkele pogingen een zakelijk leider aan te stellen, op dit moment nog steeds zakelijke leiding. De commissie deelt de mening van het HAFF-bestuur dat er de afgelopen periode onvoldoende werk is gemaakt van het aanstellen van een competent zakelijk leider die de bedrijfsvoering van het festival mee kan laten groeien met de huidige tijd. Gezien het teruglopen van de recettes ten opzichte van de meerjarenbegroting, de afwezigheid van structurele financiële sponsors en het lager uitvallen van facilitaire bijdragen vanuit het bedrijfsleven, maakt de commissie zich ernstig zorgen over de toekomst van het HAFF. Ze raadt de organisatie dan ook met klem aan middelen en ruimte vrij te maken voor een senior zakelijk leider die kan zorgen voor een strategie op zowel mogelijke financieringsbronnen en de haalbaarheid van de eigen inkomsten als op publieksbereik. De commissie vond het hoopgevend dat zowel het bestuur als de organisatie in het gesprek het belang en de urgentie voor deze stap leken te dragen.

Op het gebied van publiciteit heeft het HAFF de afgelopen jaren naar het oordeel van de commissie enkele slimme wijzigingen doorgevoerd die ervoor zorgen dat de organisatie met hetzelfde budget

meer mensen bereikt. Zo wordt het programma nu verspreid als bijlage van de VPRO-gids en doorgedrukt voor andere lezers, en is het festival verplaatst van november naar maart. Doordat de maand maart een stiller moment in het festivalseizoen vormt, besteden kranten sinds de verplaatsing significant meer aandacht aan het festival.

Betekenis voor de stad en (inter)nationale betekenis

Het HAFF koos ervoor om de activiteiten te concentreren in één deel van de Utrechtse binnenstad, zodat het festival beter herkenbaar is en er een voelbare festivalsfeer ontstaat. De commissie is van oordeel dat het HAFF interessant en waardevol is voor de stad, niet alleen vanwege het onderscheidende aanbod met films die elders niet te zien zijn, maar ook vanwege de publiciteit die bijdraagt aan de zichtbaarheid van Utrecht als culturele stad en als stad voor animatie. Dit laatste is gunstig gebleken voor het vestigingsklimaat van animatiebedrijven. In het verlengde van deze trekpleisterfunctie formuleerde het HAFF met il Luster Producties en de Dutch Game Garden het plan om een bedrijvenverzamelplaats rond animatie op te richten. De commissie constateert echter op basis van de documentatie en het gesprek dat de initiatieven omtrent deze 'Dutch Animation Garden' momenteel stil liggen en dat het HAFF voor zichzelf geen rol ziet weggelegd als vanzelfsprekende aanjager van deze verzamelplaats. De commissie hoopt dat de partijen een manier vinden om deze in potentie zeer waardevolle plek voor productie en vertoning van animatie alsnog op te zetten. Internationaal en landelijk beschikt het festival over een uitgebreid netwerk van collega-festivals, programmeurs en makers die jaarlijks aanwezig zijn op het festival, al dan niet met eigen films of in de jury.

Cultuureducatie

Het HAFF biedt buiten de vier dagen van het festival twee projecten voor basisscholen in respectievelijk de regio en in het land. In het eerste project vertelt een filmmaker in de klas over animatietechniek, waarna de leerlingen onder begeleiding van hun docent zelf eenvoudige opdrachten uitvoeren, in het tweede project verstrekt het HAFF enkele films met kort begeleidend materiaal voor de docent. Tot de voorlaatste editie maakten ook masterclasses voor jonge makers onderdeel uit van het festivalprogramma.

De commissie vindt het op zich geen verkeerd initiatief om kinderen kennis te laten maken met kwaliteitsanimatie en animatietechnieken. Gezien het overwegend volwassen profiel van het festival, moedigt de commissie het HAFF echter aan – in navolging van de Commissie Cultuurnota – de komende periode meer en strategischer gevolg te geven aan de ambities die de leiding tijdens het gesprek uitte rond educatieve activiteiten voor (vak)studenten. De commissie ziet voor het HAFF grote mogelijkheden in deze doelgroep, zowel op het gebied van innovatie, talentontwikkeling als publieksverbreding. Ze juicht de gelegde contacten met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en Universiteit Utrecht dan ook toe en spreekt de hoop uit dat het HAFF met deze partijen in de nabije toekomst komt tot een coherent educatie- en/of talentontwikkelingsprogramma.

Holland Baroque Society

Holland Baroque Society (2005) is een ensemble met een vaste kern van musici dat vanuit het klankidoom van de barokmuziek een breed publiek wil overtuigen van de flexibiliteit en vitaliteit van muziek. Het muzikaal onderzoek van Holland Baroque Society beweegt zich door alle muzieklagen heen, 'balancerend tussen het hier en nu, toen en ooit', waarbij samenwerking wordt gezocht met vooraanstaande muzikaal leiders en solisten uit de barokwereld en daarbuiten. Zo werkte het ensemble samen met singer-songwriter Teitur, componist Nico Muhly, de band C-Mon & Kypski en jazztrompettist Eric Vloeimans in verrassende culturele ontmoetingen. Afhankelijk van de programmering presenteert het ensemble/orkest zich in verschillende bezettingen variërend van tien tot twintig musici. Tijdens vrijwel iedere tournee organiseert Holland Baroque Society 'KidsOnly-concerten', waarin kinderen kennis kunnen maken met klassieke muziek. Voorafgaand aan deze concerten bezoekt een lid van het ensemble de scholen van de kinderen om uitleg te geven.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie is van mening dat Holland Baroque Society artistiek gezien boven verwachting presteert. Het ensemble maakt in zijn programmering – in lijn met zijn visie en missie – spannende, maar integere keuzes zowel in samenwerkingen, als in de aankleding en uitvoering. De commissie zag zelfverzekerde, gepassioneerde ensembleleden die musiceerden op zeer hoog niveau, contact maakten met het publiek en zo de 'vonk' voor hun muziek overbrachten op de mensen in de zaal. Het overbrengen van liefde voor de muziek is ook het uitgangspunt van de educatie rond de 'KidsOnly-concerten'. In de lessen wil Holland Baroque Society de kinderen (figuurlijk) de instrumenten geven om optimaal te kunnen kennismaken met, en te kunnen genieten van de muziek tijdens het concert. De commissie vindt het uiterst waardevol dat het ensemble de historische achtergrond en het instrumentarium van het baroktijdperk op levendige wijze inbrengt in de educatieve setting. Om de artistieke kwaliteit ook op dit niveau te houden, raadt de commissie de leiding van het ensemble aan goed te blijven reflecteren op de eigen identiteit en op de vormgeving daarvan in het programma.

Ondernemerschap

Met het aanstellen van een zakelijk directeur, het in eigen beheer nemen van de administratie en het aantrekken van een nieuwe penningmeester sloot Holland Baroque Society eind 2013 een periode van aanzienlijke financiële onduidelijkheid af. Deze periode heeft een negatief effect gehad op de financiële uitgangspositie van het ensemble; een effect dat niet in enkele maanden tenietgedaan kan worden. De zakelijk directeur stelde een reddingsplan op rond mogelijke financieringsbronnen en de haalbaarheid van de eigen inkomsten, met als doel de organisatie in twee jaar weer financieel gezond te maken. Zowel het plan als de voorlopige uitvoering daarvan maken een zeer gedegen indruk op de commissie. In de nieuwe zakelijk directeur heeft het ensemble, naar het oordeel van de commissie, iemand gevonden met oog voor de artistieke kant van de organisatie, maar die tevens aantoonbaar beschikt over kennis van ondernemerschap. De bovengenoemde wijzigingen in de organisatie, gecombineerd met een hands-on bestuur en hulpvaardige Raad van Advies die hun netwerk inzetten om middelen te werven, geven de commissie het vertrouwen dat de instelling erin kan slagen om begin 2016 weer financieel op orde te zijn. De commissie onderschrijft de keuze van Holland Baroque Society om de financiële bedrijfsvoering en artistieke aspecten momenteel prioriteit te geven boven publiekmarketing en de overgang naar het raad van toezicht-model. Ze stelt vast dat het ensemble op dit moment voldoende publiek bereikt.

Betekenis voor de stad en (inter)nationale betekenis

Holland Baroque Society is goed geaard in het Utrechtse culturele leven, constateert de commissie. Dat TivoliVredenburg verschillende concerten van het ensemble programmeert en bereid is enig risico te

dragen voor het ensemble, is in de ogen van de commissie op dit punt veelzeggend. Ze is van mening dat Holland Baroque Society een geestrijke en veelzijdige muzikale "resource" is die voor de stad gekoesterd moet worden. (Inter)nationaal gezien onderhoudt het ensemble contact met diverse muziekaccommodaties in Nederland, bezoekt het scholen door het hele land en werkt het samen met veel buitenlandse musici. Holland Baroque Society investeert in haar internationale netwerk van festivals en podia en verkent daarbij de mogelijkheden om kostendekkende concerten te geven in het buitenland.

Cultuureducatie

In de zelfevaluatie omschrijft Stichting Holland Baroque Society de ambitie om haar educatieve activiteiten te gaan vormgeven als een doorlopend en duurzaam leertraject van basisschool tot de beroepspraktijk. Momenteel bestaan deze activiteiten uit de 'KidsOnly-concerten' en gastcolleges aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. In het najaar van 2013 initieerde het ensemble een 'Training Experience' voor vakstudenten en voor 2015 staat een project gepland met kindermuziektheater Oorkaan. De commissie is benieuwd naar deze samenwerking.

't Hoogt

't Hoogt (1973) beoogt een aanvulling te verzorgen op de programmering van de commerciële bioscopen in de stad met kleine kwaliteits- en auteursfilms die buiten het standaard (arthouse-) segment vallen. Naast de reguliere vertoningen biedt het filmtheater diverse specials, zoals thema-avonden, retrospectieven, zwijsende films met levende muziek en schoolvoorstellingen. 't Hoogt speelt het hele jaar door een faciliterende rol voor diverse (film)festivals, lezingen en debatten, boek- en kunstpresentaties. In de aanvraag anticepeerde de stichting sterk op de door haar beoogde plaats in het te bouwen Artplex, waarin 't Hoogt een gemeenschappelijke programmering zou opzetten met de Centrale Bibliotheek. Begin 2014 werd duidelijk dat deze nieuwe accommodatie er niet zou komen. De organisatie richt zich daarom nu primair op de activiteiten op de huidige locatie en oriënteert zich voor de toekomst op andere vestigingsmogelijkheden in de stad, waaronder de eventuele Stadsbioscoop De Kade. Naar aanleiding van het advies van de Commissie Cultuurnota schreef 't Hoogt een nieuw ondernemingsplan. Hierin legt de instelling behalve op haar kenmerkende programmering de nadruk op activiteiten in het kader van 'stad van kennis en cultuur', zoals een film- en debatreeks rond actuele veranderingen in de zorg (met de bibliotheek) en films met inleidingen door wetenschappers van het UMC Utrecht.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

Filmtheater 't Hoogt heeft een duidelijke signatuur met niche- en filmhuisfilms, waarmee de instelling zich onderscheidt van andere filmcomplexen in Utrecht. De commissie vindt de programmering van het filmtheater van uitstekende kwaliteit en passend bij de missie en visie van de instelling. De commissie stelt vast dat de recent gelegde contacten met andere distributeurs bijdragen aan het op verantwoorde wijze verbreden van de programmering, namelijk met toegankelijker filmhuisfilms die elders in de stad niet draaien. Ook het verhogen van het aantal uren dat de educatief medewerker beschikbaar heeft voor de kinderprogrammering heeft een positief effect gehad: het recent uitgebreide kinderprogramma van de instelling is onderscheidend en weet te verrassen: niet iedere instelling durft het aan om tussen het animatiegeweld van Pixar en Disney een 'oudje' als 'Dunderklumpen' (1974) te programmeren. De debatreksen en speciale avonden waarbij wetenschappers vanuit hun vakgebied een geselecteerde speelfilm inleiden, noemt de commissie inhoudelijk interessant. De dwarsverbanden met de wetenschap bieden verdieping en brengen 't Hoogt onder de aandacht van een belangrijke doelgroep: de studenten.

Ondernemerschap

Op financieel en organisatorisch vlak heeft 't Hoogt een zeer uitdagende tijd achter de rug. In de afgelopen twee jaar trad een nieuwe directeur-bestuurder aan, vond een ingrijpende reorganisatie plaats, moest een financieel tekort worden ingelopen en bleek de verhuizing naar het Artplex, waar de organisatie jaren naartoe had gewerkt, niet door te gaan. De commissie is van mening dat de stichting met het wijzigen van de organisatiestructuur en het aantrekken van nieuw personeel, aangevuld met een zorgvuldig geselecteerde vrijwilligersgroep, flinke stappen voorwaarts heeft gemaakt in elan en ondernemerschap. Hoewel de financiële uitgangspositie vooralsnog broos blijft, ziet de commissie met instemming dat de organisatie uitvoering geeft aan een strategie op mogelijke financieringsbronnen en op de haalbaarheid van eigen inkomsten. Deze uit zich onder meer in de inzet van vrijwilligers, het verwerven van fondsenbijdragen en het afsluiten van barteringovereenkomsten.

Wat betreft zichtbaarheid en publieksbereik is voor 't Hoogt, ondanks een lichte stijging van de bezoekersaantallen, naar het oordeel van de commissie nog winst te behalen. Ze is van mening dat de instelling tijdens evenementen buiten het filmtheater veel duidelijker kan communiceren dat 't Hoogt (mede-)organisator is. De commissie constateert verder op basis van de documentatie en het gesprek dat veel nieuwe samenwerkingen rond publieksbereik met andere partijen in de stad nog in een

verkennde fase zijn. Ze hoopt dat de organisatie hierin in de komende periode concrete vooruitgang zal boeken. 't Hoogt weet de publieksdoelgroepen kinderen (drie – acht jaar), scholieren en ouderen inmiddels voldoende te bereiken, stelt de commissie vast. Dit geldt nog niet voor de grote en – voor zowel film als Utrecht – belangrijke doelgroep van studenten. De commissie beveelt 't Hoogt aan een concept te ontwikkelen dat specifiek appelleert aan deze doelgroep, eventueel in samenwerking met de horecapartners. De afspraken met studievereniging Akt rond een eigen filmfestival van deze vereniging vindt de commissie een goede eerste aanzet voor het binnenbrengen van deze doelgroep.

Betekenis voor de stad

De commissie is van mening dat Utrecht een filmaanbod als dat van 't Hoogt nodig heeft. Met haar specifieke programmering draagt de instelling bij aan de veelzijdigheid en de kwaliteit van het culturele leven in de stad en de organisatie heeft dit ook als zodanig in haar missie opgenomen. Het filmtheater onderhoudt en ontwikkelt contacten en partnerschappen met veel culturele instellingen in de stad zoals het Nederlands Filmfestival, AORTA, het Van Schijndelhuis, de Centrale Bibliotheek, Studium Generale, Het Literatuurhuis en het Universiteitsmuseum.

Cultuureducatie

De educatief medewerker van 't Hoogt draagt zorg voor de kinderprogrammering en het creatieve partnerschap dat de instelling heeft met het Christelijk Gymnasium Utrecht. De commissie vindt het bijzonder positief dat een kleine organisatie als 't Hoogt een eigen educatiemedewerker in dienst heeft: bij veel culturele instellingen staat educatie juist onder druk. Deze 'anticyclische' aanpak kan een publiek–van–straks voor het specifieke filmaanbod ontwikkelen. Het creatieve partnerschap met het Christelijk Gymnasium houdt in dat bovenbouwleerlingen drie leerjaren lang een keuzevak met thematische filmblokken volgen. Dit vormt een onderdeel van de doorlopende leerlijn filmeducatie, 'Cinetik', een programma dat 't Hoogt op termijn aan meer middelbare scholen wil aanbieden. De commissie is van mening dat het creatief partnerschap met het gymnasium een goed pilotproject is om ervaring op te bouwen in educatie binnen het voortgezet onderwijs. Naast 'Cinetik' voor middelbare scholieren, wil 't Hoogt graag filmonderwijs bieden aan basisschoolleerlingen. De instelling is hierover met meerdere onderwijsinstellingen in gesprek.

Impakt

Impakt (1988) presenteert kritische en creatieve inzichten over hedendaagse mediacultuur en innovatieve audiovisuele kunst in een interdisciplinaire context. Naast het jaarlijkse festival organiseert Impakt hiertoe events, internetprojecten, residencies en workshops. De diverse programma's worden gebaseerd op een jaarlijks vastgesteld actueel maatschappelijk thema. Sinds 2009 maakt Impakt gebruik van externe festivalcuratoren voor de samenstelling van het festivalprogramma. Impakt beoogt met haar programma mensen beter inzicht in de mediacultuur te verschaffen, en mediawijsheid en mediageletterdheid te stimuleren. Het programma is in eerste instantie gericht op een doelgroep van kunstenaars, studenten, *geeks* en experts uit binnen- en buitenland, maar in tweede instantie ook op het bredere, geïnteresseerde publiek.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Door zijn heldere positionering, thematische aanpak, brede programmering en de kwaliteit van zijn netwerk heeft Impakt zich ontwikkeld tot een centrale speler voor mediacultuur in Utrecht, en een knooppunt voor de discussie over de impact van media(kunst) in de maatschappij. Impakt laat daarbij zien dat gedurfde artistieke keuzes een breder begrip bij het publiek niet hoeven uit te sluiten. De commissie waardeert de open houding van de instelling, die onder meer blijkt uit de open call-methode waarmee Impakt curatoren werft en de recente instelling van een artistieke adviesraad. De langetermijnstrategie van Impakt kan wat betreft de commissie nog helderder worden uiteengezet.

Cultureel ondernemerschap

De commissie heeft een positieve indruk over de huidige aanpak van de bedrijfsvoering, waarbij actief wordt gekeken naar mogelijkheden voor sponsoring en het vermarkten van producties via het doorplaatsen van tentoonstellingen en filmprogramma's. Met deze ondernemende houding creëert Impakt bovendien draagvlak en zichtbaarheid. De commissie ziet overigens meer potentie in de marktkansen van offline producten zoals tentoonstellingen dan in de plannen voor de eigen website als distributieplatform van content.

De manier waarop Impakt bezig is met zijn publieksbereik vindt de commissie te prijzen. De instelling zoekt de aansluiting bij een breed publiek met activiteiten als een zomerfestival van filmscreenings, zonder haar inhoudelijke kern te verliezen of aan te lengen. De commissie vraagt zich af of de nadruk op papieren communicatiemiddelen wel de meest sterke strategie is voor een organisatie die digitale media als centraal onderwerp heeft. Ook de website zou kunnen winnen aan communicatiekracht.

Betekenis voor de stad

De commissie is positief over de manier waarop Impakt blijft werken aan zijn zichtbaarheid in de stad, en samenwerkt met andere Utrechtse instellingen. Binnen het festivallandschap van de stad heeft het een duidelijke positie. De commissie denkt dat Impakt zijn positie in Utrecht verder kan versterken door het kwaliteitsvolle netwerk van de instelling meer beschikbaar te maken voor collega-instellingen en publiek.

Cultuureducatie

De commissie was verheugd te horen over de goede samenwerkingsrelaties met HKU en Universiteit Utrecht waarbij studenten worden betrokken bij het inhoudelijke programma, en raadt Impakt aan dit in toekomstige plannen concreter uit te werken en de resultaten ervan zichtbaar te maken. Het in het gesprek genoemde voornemen om voor het voortgezet onderwijs een educatief programma te maken dat zowel aansluit bij het curriculum als bij de programmering van Impakt ziet de commissie als een interessante ontwikkeling die goed aansluit bij de missie van Impakt. De commissie is benieuwd naar

de coherente educatieve visie die Impakt naar aanleiding van deze pilots met voortgezet en hoger onderwijs gaat ontwikkelen.

Internationale betekenis

Impakt versterkt in de ogen van de commissie de internationale zichtbaarheid van Utrecht doordat het een goed netwerk van deskundigen naar de stad haalt.

Insomnio

Insomnio (1997) is een ensemble voor hedendaagse muziek dat bestaat uit 17 musici en wordt geleid door chef-dirigent Ulrich Pöhl en artistiek leider Idske Bakker. Sinds 2009 is het ensemble een van de hoofdbewoners van Muziekhuis Utrecht aan de Loevenhoutsedijk. Insomnio profileert zich door de allernieuwste muziek – vaak van Nederlandse componisten – naast ijkpunten uit de 20ste eeuw te plaatsen.

Het ensemble noemt als kernactiviteiten: het uitvoeren van hedendaagse muziek voor volwassenen en kinderen, het initiëren van ontwikkeling en onderzoek in de klassieke, hedendaagse muziek en muzikeducatie gericht op participatie van kinderen, jongeren en volwassenen, amateurs en professionals. Insomnio had de afgelopen jaren een eigen serie in Vredenburg Leeuwenbergh, die in 2014 wordt voortgezet in TivoliVredenburg.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie is positief over de breedte van het repertoire en de heldere positionering van Insomnio. In aansluiting op het vorige advies constateert de commissie dat de artistieke uitvoeringskwaliteit van het ensemble nog wisselend kan zijn. Het ensemble is zich duidelijk zeer bewust van het feit dat de komende jaren allesbepalend zullen zijn voor Insomnio om een toonaangevende positie in de Nederlandse hedendaagse muziek af te dwingen, zeker na zijn beperktere zichtbaarheid in 2013. Het toenemende aantal speelbeurten in het Amsterdamse Muziekgebouw aan het IJ is een goed voorteken. De commissie snapt de keuze van Insomnio om zich vooral te richten op een stevige aanwezigheid in 2015, maar vindt het belangrijk dat het ensemble ook in 2016 de activiteiten op redelijk niveau houdt, en zo de continuïteit en kwaliteit waarborgt. De commissie heeft begrip voor de aanpassingen in de repertoirekeus van het ensemble, waarbij er meer wordt gekeken naar werk van componisten waar al een geschiedenis mee is opgebouwd, en is blij dat er door de samenwerking met Gaudeamus Muziekweek nog steeds aandacht kan worden geschonken aan jonge componisten.

Ondernemerschap

De commissie heeft de indruk dat de nieuwe zakelijke leider een goede impuls heeft gegeven aan het ondernemerschap en de bedrijfsvoering van het ensemble, waarbij er verstandig met risico's wordt omgegaan. De commissie heeft vertrouwen in de actievare rol die het bestuur op zich neemt sinds de financiële tegenvallers van 2012. Insomnio heeft onder meer met een gebalanceerde repertoirekeus in haar serie in Vredenburg Leeuwenbergh een aanzienlijk Utrechts publiek voor hedendaagse muziek weten op te bouwen, hetgeen de commissie prijst. Op marketinggebied denkt de commissie dat er nog meer kansen zijn om op nieuwe manieren een nieuw publiek te bereiken.

Betekenis voor de stad

De commissie ziet dat er sterke banden zijn met Muziekhuis en Gaudeamus, en is verheugd over de strategische samenwerking met de programmeur van TivoliVredenburg. De aanstaande coproductie met Het Filaal is een interessant nieuw Utrechts partnerschap.

Cultuureducatie

De commissie is positief over de nieuwe educatiekoers van Insomnio waarbij er intensief en participatief een periode lang met een kleine groep wordt gewerkt, zoals in het huidige Reich-project. De commissie deelt de opvatting van het ensemble dat dit effectiever kan zijn dan het spelen van schoolconcerten.

Internationaal Franz Liszt Pianoconcours

Het Internationaal Franz Liszt Pianoconcours (1986) organiseert driejaarlijks in Utrecht een pianoconcours voor pianisten onder de 30 jaar en ontdekt, ontwikkelt en presenteert zo internationaal pianotoptalent. Aan het concours gaan internationale selectieronden vooraf. Het Liszt Concours organiseert daarnaast jaarlijks masterclasses in binnen- en buitenland en voor de prijswinnaars – als onderdeel van een carrièreontwikkelingsprogramma – concerten in Utrecht, door heel Nederland en daarbuiten. Het Liszt Concours wil de komende jaren het publieksbereik vergroten en verbreden door de ondervertegenwoordigde publieksgroep van twintigers, dertigers en veertigers te interesseren voor de activiteiten. Het nieuwe TivoliVredenburg is voor het Concours van groot belang, daarom vindt de tiende editie niet in april 2014 plaats, maar in oktober, zodat het deel kan uitmaken van het feestelijke openingsseizoen van TivoliVredenburg.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie stelt vast dat de missie van Stichting Liszt Concours en de kwaliteit van de artistieke programmering aansluiten bij het meerjarenplan 2013–2016. Het concours biedt al jaren een voldoende artistiek–inhoudelijk niveau. De commissieleden raden de organisatie desondanks aan om de komende periode te investeren in het ontwikkelen en verwoorden van haar artistieke visie en koers voor de middellange termijn, aangezien de commissie hiervan op grond van de jaarplannen, de zelfevaluatie en het gesprek geen helder beeld kreeg. Het concours besteedt consequent aandacht aan de ontwikkeling van haar laureaten: de prijswinnaars krijgen persoonlijke coaching, worden geholpen met hun marketing en krijgen een impuls door optredens in het circuit. De commissie vindt dit positief.

Ondernemerschap

Het Franz Liszt Pianoconcours voert een sterke netwerkstrategie, passend bij het karakter en de uitstraling van het concours, en realiseert hiermee een aanzienlijke hoeveelheid fonds- en sponsorgelden, hetgeen waardering oogst bij de commissie. Tegelijkertijd signaleert de commissie dat er nog een behoorlijke financiële doelstelling ligt voor de realisatie van het concours in 2014. Hoewel de concoursactiviteiten voor 2014 zelf gedekt zijn, kan het niet behalen van deze doelstelling gevolgen hebben voor de toekomstige invulling van het concours. Dit maakt de organisatie kwetsbaar. De Commissie Cultuurnota adviseerde de stichting om het benodigde budget voor de jury te verkleinen. De organisatie heeft naar aanleiding van deze aanbeveling het aantal juryleden teruggebracht en werkt voor de internationale selectieronden alleen nog met buitenlandse partners die de faciliteiten kosteloos beschikbaar stellen. Een tweede manier waarop het concours probeert de kosten te verlagen is door het aangaan van een ‘strategische alliantie’ met een muziekorganisatie die raakvlakken heeft met het concours. De commissie vernam dat een voorgenomene samenwerking met het Internationaal Vocalisten Concours, waarbij de organisaties een backoffice zouden gaan delen, geen vervolg krijgt. Naar het oordeel van de commissie lijkt de nu beoogde alliantie met de Young Pianist Foundation, als vergelijkbare organisatie voor Nederlands pianotalent, een logische keuze. Ze hoopt dan ook dat deze succesvol wordt.

In de aanvraag gaf het Liszt Concours aan het publieksbereik te willen vergroten en verbreden. De commissie is niet geheel overtuigd van de huidige uitwerking van dit streven, waarbij de organisatie is teruggekomen van het voeren van een gedifferentieerd prijsbeleid. Het komende concours is in de ogen van de commissie een belangrijk moment om de gevoerde marketingstrategie te toetsen.

Betekenis voor de stad en internationale betekenis

Het Liszt Concours draagt door zijn aanzien en specifieke repertoire bij aan de veelzijdigheid en kwaliteit van het Utrechtse culturele leven en aan de internationale uitstraling van de stad, vindt de

commissie. Het concours stemt regelmatig af met Utrechtse collega-festivals Gaudeamus Muziekweek, Organisatie Oude Muziek en het Internationaal Kamermuziekfestival Utrecht, over gezamenlijke praktische en organisatorische belangen zoals de onlangs opgerichte businessclub voor sponsors, maar ook over gemeenschappelijke inhoudelijke activiteiten, zoals een tentoonstelling over antieke vleugels die dit jaar plaatsvindt. De commissie waardeert de goede samenwerking en afstemming tussen de verschillende muziekfestivals in de stad.

Internationaal Kamermuziek Festival Utrecht

Het Internationaal Kamermuziek Festival Utrecht (2003) is het jaarlijkse festival voor kamermuziek rond violiste Janine Jansen. Ooit begonnen als driedaags kleine zaal festival in Muziekcentrum Vredenburg is het inmiddels uitgegroeid tot vijfdaags evenement met concerten op 25 locaties in Utrecht en een publieksbereik van circa 10.000 bezoekers. Het festival streeft er naar een evenement te organiseren waar een groot, breed en jong publiek zich thuis voelt en waar internationale topmusici graag willen spelen en gezien willen worden. Artistiek leider Janine Jansen speelt een centrale rol in zowel het contact met de participerende musici als in de marketing van het festival. TivoliVredenburg fungeert als festivalcentrum.

Met ingang van de nieuwe cultuurnotaperiode is het festival, dat voorheen altijd plaatsvond tussen kerst en nieuwjaar, verplaatst naar eind juni. Vanwege deze verschuiving heeft in 2013 geen festival plaatsgevonden, en is in 2014 de eerste zomereditie van het Kamermuziek Festival.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie beschouwt het Internationaal Kamermuziek Festival als een gerenommeerd festival van bewezen kwaliteit, dat inmiddels een vaste waarde voor de stad is geworden. De aandacht die het festival dit jaar krijgt van belangrijke internationale vakbladen onderstreept deze kwaliteit. De commissie constateert dat de programmering voor een belangrijk deel bestaat uit bijzondere combinaties van zeer goede individuele muzikanten, hetgeen ze beschouwt als onderdeel van de charme, kracht en artistieke identiteit van het festival.

De commissie is benieuwd wat de gevolgen van de verplaatsing van het festival zullen zijn voor programma en publieksbereik. De eerste voortekenen geven de commissie de indruk dat de verschuiving naar de zomer voor een verrijking van het artistieke programma kan zorgen, met name vanwege de verbeterde beschikbaarheid van muzikanten.

Ondernemerschap

Het festival heeft een ondernemende geest en een actieve houding met betrekking tot potentiële financiers en sponsors, en weet op dit vlak goede resultaten te boeken. De commissie waardeert het dat het festival niet alleen het huidige brede publieksbereik wil consolideren maar actief en vooruitstrevend blijft zoeken naar nieuwe publiekssegmenten. Daarnaast heeft de commissie bewondering voor het zeer efficiënte team dat dit omvangrijke festival weet te realiseren.

Betekenis voor de stad

Het festival speelt in de ogen van de commissie een belangrijke rol voor de uitstraling van Utrecht als muziekstad. De identiteit van het festival is door het gebruik van bijzondere Utrechtse locaties nauw verbonden met de stad, en de commissie ziet met instemming dat het festival op dit vlak kansen grijpt door de verschuiving naar het zomerseizoen. De commissie waardeert de goede samenwerking en afstemming tussen de verschillende (klassieke) muziekfestivals in de stad.

Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland

Stichting Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland (JCK, 2007) opereert sinds haar oprichting vanuit het hart van Kanaleneiland. Wekelijks nemen ruimtweehonderd kinderen en jongeren deel aan de binnen- en buitenschoolse programma's van het cultuurhuis. Ze maken onder andere begeleid en onbegeleid muziek, film en theater, ontwerpen mode, bezoeken musea en presenteren hun activiteiten in de wijk en daarbuiten. Jongeren die van huis uit minder in aanraking komen met kunst en cultuur, en wier stemmen op de reguliere podia nauwelijks te horen zijn, wil Cultuurhuis Kanaleneiland aansporen om hun stem te gebruiken. In 2012 opende de organisatie een eerste dependance in Overvecht.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland neemt de behoefte van de jongeren als uitgangspunt voor haar organisatie en de inhoud van het programma. Het Cultuurhuis geeft in de ogen van de commissie op integere en spraakmakende wijze uitvoering aan dit bottom-up-gegeven: JCK ontwikkelde zich van een kleinschalige voorziening om jongerenoverlast tegen te gaan tot een wijkcentrum met een stedelijk netwerk en een divers cultureel talentontwikkelingsprogramma. Artistiek-inhoudelijk wordt met de jongeren altijd toegewerkt naar een presentatie en voert de leiding een strikt kwaliteitscriterium: de jongere mag pas het podium betreden als het optreden van voldoende niveau is. De commissie vindt dit op zich een constructieve werkwijze, maar miste een nadere specificering van het voldoende niveau en een omschrijving van hoe dit bereikt kan worden. Ze adviseert de organisatie de komende periode haar visie op artistiek-inhoudelijke kwaliteit uit te werken en daarbij na te denken over hoe het Cultuurhuis kan zorgen voor verdere verdieping bij de jongeren, bijvoorbeeld door hen kennis te laten maken met voor hen nog onbekende muziekstijlen en met tekstvormen buiten het rapgenre. Hierdoor vergroten de jongeren hun culturele bagage, wat weer verdere ontwikkeling en vernieuwing kan stimuleren. Het benoemen van de artistiek-inhoudelijke aanpak is ook van belang voor een eventuele volgende subsidieaanvraag. Voor een aanvraag binnen de gemeentelijke cultuurnota is het noodzakelijk om naast de – in de ogen van de commissie uiterst waardevolle – sociale doeleinden, tevens een sterk accent te leggen op artistiek-inhoudelijk gebied.

Cultureel ondernemerschap

De commissie stelt vast dat Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland nog aan het begin staat van strategieontwikkeling rond mogelijke nieuwe financieringsbronnen en de haalbaarheid van de eigen inkomsten. De organisatie leunt voornamelijk sterk op (overheids)fondsen en beweegt zich tot nu toe vrijwel uitsluitend binnen het culturele en onderwijsveld. De commissie moedigt het Cultuurhuis aan proactief op zoek te gaan naar verbindingen met het bedrijfsleven in de wijk en in de stad. De organisatiestructuur en de daaraan verbonden overhead vindt de commissie vrij zwaar voor een relatief kleine instelling als JCK. Dit maakt de organisatie financieel kwetsbaar en minder flexibel, terwijl flexibiliteit juist voor samenwerkingen in deze sector en voor het werken met deze specifieke doelgroep belangrijk is, aldus de commissie. Ze raadt het Cultuurhuis aan zich te oriënteren op een lichtere structuur, die meer ruimte overlaat voor investeringen in het programma. De activiteiten op scholen en het presentatiemodel dat JCK hanteert, zijn naar de mening van de commissie goed gekozen, effectieve middelen om de hoofd- en subdoelgroepen te bereiken.

Betekenis voor de stad en internationale betekenis

Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland heeft in het bereiken van jongeren met een achterstand in cultuurparticipatie een uitgesproken eigen signatuur. In de afgelopen jaren heeft de organisatie ondanks een bijzonder lastige uitgangspositie zeer veel krediet opgebouwd in de wijk, iets waarvoor het cultuurhuis naar de mening van de commissie alle lof verdient. Inmiddels zet de instelling haar expertise in bij projectsamenwerkingen/partnerschappen met scholen (primair en voortgezet

onderwijs), welzijnspartners en culturele instellingen als wijkcultuurhuizen, BAK, het Centraal Museum en de Stadsschouwburg Utrecht. JCK heeft de wens geuit om behalve in Kanaleneiland en Overvecht op andere plekken in de stad van betekenis te zijn voor jongeren. De uitwisseling met artiesten uit Marokko noemt de commissie een mooie eerste stap naar internationale samenwerking, die wellicht uitgebreid kan worden met relevante cultuurhuizen in steden als Antwerpen en Parijs.

Cultuureducatie

Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland heeft een creatief partnerschap met twee basisscholen in de wijk. Daarnaast werkt Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland samen met vijf Utrechtse middelbare scholen. De binnen- en buitenschoolse educatie van het Cultuurhuis richt zich hoofdzakelijk op de kennismaking met cultuurvormen en op het leren uitoefenen van een discipline tot aan de eerste podiumpresentatie. Daarna is er eventueel een mogelijkheid jongeren door te laten stromen naar theatergroepen als DOX en Stut. De commissie beveelt de organisatie aan de komende periode meer aandacht te besteden aan de educatieve vervolgstappen, bijvoorbeeld door contacten te leggen met andere partijen in de stad die zich bezighouden met de urban cultuur en popmuziek. Zoals al genoemd onder artistiek-inhoudelijke kwaliteit, moedigt de commissie het cultuurhuis daarnaast aan de artistieke inhoud van haar educatieve activiteiten verder uit te werken. JCK zet *young professionals* uit de wijk, die ooit gestart zijn bij het cultuurhuis, in als rolmodellen. De commissie is zeer enthousiast over deze benadering, die zorgt voor een doorlopende leerlijn en motivatie bij de nieuwe lichter jongeren.

Jongeren Media Collectief Massa

Stichting Firma Media, begin 2014 voortgekomen uit Stichting Click F1 (2007), ontwikkelt mediaprojecten voor jongeren met het doel hun stem hoorbaar te maken en hun kansen in de toekomst te vergroten. De subsidie is aangevraagd voor het Jongeren Media Collectief Massa dat op 1 september 2013 van start ging. Massa is een leerwerkbedrijf en mediaplatform voor en door Utrechtse jongeren van 18 tot 25 jaar, en voor organisaties die met jongeren werken rond (nieuwe) media. Massa heeft de ambitie om uit te groeien tot een landelijk, zo niet Europees mediaplatform voor jongvolwassenen. De organisatie biedt ruimte aan een redactie van steeds tien jongeren en is tevens een flexwerkplek voor jonge creatieve starters. In een informele leeromgeving kunnen jongeren 'vliegreuven' maken onder toezicht van professionals. De Massa-redactie vormt een afspiegeling van de jeugd in Utrecht en werkt onder leiding van het Massa-team toe naar verschillende eindproducten. Deze producten variëren van multimediale activiteiten en kunstinstallaties in samenwerking met externe mediaprofessionals en kunstenaars ('Massa-labs'), videoproducties en -portretten, tot adviesproducten voor opdrachtgevers waarbij de participatie, creativiteit en mening van jongeren wordt gevraagd.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie vindt het positief dat Massa, mede naar aanleiding van het advies van de Commissie Cultuurnota, een artistiek leider heeft aangesteld. Ze stelt wel vast dat de organisatie op dit moment haar artistieke visie en eigen identiteit nog niet helder en overtuigend heeft uitgewerkt. Massa bevindt zich nog in de opstartfase, is de eigen randvoorwaarden aan het scheppen en letterlijk en figuurlijk meer 'massa aan het maken'. Per september 2014 gaat de groeifase van start. De commissie waardeert dat de organisatie een helder eindpunt heeft gesteld aan de opstart. Ze acht het van belang dat Massa in de komende fase zwaarder in gaat zetten op artistiek-inhoudelijke kwaliteit, onder andere door jongeren (nog meer) te stimuleren tot diepgang in de inhoud en de vorm van hun mediaproducties.

Ondernemerschap

Click F1 is in februari 2014 opgesplitst in twee zelfstandige stichtingen, waarbij Massa onder de nieuwe stichting Firma Media valt. De commissie heeft door deze zeer recente wijziging geen zicht op de exacte financiële uitgangspositie van de nieuwe stichting, maar het beeld geschetst in het gesprek gaf geen reden tot zorg. Massa's breed ingezette strategie op (mogelijke) financieringsbronnen in de zin van partnerschappen, fondsen en activiteiten voor bedrijven en instellingen vindt de commissie sterk. Om de marketing en communicatie goed aan te laten sluiten op de verschillende doelgroepen stelde de organisatie onlangs een trainee social media-strategie aan en wordt een onderzoek uitgevoerd naar potentiële opdrachtgevers. De commissie onderschrijft het streven van Massa om online en in de stad beter zichtbaar te worden. Deze zichtbaarheid is naar de mening van de commissie nu nog onvoldoende.

Betekenis voor de stad en internationale betekenis

Massa wil naast aan de persoonlijke en professionele ontwikkeling van haar divers samengestelde groep jongeren ook bijdragen aan de omgeving van deze jongeren (school, wijk en stad). Dit gebeurt met name door de omgeving te gebruiken als decor of onderwerp van mediaproducties en -activiteiten. De organisatie werkt aan verschillende creatieve, educatieve en zakelijke partnerschappen in de stad; de commissie noemt deze verbindingen relevant en juicht deze toe. In februari 2014 was de Massa-redactie betrokken bij de afsluiting van het internationale project 'E-Powering the Future'. De commissie spoort Massa aan de verbanden op Europees niveau de komende jaren verder uit te bouwen.

Cultuureducatie

De ervaringsgerichte didactiek van leerwerkbedrijf Massa heeft twee doelen: jongeren leren hun eigen stem te vormen en te uiten, en het opleiden van de redactieleden tot mediamaker. Het eerste doel raakt het punt van de artistiek–inhoudelijke kwaliteit, waarop de organisatie in de ogen van de commissie nog sterker in kan zetten. De commissie denkt daarbij bijvoorbeeld aan uitbreiding van de samenwerking met kunstenaars, die de jongeren kunnen prikkelen om zich buiten de gebaande paden te begeven bij het vormgeven van hun eigen verhalen. Wat betreft het opleiden tot mediamaker adviseert de commissie Massa om de organisatieplannen aan te passen op relevante evaluatiepunten die de jongeren hebben bij het leertraject. Op die manier komen de jongeren ook op het niveau van de organisatieontwikkeling centraal te staan.

Kunstlicht op Straat

Kunstlicht op Straat (2007, KOS) richt zich met het programma 'Staatslieden Art Community' specifiek gericht op de Staatsliedenbuurt, een buurt in herstructurering. In dit programma werkt KOS samen met het Kaasschaafcollectief (2001, KSC). De projecten binnen 'Staatslieden Art Community' hebben een jaarthema – veelal verbonden aan het gegeven van 'staten' en 'staatslieden' – en zijn te verdelen in twee categorieën. De eerste categorie omvat community art-projecten en de tweede educatieve activiteiten bij scholen in de buurt. Voor de community art-projecten begeleidt KOS jonge makers; zij krijgen de ruimte om een eigen project te ontwikkelen op het gebied van beeldende kunst, locatietheater en/of nieuwe media. Het jaarthema en de veranderende buurt vormen hiervoor het referentiekader. Binnen de projecten werken de makers intensief samen met bewoners en partners in de buurt en met stagiairs van Hogeschool Utrecht, HKU en Universiteit Utrecht. Ieder jaar organiseert KOS een performance art-dag met openingen van de deelprojecten, muziek en een buurt diner.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Stichting Kunstlicht op Straat omschreef een deel van haar missie in het meerjarenplan 2013–2016 als 'direct, zichtbaar bijdragen aan de visuele kwaliteit van de leefomgeving en aan de samenhang in de wijk'. De commissie constateert op grond van navraag in het veld dat de gerealiseerde projecten leven onder de bewoners en dat deze een positieve rol hebben vervuld bij de transitie van de buurt. In het plan beschreef KOS tevens een artistiek–inhoudelijk format met als kernwoorden autonome en participatieve kwaliteit en coherentie. De commissie is van mening dat de artistieke vormen door hun jaarlijkse herhaling zijn gegroeid naar een redelijk niveau, maar had op basis van de aanvraag hogere verwachtingen van de menging van autonome kunst en bewonersparticipatie. Ook de samenhang tussen de verschillende activiteiten van KOS is de commissie niet altijd helder. In het (nog) niet verwezenlijken van de artistieke ambities speelt naar het idee van de commissie mee dat KOS en het KSC andere inhoudelijke uitgangspunten en doelgroepen hebben. Dit resulteert in een, naar het oordeel van de commissie, diffuse programmering die nadelig is voor de kracht en identiteit van 'Staatslieden Art Community'. De commissie beveelt de organisatie aan de komende periode de artistiek–inhoudelijke keuzes in het programma te evalueren. De combinatie van een projectbegeleider die zich langdurig heeft verbonden aan de Staatsliedenbuurt en het werken met uitgenodigde jonge kunstenaars die de ruimte krijgen zich te ontwikkelen in participatiekunst, vindt de commissie positief.

Ondernemerschap

Stichting KOS ontvangt financiële bijdragen van verschillende fondsen, factureert aan de scholen waarvoor ze werkt en verkrijgt voordelig middelen en faciliteiten door uitwisselingen met partijen als het pastoraat, de kunstafdeling van het forensisch psychiatrisch centrum en woningcoöperatie Mitros. De commissie juicht dergelijke samenwerkingsverbanden toe en adviseert om deze, voor meer draagvlak, weer te geven op de financiële stukken. Ze moedigt KOS verder aan extra eigen inkomsten te genereren door lokale ondernemers te betrekken bij de projecten. Om doelgroepen beter te bereiken en als openbare legitimering van subsidies en fondsen zou het goed zijn als KOS de projecten meer zou etaleren op de website, aldus de commissie. Voor de hoofddoelgroep, de buurtbewoners, zet de organisatie huis–aan–huisflyers en een digitale nieuwsbrief in.

Betekenis voor de stad

De commissie waardeert de bijdrage die stichting KOS vanuit haar missie levert aan de leefbaarheid en de kunst– en cultuurparticipatie in de Staatsliedenbuurt. De organisatie voert het programma uit met hulp van zowel partners in de wijk (o.a. basisscholen, Born Digital, het pastoraat, Mitros en het wijkbureau) als organisaties in de stad (zoals de hogescholen en Universiteit Utrecht). De commissie stelt vast dat het doel waarvoor Stichting KOS werd opgericht minder urgent is dan voorheen: de

herstructurering van de Staatsliedenbuurt is nagenoeg afgerond. Indien de organisatie de ambitie heeft om haar community art-activiteiten te continueren in de volgende cultuurnotaperiode, acht de commissie het noodzakelijk dat de stichting haar activiteiten breder, buurt- of wijkoverstijgend opzet. KOS zou daartoe kunnen investeren in de stedelijke en landelijke uitwisseling van expertise, door bijvoorbeeld aan te schuiven bij het wijkcultuurhuizen-overleg, zich te oriënteren op kunstparticipatie in andere steden en de eigen projecten online zichtbaarder te maken voor andere organisaties.

Cultuureducatie

KOS onderhoudt voor de community art-projecten contact met de basisscholen in de buurt en heeft sinds kort een vierjarig creatief partnerschap met basisschool de Fakkel. De cultuureducatie van KOS maakt deel uit van het jaarthema in de buurt en richt zich op het ontwikkelen van de creatieve vermogens van kinderen en het vormgeven van hun meningen en ideeën. Kinderen maken eigen kunst naar aanleiding van zaken in de omgeving en KOS stelt hun creaties tentoon in de (buitenruimte van de) buurt. Voor het onderwijs selecteert KOS kunstenaars met een didactische achtergrond. De commissie vindt het waardevol dat de educatie wordt gegeven door jonge kunstenaars.

Kunstliefde

Kunstliefde (1807, opgericht als Teekengenootschap) is een in Utrecht verankerde kunstenaarsvereniging die beoogt een breed georiënteerd publiek te bereiken door middel van tentoonstellingen, cursussen, lezingen, debatten en boekpresentaties. Naast het behartigen van de belangen van de aangesloten leden wil Kunstliefde een stimulerende en initiërende rol vervullen in de ontwikkeling van de beeldende kunst in Utrecht en omgeving. De tentoonstellingscommissie stelt het tentoonstellingsprogramma samen waarin behalve presentaties met werk van eigen leden ook regelmatig niet-leden zijn vertegenwoordigd. Sinds 2006 selecteert de vereniging jaarlijks enkele kunstenaars die afgestudeerd zijn aan de HKU voor deelname aan het programma 'De Belofte'.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie ziet dat Kunstliefde als organisatie momenteel behoorlijk in ontwikkeling is, en een nieuwe koers heeft ingezet die aansluit bij de aanbevelingen van het vorige advies. Recente activiteiten als de 'Atelierroute' en 'Utrecht Down Under' zijn goede eerste resultaten hiervan, waarmee Kunstliefde zijn betekenis voor hedendaagse Utrechtse kunstenaars kan onderstrepen. Het verheugt de commissie dat Kunstliefde een zelfkritische, open houding nastreeft, onder meer door mensen van buiten het Genootschap te betrekken die meekijken en –denken bij de verschillende werkprocessen.

Ondernemerschap

De commissie constateert dat de bescheiden begroting van Kunstliefde, naast een aanzienlijk eigen inkomstenpercentage, vrijwel uitsluitend op gemeentelijke subsidie steunt. Daarom adviseert de commissie Kunstliefde om aandacht te blijven schenken aan de diversificatie van zijn inkomstenbronnen, waarbij ook andere vormen van ondersteuning en draagvlak dan alleen geldelijke bijdragen aan bod kunnen komen.

Betekenis voor de stad

Dat Kunstliefde zich in toenemende mate wil positioneren als platform voor Utrechtse kunstenaars vindt de commissie een goede ontwikkeling, en ze kijkt dan ook met vertrouwen uit naar de manier waarop het Genootschap hierbij een balans gaat vinden tussen de belangen van de eigen leden en die van het brede Utrechtse kunstenveld.

Stichting Le Guess Who?

Le Guess Who?

Le Guess Who? (2007) is een internationaal gericht, meerdaags festival voor nieuwe muziek dat zich afspeelt op het breed geschakeerde podiumaanbod in de binnenstad van Utrecht. Het festival biedt vernieuwende popmuziek variërend van modern klassiek, new folk, avant-garde, fusion met niet-Westerse muziek tot progressieve elektronica en andere grensverleggende muziekstromingen. Le Guess Who? biedt tevens een podium aan jong talent om zich te ontwikkelen en het geeft expositie- en presentatieruimte aan jonge ontwerpers, beeldend kunstenaars, game-designers en fotografen. Tijdens het festival versterkt het zusterfestival 'Le Mini Who?' de band met Utrecht door kleine optredens in winkels en horecagelegenheden.

In de cultuurnotaperiode 2013-2016 wil Le Guess Who? de artistieke koers continueren en perfectioneren. Met de opening van TivoliVredenburg kunnen ook de 'grote' bijzondere artiesten aan het festival verbonden worden waarvoor nu in de binnenstad geen geschikte locatie is. Het festival wil het interne team professionaliseren en blijft gebruikmaken van de backoffice van Tivoli.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

Met het samengaan van Tivoli Oude Gracht en Muziekcentrum Vredenburg in TivoliVredenburg gaat Le Guess Who? een nieuwe fase in. De betekenis hiervan voor de organisatiestructuur moet nog nader worden uitgewerkt. Le Guess Who? wil graag op termijn meer zelfstandig ten opzichte van TivoliVredenburg opereren, wat ongetwijfeld gevolgen heeft voor de bestuurlijke samenstelling en huisvesting. Oprichter en programmeur Johan Gijsen blijft ook voor TivoliVredenburg werken, daardoor blijft de uitwisseling en betrokkenheid tussen beide partijen gevoed. Le Guess Who? is klaar voor een volgende stap en de organisatie ambieert zowel schaalvergroting als verdieping. De grote artiesten die nu geprogrammeerd kunnen worden in de nieuwe Ronda-zaal, vragen om een passende contraprogrammering op allerlei andere locaties in de stad. Een uitdaging die Le Guess Who? met enthousiasme aangaat.

De commissie vindt dat Le Guess Who? veel meer onderneemt en presteert dan in de stukken staat omschreven. Ze begrijpt waarom het festival zich wil verdiepen en verbreden. De belangrijkste aanbeveling is dat Le Guess Who? meer aandacht besteedt aan de verwoording van specifieke plannen en de evaluatie van resultaten. Het festival heeft een heldere visie en een unieke manier van werken, en de commissie is van mening dat de organisatie (te) bescheiden is geweest in het aanvragen van subsidie in verhouding tot de betekenis van het festival.

Ondernemerschap

Le Guess Who? is een 'Do It Yourself' festival pur sang. Vrijwilligers, de podia, de ondernemers, de artiesten, allemaal dragen ze op hun manier bij aan het festival – veelal volgens het bartering principe. Sponsoring blijkt nog lastig te vinden vanwege de focus op nieuw en onbekend aanbod. Op onderdelen ziet Le Guess Who? mogelijkheden om sponsoring te verwerven, maar alleen als er ook inhoudelijk een klik is met een potentiële sponsor. De kracht van Le Guess Who? is immers dat er altijd sprake is van wederkerigheid tussen de partijen.

De commissie is onder de indruk van de grote hoeveelheid activiteiten en de kwaliteit van het festival met zo'n – in vergelijking met soortgelijke festivals – relatief laag budget. Door de artiesten zodanig bij het festival te betrekken dat ze het mede promoten en de gerichtheid op internationale blogs genereert Le Guess Who? veel aandacht en *free publicity*. Hun meanderende manier van denken, het leggen van inhoudelijke connecties en de uitwisseling en samenwerking met partners in de stad is lucratief en volgens de commissie voorbeeldstellend voor andere festivals.

Betekenis voor de stad

Door de samenwerking en uitwisseling met bijna alle muziekpodia in Utrecht, de contacten met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en de ondernemers die 'Le Mini Who?' hosten, is het festival doorgedrongen tot in de haarvaten van Utrecht. Het festival wil aan nog meer partijen binnen de stad uitleggen wat het doet en er wordt gedroomd van samenwerken met het Centraal Museum, het Science Park en de Stadsschouwburg Utrecht. Le Guess Who? wil meer uitwisseling met de Utrechtse game scene en nog meer gaan programmeren op bijzondere (erfgoed)locaties.

Het festival is onlosmakelijk verbonden met de stad en haar instellingen en de internationale uitstraling zet Utrecht als 'avant garde' muziekstad op de kaart.

Internationale betekenis

Het is een kwaliteit van Le Guess Who? dat het festival koploper is in het spotten van nieuwe internationale trends en het op creatieve wijze aanboren van publiek voor onbekendere en minder toegankelijke muziek. De internationale pers volgt het festival en in de slipstream daarvan volgen ook meer buitenlandse bezoekers.

Museum Speelklok

Museum Speelklok (1956) wil 'klinkende verhalen' vertellen over het eeuwenoude verlangen muziek te kunnen weergeven door de zelfspelende instrumenten in hun context op onvergetelijke wijze tot leven te laten komen. Het museum heeft internationale status als kenniscentrum op gebied van zelfspelende muziekinstrumenten. Op het Museum Podium Speelklok, gerealiseerd met gelden van de BankGiro Loterij, treden hedendaagse (pop)artiesten op samen met zelfspelende muziekinstrumenten uit de historische collectie. Het museum wil werken aan 'totale educatie', dat wil zeggen dat ze niet alleen onderwijsgroepen maar alle doelgroepen van het museum wil bereiken.

Sinds een groot deel van het museum aan een grondige opknapbeurt werd onderworpen blijven de bezoekerscijfers achter bij de ramingen, waardoor er momenteel een exploitatietekort bestaat. Het museum heeft daarom moeten reorganiseren. Door meer nadruk te leggen op het tentoonstellingsprogramma verwacht Speelklok de bezoekcijfers op te kunnen trekken, en het wil de eigen inkomsten verhogen met verhuringen en horeca. Het museum heeft sinds kort een zelfstandige horecaverunning.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie is enthousiast over de sterke positionering van het museum, die onder meer blijkt uit de zeer positieve publieksbeoordelingen. Ze deelt de opvatting van de Commissie Cultuurnota dat Speelklok een juweel voor de stad vormt. De commissie heeft bovendien grote waardering voor het unieke restauratieatelier en de zeer gespecialiseerde en enthousiaste medewerkers die daar werken. Het oorspronkelijke beleidsplan is enigszins door de realiteit ingehaald; de aanpassingen (zoals de inzet op tentoonstellingen) zijn in ogen van de commissie goed onderbouwd en bieden vertrouwen, maar de verwachte resultaten moeten nog gerealiseerd worden. Het energieke team van het museum blijft ondanks de tegenvallende resultaten en de hoge werkdruk gepast ambitieus. Door de huidige (financiële) situatie heeft het museum weinig speelruimte, zodat de commissie het belang van het voortdurend maken van scherpe keuzes in alle facetten van de organisatie wil benadrukken. De commissie hoopt dat binnen de plannen voor (de volgende fase van) de herinrichting en het ontwerp van de tentoonstellingsruimte nadruk zal worden gelegd op de samenhang van het totale verhaal en de uitstraling van Speelklok.

Ondernemerschap

De ondernemende houding van de museumstaf is lovenswaardig, helaas blijven de resultaten hiervan vooralsnog achter. In overeenstemming met het advies van de Commissie Cultuurnota heeft de commissie twijfels bij de verwachting van het museum dat de nieuwe invulling van de horeca een relevante inkomstenbron oplevert. De commissie was blij verrast te horen over de forse bijdrage-in-natura die Speelklok van Google AdWords heeft gekregen, en beveelt aan dit ook in de jaarverslaglegging inzichtelijk te maken.

De commissie heeft de indruk dat de directeur bij haar aantreden een brede opdracht heeft meekregen van de Raad van Toezicht, waarbij er mogelijk te weinig focus is geweest of keuzes zijn gemaakt waar de directeur zich op moest richten. De commissie vermoedt dat de Raad van Toezicht wellicht eerder in de tijd voor een bijgesteld beleid had kunnen kiezen.

Betekenis voor de stad

De commissie vindt dat Speelklok goed samenwerkt met uiteenlopende partners in het Utrechtse culturele landschap, en ziet met instemming dat deze samenwerkingen regelmatig worden herijkt. Dat het museum ook een duidelijk draagvlak bij de ondernemers in de winkelstraat heeft opgebouwd verheugt de commissie. Speelklok slaagt er in om aanzienlijke media-aandacht te creëren (zoals in 'De Wereld Draait Door') waarmee het zowel museum als de stad voor het voetlicht brengt.

Cultuureducatie

Het museum laat duidelijk een educatieve visie zien, al is die in de uitwerking soms nog wat fragmentarisch. De commissie beseft dat dit in belangrijke mate te maken heeft met de beperkte omvang van het team. De scherpte van de doelgroepafbakening binnen het educatieve programma vindt de commissie zeer te prijzen.

Internationale betekenis

Museum Speelklok weet internationale (cultuur)toeristen te trekken, wat een belangrijke bijdrage aan de uitstraling van de stad oplevert. Dat het restauratieatelier naar zeggen van het museum een internationaal aanzien geniet vindt de commissie goed om te horen, al is het voor de commissie enigszins lastig te toetsen.

Nederlands Film Festival

Het Nederlands Film Festival (1981, NFF) wil het belang van de Nederlandse film en filmcultuur behartigen door deze op aansprekende wijze onder de aandacht te brengen, te promoten en de kennis over deze discipline te verdiepen en te verbreden. Ontwikkelingen in de maatschappij en filmsector geven volgens het NFF aanleiding om de kaders van het witte doek de komende jaren verder op te rekken. De nadruk komt tijdens het jaarlijkse, tiendaagse festival en in de NFF-activiteiten door het jaar heen te liggen op het aanjagen, agenderen en presenteren van innovatie in de filmsector. Het commerciële succes van de grote publieksfilms zet het NFF in om aandacht te genereren voor andere vormen zoals de artfilm, de documentaire en de animatiefilm. Daarnaast wil het NFF de Nederlandse filmprofessionals actief ondersteunen bij het aangaan en verstevigen van (internationale) samenwerkingsrelaties en wordt opnieuw geïnvesteerd in het publiek en de makers van de toekomst door programma's voor educatie en talentontwikkeling verder te versterken.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Het Nederlands Film Festival geeft op open wijze vorm aan de missie en visie als omschreven in zijn beleidsplan 2013–2016, zo stelt de commissie vast. Het NFF onderzoekt de verruimende elementen die het festival aan de opzet en programmering toe kan voegen en neemt daarbij zowel de ontwikkelingen aan de filmmakerskant (zoals technische vooruitgang en de vervlechting van de game- en filmindustrie) als aan de vertoningskant (bijvoorbeeld de groei van online platforms en van kwalitatief hoogstaand televisiedrama) goed in ogenschouw. De commissie vindt het op deze manier ruimte bieden aan vernieuwing – in de relatief behouden filmwereld – getuigen van durf en visie. Met het instellen van een Gouden Kalf voor de publieksprijs zorgt het NFF ervoor dat de grote publieksfilms extra kans maken op een onderscheiding, zonder dat het festival de artistiek–inhoudelijke criteria voor de Kalveren als geheel aan hoeft te passen. De commissie is van mening dat de veelzijdige programmering van het festival recht doet aan hetgeen de Nederlandse filmcultuur te bieden heeft.

Ondernemerschap

Voor het NFF stond 2013 in het teken van een noodgedwongen 'transformatie' als gevolg van omvangrijke bezuinigingen in de culturele sector. Het festival heeft deze op kunnen vangen door onder meer een interne reorganisatie, extra steun van de hoofdsponsor en door het aangaan van een nieuw partnerschap. De commissie concludeert dat de leiding van het festival een stevige strategie heeft op mogelijke financieringsbronnen en op de haalbaarheid van de eigen inkomsten, en dat het harde werk in 2013 zakelijk zijn vruchten heeft afgeworpen. De commissie vindt het van goed ondernemerschap getuigen dat de organisatie, ondanks het economische tij, blijft zetten op de kwaliteit van haar product, ook wat de vertoning betreft. Ze deelt dan ook de zorgen van het festival over de huidige capaciteit van Utrecht aan geschikte filmzalen. De commissie stelt, mede op basis van de bezoekerscijfers, met waardering vast dat het festival een effectieve publiekscampagne voert.

Betekenis voor de stad en (inter)nationale betekenis

De commissie vindt het NFF een belangrijk evenement voor Utrecht. Het filmfestival heeft de stad al sinds 1981 bewust als thuisbasis, genereert (inter)nationale aandacht die ook afstraalt op de stad en werkt samen met diverse partners en ondernemers in de stad en regio. Het NFF wil graag het NFF–platform inzetten om het talent, het imago en de kracht van Utrecht op de terreinen film, interactive storytelling en (pop)muziek te bundelen. Daartoe heeft zij een denktank in het leven geroepen met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) en Dutch Game Garden op directieniveau, sluit zij een convenant af met de HKU voor intensieve samenwerking en betreft zij inhoudelijk TivoliVredenburg in het traject. De commissie vindt dit een mooi, versterkend initiatief dat ze van harte toejuicht. Wat

betreft het belang van het festival voor het nationale filmveld, is de commissie zeer enthousiast over de aandacht die het festival heeft voor jonge Nederlandse makers en de activiteiten die het NFF organiseert om hen in contact te brengen met gevestigde namen. De commissie signaleert dat dergelijke bijeenkomsten deuren kunnen openen voor talent die anders gesloten zouden blijven. Het festival is, als Nederlands Film Festival, in identiteit Nederlands, maar voegt de komende jaren, in aanvulling op de bestaande internationale programmaonderdelen 'Holland Film Meeting', 'Benelux Screenings' en het 'Netherlands Production Platform', meer buitenlandse accenten toe. In het gesprek noemde de leiding het uitnodigen van Nederlandse filmprofessionals die succesvol zijn in het buitenland, het presenteren van internationale voorbeelden en het programmeren van coproducties.

Cultuureducatie

Vanuit de visie dat de kinderen van nu de filmliefhebbers van later worden, heeft het NFF contacten opgebouwd met basis- en middelbare scholen in de regio. Het onderwijs van het festival vindt plaats in klassenverband en bouwt op van educatie naar actieve participatie: via het bezoek aan een filmvoorstelling met Q&A's met makers en acteurs of aan een (nagebouwde) set, tot het zelf maken van korte films die kans maken op een bekroning tijdens het Junior Kalveren Gala. In de nabije toekomst start het festival met deskundigheidsbevordering voor docenten. De commissie is positief over deze activiteiten. Het festival maakt met zijn onderwijssystematiek massa en heeft dus een groot bereik onder scholieren. Het NFF positioneert zich daarmee nog explicieter als publieksfestival.

Organisatie Oude Muziek

Organisatie Oude Muziek (1981) heeft al sinds haar oprichting de missie oude muziek te stimuleren en uit te dragen, en houdt daarbij de vinger aan de pols van de lokale, landelijke en internationale oude-muzieksector. Naast het jaarlijkse, tiendaagse Festival Oude Muziek en het uitbrengen van een driemaandelijks tijdschrift, programmeert de organisatie het landelijke Seizoen Oude Muziek. Binnen de organisatie is er veel aandacht voor research en development. De uitwerking van dit onderzoek, in het Festival en het Seizoen, is publieksgericht. Organisatie Oude Muziek wil in de cultuurnotaperiode 2013–2016, 'voortbouwend op de verworvenheden van de pioniers, een nieuwe golf van innovatie en creativiteit aanjagen'. Het festival is met zijn 75 'fringe'concerten een kweekvijver voor internationaal talent. Om dit talent de kans te geven zich te ontwikkelen, adopteert de organisatie veelbelovende jonge ensembles en biedt hun artistiek–inhoudelijke begeleiding en ruimte om zich te presenteren aan publiek en externe programmeurs. In 2014 start een pilot om het Internationaal Van Wassenaer Concours voor oude-muziekensembles te integreren bij het Festival Oude Muziek.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Organisatie Oude Muziek werkt hard om de internationale voortrekkersrol die Nederland had op het gebied van oude muziek terug te winnen, stelt de commissie met instemming vast. Het festival–onderdeel vindt de commissie artistiek–inhoudelijk van een internationaal toonaangevend niveau: binnen de festivals vormen de verschillende onderdelen een kwalitatief sterk, coherent en creatief geheel. De organisatie heeft een heldere langetermijnvisie voor dit onderdeel, verbonden aan een negen jaren–traject rond research en development dat in 2015 gepresenteerd wordt. Voor het Seizoen Oude Muziek, waarbinnen de commissie enkele muzikaal hoogstaande voorstellingen bezocht, was voor de commissie het toekomstperspectief minder inzichtelijk. De instelling is, zo bleek in het gesprek, mede door het wegvallen van de rijkssubsidies binnen de Basisinfrastructuur genoodzaakt de opzet van dit landelijke onderdeel te herzien. De commissie beveelt de organisatie aan voor het Seizoen te zoeken naar een kostendekkend model waarin tevens voldoende inhoudelijke kwaliteit behouden blijft, bijvoorbeeld door het accent te leggen op talentvolle, nog niet gevestigde, of kleinere ensembles. Verder zou het in de ogen van de commissie goed zijn als de organisatie bij het herinrichten van het Seizoen, naast aan de omvang van de reeksen, ook aandacht zou besteden aan hun marketing en hun plaats in het totaalaanbod van de organisatie.

Ondernemerschap

In de afgelopen periode zijn de laatste stappen gezet in de professionalisering die Organisatie Oude Muziek vier jaar geleden startte. Zo is een nieuwe administrateur aangenomen die de informatisering en budgetcontrole verder ontwikkelt, stelde men een nieuw dubbel departement marketing en fundraising in, verhuisde de organisatie naar een voordeligere plek en vervangt in het voorjaar van 2014 een nieuw samengestelde Raad van Toezicht het huidige bestuur. Organisatie Oude Muziek is de laatste jaren zwaar getroffen door structurele bezuinigingen en veranderingen in het landelijke festivalbestel. De commissie heeft veel waardering voor de vooruitstrevende manier waarop de organisatie deze opvangt: via significante verhoging van de kaartverkoop, extra bijdragen uit fondsen en het verwerven van legaten en schenkingen via haar vriendenstichting. De commissie deelt evenwel de zorg van de directie over de houdbaarheid van (met name het fondsdeel van) deze strategie en vindt het streven van de organisatie om weer opgenomen te worden in de landelijke culturele basisinfrastructuur dan ook essentieel.

Betekenis voor de stad en (inter)nationale betekenis

Het Festival Oude Muziek is de afgelopen jaren zichtbaarder en voelbaarder geworden in de stad, hetgeen waardering oogst bij de commissie. De organisatie positioneert zich goed in de culturele

infrastructuur van de stad door samenwerkingen met onder andere Gaudeamus Muziekweek, het Franz Liszt Concours, het Kamermuziekfestival en TivoliVredenburg. Ook op landelijk en internationaal niveau onderhoudt het festival vele contacten en partnerschappen, zoals met diverse organisaties en podia in het land, de Juilliard School of Music als 'conservatory in residence' in 2014 en de Europese netwerken van oude-muziekfestivals (REMA) en conservatoria (AEC). Mede dankzij Organisatie Oude Muziek hadden deze netwerken in 2013 hun eerste gezamenlijke formele bijeenkomst in Utrecht. De commissie noemt het festival, dat wereldwijd het grootste is in zijn soort, een internationaal vlaggenschip voor de oude-muzieksector en Utrecht.

Cultuureducatie

Verdieping voor geïnteresseerd publiek neemt op het Festival een steeds ruimere plaats in met een aantal opengestelde delen van het wetenschappelijk symposium en experimentele voorstellingen in een laboratoriumreeks. De commissie constateert verder dat de talentontwikkeling van ensembles, met de 'fringe'concerten en de bijbehorende begeleiding en workshops, niet alleen nuttig is voor de ensembles, maar ook fraaie programma's oplevert voor het publiek. De commissie is benieuwd naar de uitwerking van het partnerschap met het Van Wassenaer Concours. Enkele educatieve activiteiten genoemd in de aanvraag, zoals de 'Early Music Summer Academy' in samenwerking met de Nederlandse conservatoria, bleken organisatorisch geen succes en zijn gestopt. Momenteel is de organisatie met het Utrechts Conservatorium in gesprek over stageplaatsen, vrijwilligerswerk en festivalbezoek als onderdeel van het conservatoriumcurriculum, de commissie vindt dit een goed initiatief.

RASA

RASA (1984) is de belangrijkste aanbieder van wereldmuziek in Utrecht. Daarnaast biedt het podium ook ruimte voor onder meer jazz, hedendaagse muziek en dans. Als gevolg van een forse terugloop van subsidies is de werkwijze van RASA met ingang van de huidige cultuurnotaperiode drastisch gewijzigd: er is een nieuwe organisatiestructuur, de programmering wordt voortaan door freelance programmamakers ingevuld, de eigen productionele activiteiten zijn ingeperkt, en de banden met andere culturele organisaties in de stad zijn aangetrokken.

Sinds 2014 profileert RASA zich als Podium van de wereld en Podium voor de stad. Het organiseert jaarlijks circa 120 muziek- en dansactiviteiten, die deels via coproductie en gastprogrammering tot stand komen. Gedurende seizoen 2014–2015 zal, vanwege de verbouwing van de Blauwe Zaal van de Stadsschouwburg Utrecht, een deel van de schouwburgprogrammering in RASA plaatsvinden.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie ziet dat RASA het advies van de Commissie Cultuurnota 2013–2016 ter harte heeft genomen en veel wijzigingen heeft doorgevoerd. Dit veranderingsproces is nog volop aan de gang: de commissie kijkt met interesse hoe het zich de komende jaren verder gaat ontwikkelen. De keuze om het inhoudelijke profiel te verbreden met jazz en hedendaagse muziek wordt door de commissie gewaardeerd. Daarbij spreekt de commissie de hoop uit dat het muziekinhoudelijke specialisme van RASA op het gebied van wereldmuziek overeind blijft, omdat ze dit als een belangrijk onderdeel beschouwt van de toegevoegde waarde van het podium voor het muzikale landschap in Utrecht en daarbuiten.

Ondernemerschap

De commissie constateert dat RASA momenteel prioriteit legt bij de zakelijke en organisatorische aspecten van de instelling. De subsidiekorting heeft geleid tot stevige ingrepen in de organisatie: de commissie is positief over het aanpassingsvermogen van de instelling. De werkwijze is flexibeler en transparanter geworden. De commissie waardeert het dat de marketing goede aandacht krijgt, en dat RASA probeert een kruisbestuiving tot stand te brengen met het publiek van andere organisaties. Het podium is bovendien druk bezig een andere balans in het verdienmodel aan te brengen. In de bedrijfsvoering wordt meer nadruk gelegd op coproducties en verhuur. De commissie deelt de opvatting van RASA dat het spannend is of de nieuw ingeslagen weg de gewenste resultaten zal opleveren.

Betekenis voor de stad

RASA levert als podium voor wereldmuziek een bijdrage aan de pluriformiteit van het aanbod in Utrecht. RASA werkt naar het oordeel van de commissie goed samen met andere culturele organisaties in de stad, en kiest een heldere eigen positionering als podium voor kleinschalige avontuurlijke muziek. Dat RASA ondanks zijn budgettaire beperkingen met freelancers projecten voor cultuureducatie wil blijven ontwikkelen beschouwt de commissie als een bijdrage aan hun verbinding met de stad.

Nu andere plekken voor wereldmuziek verdwijnen neemt RASA binnen Nederland een unieke functie in als wereldmuziekpodium. Hiermee heeft RASA de potentie om publieksgroepen uit het land aan te trekken.

Rood|Noot

Rood|Noot (2005) is een podium en atelier gevestigd in een monumentale boerderij aan de rand van Utrecht, op de grens van Leidsche Rijn. Rood|Noot verbindt erfgoed, podium en atelier met elkaar en ontwikkelt en presenteert manifestaties, optredens, tafelgesprekken, een tijdschrift en exposities. De organisatie zet in op samenwerkingen tussen bewezen talent en jonge kunstenaars. Rood|Noot maakt werk van talentontwikkeling binnen de eigen organisatie. Kunstenaars zetten zich in op organisatorisch vlak en worden uitgedaagd mee te denken over de koers. Rood|Noot zoekt de komende jaren verdieping en bijzondere samenwerkingen met opleidingen, grotere podia, wijkorganisaties en relevante kenniscentra. De organisatie wil zijn naamsbekendheid vergroten, zowel lokaal als landelijk, en zijn programmering uitbreiden. Rood|Noot heeft de ambitie om het jaarlijkse bezoekersaantal in de cultuurnotaperiode 2013–2016 flink te laten groeien.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Rood|Noot wil een ontmoeting creëren tussen kunstenaars en een avontuurlijk publiek. Rood|Noot faciliteert, begeleidt en helpt kunstenaars die op het terrein komen werken. De organisatie zegt expliciet 'geen conciërge' of 'facilitator' te willen zijn, maar participeert wel actief in de processen van gasten.

De commissie vindt dat het collectief Rood|Noot eigenzinnig, authentiek en nieuwsgierig makend maar ook vrij ontoegankelijk werk maakt. De commissie ziet de waarde van wat Rood|Noot onderneemt en het bijzondere karakter van de plek, maar vindt de organisatie (te) weinig actief initiërend, waardoor de creatieve processen en de resultaten onvoldoende met de buitenwacht gedeeld worden. De organisatie lijkt sterk naar binnen gekeerd en gericht op het eigen proces. De commissie ziet de persoonlijke verbinding van het collectief met erfgoed, maar mist ook hier de vertaalslag naar buiten.

Ondernemerschap

Op het gebied van fondsenwerving en het aanboren van alternatieve inkomstenbronnen wordt geen duidelijk beleid gevoerd, stelt de commissie vast. De eigen ambities – vergroten van de naamsbekendheid, samenwerken met partijen zoals opleidingen, grotere podia, wijkorganisaties en kenniscentra en een impuls aan erfgoedontwikkeling geven – worden volgens haar onvoldoende waargemaakt. De ambities zijn beschreven in het jaarplan, maar concrete activiteiten om deze werkelijk tot uitvoering te brengen ontbreken grotendeels. De organisatie zou gezien de uitgesproken ambities een meer initiërende en actievere rol mogen spelen en de ambities in concrete acties vertalen, bijvoorbeeld op het gebied van publieksbereik, actieve overdracht van kennis aan andere groepen en fondsenwerving. De commissie mist daadkracht en heeft zorgen over de toekomst van Rood|Noot en de *laissez faire* houding van de organisatie. Ze adviseert dringend om op korte termijn iemand met organisatorische kwaliteiten aan het vaste team toe te voegen. Inhoudelijk werkt Rood|Noot als een collectief, maar op het uitvoerend vlak zijn de taken diffuus.

Betekenis voor de stad

Rood|Noot omschrijft zichzelf als 'het geweten van de plek'. Samenwerkingen geschieden op basis van een klik. Deelnemers moeten zich verbinden met de plek en Rood|Noot. Optredens zijn over het algemeen onlosmakelijk verbonden met de locatie. HKU–studenten maken sporadisch voorstellingen op de locatie en komen wekelijks onder begeleiding van Peter Kolpa samen voor een leesclub. Vanuit de HKU is er interesse voor de plek. Rood|Noot hecht aan de informele relatie en het initiatief dat uit de studenten zelf komt. Er is de wens tot samenwerking met partijen in Leidsche Rijn, Het Utrechts Archief, de bibliotheek en de afdeling Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek. Concrete samenwerkingen met deze instellingen zijn (nog) niet van de grond gekomen.

De commissie verbaast zich over de afwachtende grondhouding naar andere partijen en naar (potentiële) bezoekers. Ook avontuurlijk publiek heeft een handreiking of bewegwijzering nodig. Ter illustratie: langs de kant van de weg kan geen enkele bezoeker zien dat het pand tot Rood|Noot behoort. Bewegwijzering hoeft geenszins afbreuk te doen aan het kleinschalige en intieme karakter van de activiteiten. Rood|Noot is een plek van betekenis voor de performers die er komen, de basisschool waarmee wordt samengewerkt en de HKU-studenten. Verder slaagt zij er in de ogen van de commissie nog onvoldoende in om zich te verbinden met de buitenwereld. Ze zou meer voor de wijk en de stad kunnen betekenen dan nu het geval is. De commissie adviseert om de deuren wagenwijd open te zetten.

Cultuureducatie

Rood|Noot heeft voor het vijfde jaar een projectweek met basisschool Hof ter Weide voor groep acht, in het kader van een vierjarig creatief partnerschap. Inmiddels is er contact gelegd met een tweede basisschool. Het wordt de commissie echter niet duidelijk wat Rood|Noot wil op het gebied van cultuureducatie: wat wil de organisatie betekenen voor de scholen in haar omgeving en in Leidsche Rijn? En wil zij erfgoededucatie, wat als één van de uitgangspunten van Rood|Noot benoemd wordt, hierin een centrale plek geven? De commissie adviseert Rood|Noot om hier een heldere visie op te ontwikkelen.

Room with a view

Stichting Room with a view (2009) is een initiatief van theatermaker Dries Verhoeven. De stichting ontwikkelt vanuit Utrecht (Het Huis) grootschalige projecten, zowel op locatie als voor de theaterzaal, waarvoor ook vanuit het buitenland grote belangstelling bestaat. Dries Verhoeven is zich in de cultuurnotaperiode 2013–2016 nog nadrukkelijker buiten het theatergebouw aan het manifesteren om impulsen te geven aan die beweging waarin Nederland zich de laatste jaren internationaal heeft bewezen: werk op bijzondere locaties dat de grenzen van de podiumkunst verlegt en dat publiek mobiliseert.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Room with a view wil graag ‘explosief ongemakkelijk en maatschappelijk relevante’ voorstellingen maken en speelt graag in op de actualiteit. Dat leidt er toe dat een productie soms verschuift of van opzet verandert. Verhoeven houdt ongeveer zes à zeven voorstellingen op het repertoire die ook met regelmaat in het buitenland te zien zijn. Jaarlijks worden één à twee nieuwe voorstellingen gemaakt. Wanneer voorstellingen gelijktijdig plaatsvinden zet de veelgevraagde Verhoeven artistiek assistenten in om de kwaliteit te blijven waarborgen.

Verhoeven ontgroeit steeds meer de theaterconventies van de *blackbox*. Na succesvolle publieksontmoetingen in de openbare ruimte is de diepe wens ontstaan om zich te verhouden tot de museale ruimte (*the white cube*) en haar publiek. Verhoeven constateert dat fondsen en subsidiegevers echter overwegend georganiseerd zijn per discipline, wat multidisciplinaire aanvragen lastig maakt. De commissie constateert dan ook dat Verhoeven de verwachtingen over de artistiek–inhoudelijke kwaliteit waarmaakt, de bezoekersaantallen boven verwachting zijn, en kijkt uit naar de toekomstige plannen. Ze is enthousiast over de confrontaties in de openbare ruimte maar onderschrijft dat het voor de ontwikkeling van Verhoeven nu van belang is om zich in een museale setting op een andere manier tot publiek te kunnen verhouden.

Ondernemerschap

De hernemingen zijn de ruggengraat van stichting Room with a view: deze scheppen (financiële) ruimte om een à twee nieuwe werken per jaar te maken. De commissie constateert dat Room with a view stappen heeft gezet naar consolidatie van de organisatie. Dankzij structurele subsidie heeft de organisatie de afgelopen jaren een professionaliseringsslag kunnen maken. Door een vast team van acht mensen is er continuïteit in de organisatie en is de internationale ambitie beter te ondersteunen. De commissie juicht het toe dat Verhoeven (nieuw) publiek weet te bereiken door voorbijgangers op onverwachte momenten of manieren met zijn performances te confronteren en te betrekken bij zijn werk.

In het beleidsplan 2013–2016 was sprake van een samenwerkingsverband met Stichting OMSK (Lotte van den Berg) en Schweigman&. OMSK was hierin de bindende factor; nu deze organisatie geen meerjarige subsidie heeft gekregen is het gezamenlijke publiciteitsplatform van de baan. De samenwerking is echter op facilitair en informeel niveau wel aanwezig. De commissie geeft ter overweging mee dat Het Huis, als neutrale instelling, een voor de hand liggende partner kan zijn als het gaat om het ontwikkelen van gezamenlijk publiciteit.

Betekenis voor de stad

Verhoeven geeft aan dat hij in Utrecht een plek mist waar door het jaar heen multidisciplinair wordt gewerkt. Het Huis zou die plek kunnen worden maar heeft daar nu de middelen niet voor. Omdat samenwerking met het Centraal Museum en BAK niet tot stand is gekomen en Verhoeven zich in die context wil begeven, vraagt hij zich af hoeveel ontwikkelingskansen er nog voor hem in deze stad zijn.

In de ogen van de commissie zou Verhoeven zich niet door het beleid van musea moeten laten ontmoedigen en zichzelf verder kunnen ontwikkelen met het scheppen in de openbare ruimte. Verhoeven vindt 'het' Utrechtse publiek geïnteresseerd in zijn 'out of the box' manier van werken. Hij staat jaarlijks met een nieuwe voorstelling op het SPRING Festival, in het atelier aan de Amsterdamsestraatweg is iedere voorbijganger welkom en hij is zeer zichtbaar in de openbare ruimte van de stad. De commissie vindt Dries Verhoeven van grote meerwaarde voor de stad Utrecht, en noemt het performatieve karakter van zijn werk zijn *unique selling point*.

Internationale betekenis

Het werk van Verhoeven is wereldwijd te zien. De commissie vindt dit een mooi visitekaartje voor Nederland in het algemeen en voor Utrecht in het bijzonder.

Rosa Ensemble

Rosa Ensemble (1997) is een ensemble dat elektro-akoestische muziek en muziektheater maakt, waarbij het geluid kan variëren van hedendaagse muziek tot ambient en pop. Het ensemble werkt vanuit Cultuurhuis Stefanus in Overvecht. Naast de muzikanten van het eigen ensemble werkt Rosa met enkele 'vaste' gasten en partners, onder wie Eefje de Visser en Collective 33 1/3. Rosa heeft samenwerkingsverbanden met onder meer Gaudeamus, Muziekhuis en Utrecht Internationale Muziekstad.

Door het wegvallen van de meerjarige ondersteuning van het Fonds Podiumkunsten heeft Rosa zijn werkwijze en artistieke ambitie met ingang van 2013 aangepast. Rosa streeft er naar jaarlijks een grote nieuwe productie, een productie met jonge professionals en een aantal kleinere projecten te presenteren, bij elkaar resulterend in circa 30 uitvoeringen.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie heeft de indruk dat Rosa, nadat het vanwege de interne veranderingen wat minder zichtbaar is geweest in 2013, nu weer op koers ligt. Het ensemble heeft volgens de commissie een heldere artistieke signatuur op het breukvlak tussen genres, waarbij engagement en een intuïtieve werkwijze een belangrijke rol spelen. Daarbij merkt de commissie op dat Rosa haar ideeën in het gesprek beter over het voetlicht weet te krijgen dan in de beleidsstukken. De commissie waardeert het aanpassingsvermogen van het ensemble, en de creativiteit en initiatiefrijkheid die geenszins zijn verminderd door de financiële omstandigheden. Een goed voorbeeld van dat initiatief is het door Rosa geïnitieerde grootschalige project Mall of Sound, dat deze zomer in Hoog Catharijne plaatsvindt.

Ondernemerschap

Rosa kiest er voor te werken met een minimale overhead, en zijn middelen vooral te besteden aan producties. Het ensemble laat een ondernemende houding zien waarbij het naast fondsenwerving en uitkoopsommen ook andere ondersteuningsmogelijkheden opzoekt; het boekt daarin ook bescheiden successen. Mede gezien de beperkte middelen voor promotie vindt de commissie het verstandig dat Rosa zich sterk richt op de context van festivals en een poppubliek. De commissie denkt dat er nog kansen liggen op het gebied van publieksbereik en marketing, en ziet risico's voor de zichtbaarheid van het ensemble wanneer het niet kan meeliften op de publiciteitsmogelijkheden van evenementen waar ze spelen, al begrijpt de commissie de keuzes gezien de financiële beperkingen.

Betekenis voor de stad

De commissie waardeert de voortrekkersrol die Rosa op zich neemt bij het initiëren van allerlei samenwerkingsverbanden in Utrecht, variërend van een gezamenlijke nieuwjaarsreceptie tot de Mall of Sound. Hiermee onderstreept het ensemble haar belang voor de stad. De huidige coproductie met De Utrechtse Spelen biedt in de ogen van de commissie interessante mogelijkheden tot kruisbestuiving en lange termijn samenwerking.

Stichting Ruis

Ruis

Binnen het oefenruimtecomplex dB's is Stichting Ruis (2004) verantwoordelijk voor de podiumprogrammering, talentontwikkeling, culturele verhuur en publiciteit en marketing. Stichting Ruis is net als dB's Oefenstudio's gevestigd in het popverzamelgebouw CAB-Rondom. Er is van oudsher een nauwe verbondenheid tussen beide organisaties.

Stichting Ruis ontplooit haar podiumactiviteiten onder de naam dB's. De programmering van popmuziek (waarbij er naar wordt gestreefd Utrechtse bands in het voorprogramma te plaatsen) is de hoofdactiviteit, met circa 90 activiteiten per jaar. Daarnaast faciliteert Ruis andere organisaties die een programma op het dB's podium willen organiseren, inclusief Do-It-Yourself avonden waar beginnende bands podiumervaring op kunnen doen. Ook organiseert Ruis de bandwedstrijd 'Clash of the Titans' en werkt samen met educatie-instellingen als nPac (ROC Midden-Nederland) en Hogeschool voor de Kunsten. Ruis positioneert zichzelf binnen de Utrechtse poppodia als laagdrempelig podium met een opstapfunctie.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie vindt dat dB's/Ruis een belangrijke bijdrage levert aan het popklimaat van Utrecht. Dat het podium in bepaalde muziekgenres ook een nationale functie vervult wordt door de commissie gewaardeerd: hiermee wordt het podium ook voor Utrechtse bands aantrekkelijker. De commissie is positief over de bevoegenheid en betrokkenheid van de organisatie.

De commissie constateert dat Ruis nog moet wennen aan zijn nieuwe status als cultuurnota-instelling. De commissie kan zich twee verschillende toekomstscenario's voor Ruis voorstellen: hetzij enige doorgroei, waarbij een professionalisering op onder meer organisatorisch en bestuurlijk vlak volgens de commissie noodzakelijk is; hetzij kleinschalig blijven, waar de commissie zich ook de meerwaarde van kan voorstellen. Het is wat betreft de commissie in eerste instantie aan het bestuur van Ruis een keuze tussen deze twee scenario's te maken.

Ondernemerschap

De commissie vindt het positief hoe Ruis met een lage overhead een grote output weet te realiseren, waarbij een behoorlijke hoeveelheid eigen inkomsten wordt gegenereerd. De commissie snapt hoe de nauwe relatie tussen dB's Oefenstudio's en Ruis is ontstaan; wanneer Ruis een verdere professionalisering nastreeft vindt de commissie het echter noodzakelijk dat er wordt gekeken naar de ontvlechting van beide organisaties. De commissie deelt de zorg van Ruis over de kwetsbaarheid van de instelling waar vrijwel alle activiteiten door één persoon worden georganiseerd, al is dit grotendeels onvermijdelijk voor een kleinschalige organisatie als deze.

Betekenis voor de stad

De commissie onderstreept de essentiële rol die Ruis speelt aan het begin van de popmuziekketen in Utrecht. Daarbij beschouwt de commissie naast de podiumprogrammering ook de bandwedstrijd 'Clash of the Titans' als een belangrijk onderdeel van zijn opstapfunctie. De contacten met de collega-popinstellingen worden vooral in informele vorm onderhouden.

SPRING festival Utrecht

Springdance (1978) en Festival a/d Werf (1986) hebben in 2013 hun krachten gebundeld en zijn gefuseerd tot SPRING Performing Arts Festival. SPRING Festival is jaarlijks in mei en wil het toonaangevende, internationale platform zijn voor actuele ontwikkelingen in de hedendaagse podiumkunsten (dans, theater en hun cross-overs) en de groei en ontwikkeling stimuleren van jonge veelbelovende makers, van theater en dans als kunstvorm en van het publiek. Het festival wil daarnaast een laboratorium en denktank zijn. Het ambieert onderdeel te worden van een netwerk met Europese gelijkgestemde theaters en festivals dat coproduceert en producties deelt. Voor de komende jaren zijn de drie speerpunten van SPRING Festival: meer betalende bezoekers, een intensere festivalbeleving en een grotere naamsbekendheid.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Na het startjaar 2013 is 2014 het eerste jaar waarin het SPRING Festival in handen is van een artistiek leider, Rainer Hofmann. Daarnaast is er een dansprogrammeur met veel internationale ervaring aangetrokken, en is er een adviesraad in het leven geroepen, die met een brede, niet-podiumkunsten blik reflecteert op het festival, en ideeën aandraagt voor het uitbreiden van het netwerk.

De commissie vindt het SPRING Festival een parel. Wel vraagt zij zich – net als SPRING – af of het met deze voornamelijk nicheprogramming geschikt is voor een groot publiek, en of dat noodzakelijk is. Zij begrijpt dat enige mate van ongrijpbaarheid en flexibiliteit inherent onderdeel is van de aard van dit festival. Wel vindt zij het wenselijk dat er duidelijkheid komt over het beoogde profiel en de samenhang binnen de programming. De commissie beseft zich dat hier tijd voor nodig is. Ook is zij van mening dat de organisatie vertrouwen inboezemt en dat SPRING de capaciteit heeft om de komende jaren de puntjes op de i te zetten.

Ondernemerschap

SPRING Festival benoemt dat ze de groei van het aantal betalende bezoekers te optimistisch heeft ingeschat. Vorig jaar heeft SPRING geïnvesteerd in een nieuwe huisstijl en een toegankelijke website. Dit jaar gaat de organisatie actief de ‘oude’ bezoekers van de twee oorspronkelijke festivals benaderen. Er zijn ideeën voor partnerships met bedrijven, deze moeten echter nog worden ontwikkeld.

SPRING Festival wil dat bezoekers komen voor het festival zelf, voor het avontuur en niet voor grote namen. Om dit te bereiken zet SPRING in op de communicatie over de programming. Oude en nieuwe media zullen actiever worden ingezet om publiek te bereiken.

De commissie vindt de ambitie van SPRING Festival om een zo breed mogelijk publiek te willen bereiken paradoxaal aan de wens om een innovatief voorhoedefestival te zijn. Met de avant-gardeprogramming van SPRING zou het vergroten van het publiek dan ook logischerwijs in de hoek van de meer avontuurlijke podiumkunstenbezoeker gezocht moeten worden. Wel is de commissie enthousiast over de toegankelijkheid van de site.

De commissie is onder de indruk van de grote hoeveelheid werk dat SPRING met een kleine groep mensen verzet en de gezonde financiële huishouding van het festival. Zelf heeft SPRING zorgen over de toekomst. De huidige Europese subsidie en aanvullende subsidie van de gemeente houden na 2014 op. De tijd die het kost om nieuwe aanvragen te schrijven legt een flinke ballast op de hele organisatie. De commissie deelt deze zorg van SPRING.

Betekenis voor de stad

SPRING Festival programmeert jaarlijks Utrechtse makers met internationale potentie. Bij voorkeur gaat SPRING met makers een meerjarig ontwikkeltraject aan. In 2013 tot 2015 is dat Jan Martens en in 2014

en 2015 Julian Hetzel. In 2015–2016 zal er opnieuw een tweejarig traject met een talentvolle choreograaf worden aangegaan. Ook Dries Verhoeven heeft al een jarenlange band met het festival. De commissie mist het in de stukken genoemde community art in de programmering van het SPRING festival. Hofmann expliciteert dat SPRING geen maatschappelijk geëngageerd festival is maar wel maatschappelijk geëngageerde makers programmeert. Dientengevolge is aandacht voor diversiteit en pluriformiteit van editie tot editie verschillend.

SPRING werkt samen met veel podia in de stad en zoekt ook naar meer inhoudelijke samenwerkingen. De commissie is te spreken over het inzetten van een adviesraad om de banden met de stad aan te halen. Qua doelgroepbeleid en –bereik vindt de commissie dat er nog wat te winnen valt met het maken van duidelijkere keuzes.

Cultuureducatie

De SPRING Academy is educatie en reflectie ineen en biedt zowel studenten als jonge makers de mogelijkheid zich te verdiepen en in contact te komen met geprogrammeerde makers. In de toekomst wil SPRING graag *artists-in-residence* die de Academy masterclasses gaan geven. De commissie vindt het van realiteitszin getuigen dat de Academy met ingang van dit jaar twee kortere (haalbaardere) periodes van het festival beslaat.

Internationaal

SPRING is aangesloten bij drie Europese netwerken: Departs, Global City–Local City en Second cities–Performing cities. Hiermee bestaat contact met 23 steden in 15 Europese landen. De jaarlijkse komst van veel internationale programmeurs, biedt Utrechtse en andere Nederlandse makers een springplank. De commissie ziet de deelname van SPRING aan Europese netwerken als een noodzakelijke voorwaarde om haar voortrekkersrol te vervullen en behouden. Wel hoopt zij dat deze netwerkfunctie meer met het Utrechtse culturele leven verweven zal raken.

Stadsschouwburg Utrecht

Stadsschouwburg Utrecht (1941) is het grootste theaterpodium in de stad en voert als zijn missie theatermakers te verbinden met het publiek door 'mooie, urgente, amusante en belangwekkende voorstellingen' aan te bieden aan een cultureel diverse, gemengde groep belangstellenden. De schouwburg faciliteert daarnaast verschillende Utrechtse gezelschappen en festivals door hen bijvoorbeeld ruimte te bieden in het programma of kaartverkoopfaciliteiten beschikbaar te stellen voor locatievoorstellingen. Op het gebied van cultuureducatie hanteert de schouwburg het streven dat daarbij elke leerling van het primair onderwijs in Utrecht ten minste één keer in zijn schoolcarrière de schouwburg bezoekt.

De Stadsschouwburg Utrecht zal in seizoen 2014–2015 de Blauwe Zaal, café–restaurant Zinding, kantoren en het entreegebied renoveren, en in de zomer van 2015 de grote zaal. Tijdens de verbouwing van de Blauwe Zaal zal een deel van het programma van de schouwburg in RASA plaatsvinden.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie is enthousiast over de bevoegen, integere en verstandige aanpak van de Stadsschouwburg. Het sterke executive team functioneert complementair en is creatief en buitengewoon competent. De commissie constateert dat er een hoge werkdruk is, die vanwege de voorgenomen verbouwing mogelijk zal toenemen.

De Stadsschouwburg vervult zijn stedelijke en regionale functie goed volgens de commissie. Er wordt een zeer groot artistiek bereik verwezenlijkt, waarbij een breed scala aan activiteiten wordt aangeboden voor een gediversifieerd publiek. Daarbij waardeert de commissie ook het maatschappelijke engagement dat uit het schouwburgprogramma spreekt, wat onder meer tot uiting komt in het aanbod voor een cultureel–divers publiek.

Ondernemerschap

De schouwburg heeft in de ogen van de commissie een zeer solide bedrijfsvoering, met een goede control–functie. De schouwburg laat daarbij een uitstekend doelgroepbesef zien. De commissie vindt het indrukwekkend hoe de schouwburg de aanstaande verbouwing van de grote zaal weet te financieren zonder extra subsidie van de gemeente, waarbij bovendien verstandig gebruik wordt gemaakt van externe expertise voor aanvullende fondsenwerving. De wijze waarop de schouwburg zijn ondernemerschap via de Foundation vormgeeft, en zo diverse marktpartijen bereid vindt tot medefinanciering, is volgens de commissie buitengewoon.

De commissie is benieuwd hoe de samenwerking met en programmering in RASA tijdens de verbouwing verder vorm zal krijgen, en of de aannames van de schouwburg daarbij worden gerealiseerd.

Betekenis voor de stad

De commissie is zeer positief over de manier waarop de schouwburg een belangrijke functie vervult voor het brede artistieke klimaat van Utrecht, door zich als een soort 'moederschap' te ontfemen over andere partijen, zich dienstbaar op te stellen en hen facilitair te ondersteunen. Het is duidelijk dat de schouwburg zich mede verantwoordelijk voelt voor het culturele ecosysteem van de stad, en dat wordt door de commissie gewaardeerd. De commissie is enthousiast over de plannen om tijdens de verbouwing in popup–vorm op verschillende plekken in de stad een programma te blijven aanbieden, en zo te zorgen voor een goede continuïteit van het aanbod en aanwezigheid in de stad.

De commissie spreekt de wens uit dat er een intensieve dialoog tot stand komt tussen de schouwburg en TivoliVredenburg over samenwerkingsmogelijkheden en –kansen, die verder gaat dan alleen een praktisch–strategisch gesprek tussen de twee grote podia van Utrecht.

Cultuureducatie

De commissie waardeert het duidelijke uitgangspunt waarmee de schouwburg cultuureducatie benadert. De manier waarop cultuureducatie in Utrecht is georganiseerd is sinds kort sterk veranderd. De commissie vindt het goed om te zien dat de schouwburg het voortouw heeft genomen om (samen met onder andere de musea) zelf voorwaarden te scheppen voor een doelmatige bemiddeling rondom het aanbod voor scholen, en wacht met belangstelling de resultaten van dit makelpunt af.

Internationale betekenis

Het regelmatig tonen van buitenlandse kwaliteitsvoorstellingen hoort wat betreft de commissie bij de rol en het profiel van de Stadsschouwburg Utrecht. In aansluiting op het vorige advies hoopt de commissie daarom dat de schouwburg aandacht blijft houden voor een internationale dimensie van zijn programmering.

Stut Theater

Stut Theater (1977) is een professioneel wijktheatergezelschap, dat met en voor bewoners theater over hun eigen leven maakt. Stut Theater is gevestigd in Cultuurhuis Stefanus in Overvecht. Talloze wijkbewoners met diverse culturele achtergronden hebben meegespeeld en/of met hun verhalen bijgedragen. Het wijktheatergezelschap wil mensen uit kwetsbare groepen bereiken, die nooit eerder een theater hebben bezocht en zo een emanciperende rol vervullen. Stut Theater bereikt groepen met diverse culturele achtergronden. In de cultuurnotaperiode 2013–2016 richt Stut Theater zich op twee hoofdtaken: theater maken en verdieping zoeken. Onder de eerste hoofdtak valt het maken van wijktheatervoorstellingen, theater tonen en workshops bieden aan jongeren en voorstellingen met hen maken (JongStut). De tweede hoofdtak is samenwerken (Stut&Co), internationaliseren (StutInt) en het onderzoeken van de eigen processen en producten (StutLab). Stut Theater wil de band, die het heeft opgebouwd met Utrechtse wijkbewoners, onderhouden en richt op basis van haar uitgangspunten participatie, proces en presentatie op verbreding en vernieuwing.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Stut Theater begeeft zich op de grenzen van cultuur en welzijnswerk. De doelgroep waar het gezelschap mee werkt zijn geen amateurs. De doelgroep moet verleid worden, om de eerste stappen op een podium te zetten en meestal voor het allereerst hun persoonlijke verhaal delen.

Stut Theater is bezig met een cultuuromslag. Dat houdt in dat zij nog meer vraaggericht wil gaan werken. De regisseurs van dit gezelschap werken nooit autonoom. De onderwerpen waarvoor wordt gekozen zijn gebaseerd op signalen uit de wijk of van de opdrachtgever. Tijdens het repetitieproces maken de regisseurs wel hun eigen autonome keuzes. Nieuw is dat de makers van voorstellingen van Stut meer en meer naar elkaars werk kijken en met elkaar de dialoog aangaan, over de gemaakte of te maken artistiek inhoudelijke keuzes. Andere vormen van Stut Theater om de artistieke kwaliteit te bewaken en te versterken en kennisoverdracht tot stand te brengen, is het invoeren van een meester–gezel–constructie. Dat houdt in dat alle regisseurs coach van een jonge maker zijn, of dat de jonge maker regieassistent is bij een ervaren maker.

Het werken met ouderen (oud Stut, projecten in bejaardentehuizen) komt mede voort uit de nieuwe meer vraaggerichte attitude. Nederland vergrijst rap en steeds meer ouderen zijn eenzaam. Stut Theater ziet het als groeiende doelgroep, waar ze iets moois voor kan betekenen.

Voor Stut Theater zijn er de komende beleidsperiode geen middelen meer voor een dramaturg. In dat verband werkt zij samen met stagiaires van de Universiteit Utrecht, die meelopen, onderzoek doen en beschouwingen schrijven over de werkwijze van Stut.

Ook is er publieksonderzoek gedaan naar de beleving van hun voorstellingen. Hieruit bleek dat ongeoeffende kijkers zich beter verbinden met een voorstelling waarin zij zich herkennen. Een hoger abstractieniveau is mooi maar niet bestemd voor iedere doelgroep.

De methode van Stut is erg arbeidsintensief, door de tijd die het inneemt om een band op te bouwen met de mensen met wie ze werken en de onderwerpen die ze onderzoeken. Dit is een onlosmakelijk onderdeel van hun proces.

In vergelijking met de aanvraag voor de periode 2013–2016 vindt de commissie dat Stut Theater, op het gebied van visie en artistieke kwaliteit, boven verwachting heeft bijgestuurd. De passie en flexibiliteit van directie en artistieke leiding is hierin een belangrijke succesfactor. In de ogen van de commissie mag Stut Theater zich minder bescheiden opstellen en meer naar de buitenwereld uitdragen, waar zij voor staat en wat haar expertise is. De diversiteit en de schoonheid van de verhalen zijn haar visitekaartje en dat zou veel meer zichtbaar gemaakt kunnen worden. Ook de resultaten van StutLab (essays, onderzoeken) kunnen hieraan bijdragen. De website van Stut Theater is ook een voor de hand liggend podium om zichzelf te presenteren.

Ondernemerschap

Het wegvallen van subsidies van het Rijk en provincie Utrecht veroorzaakte in het najaar 2013 bij Stut Theater een financieel probleem. De commissie is positief over de meer vraaggerichte manier van werken van Stut Theater, en de keuze om met een kleine vaste kern en een flexibele schil van freelancers te gaan werken. Daarnaast zijn ook andere vaste kosten als huisvesting gereduceerd. Dit proces is nog in volle gang. Stut Theater verwacht dat genoemde ingrepen pas in 2015 en 2016 merkbaar zijn.

De commissie concludeert dat, gezien de visie en doelgroep van Stut Theater dit gezelschap nooit geheel commercieel (zonder subsidie) zal kunnen werken. Zij vindt de door Stut Theater aan zichzelf gestelde opdracht om extra gelden te werven ambitieus. Wel ziet de commissie dat het bestuur zich bewust is van de risico's en deze monitort.

Betekenis voor de stad

Stut Theater is geworteld in de haarvaten van de wijk en werkt samen met partners, waaronder scholen en bejaardentehuizen. Uitwisseling van kennis met soortgelijke instellingen gebeurt voornamelijk op landelijk niveau, in andere grote steden. Het project 'Noordwijven' in Amsterdam was een uitstapje dat Stut Theater als geslaagd beschouwt. Nu er scherper wordt geprioriteerd ligt de focus op Utrecht. Stut Theater ziet zichzelf ook als de allereerste stap in de schakel van talentontwikkeling, zeker als het gaat om JongStut. Een deel van de jongeren stroomt door naar Theatergroep DOX. Stut Theater omschrijft zichzelf als 'het stadsgezelschap in de wijken'. De commissie vindt dat beleidsmakers zich meer rekenschap mogen geven van de grote waarde van instellingen, die participatieve en emancipatoire processen van kwetsbare groepen in de samenleving op gang brengen en verzorgen. De commissie ziet voor Stut Theater kansen voor meer samenwerking met stedelijke professionele culturele instellingen, op gelijkwaardige en respectvolle basis. Zowel Stut Theater als deze instellingen hebben baat bij het uitwisselen van kennis. Stut Theater bereikt een type publiek, dat voor andere culturele instellingen vaak onbereikbaar lijkt.

Cultuureducatie

Stut Theater bereikt jongeren, die in de samenleving buiten de boot dreigen te vallen. Naast JongStut is er nu ook JongStut op maat. Een afnemer van dit aanbod is het Globecollege. Deze vmbo-school heeft zich de komende vier jaar aan JongStut verbonden. StutLab is een plek voor studenten, die onderzoek doen naar de aspecten, op het gebied van community arts. De commissie adviseert Stut Theater de uitkomsten van dit onderzoek breder te vertalen naar het community art veld dan nu wordt gedaan. Ook hierin mag zij zich minder bescheiden opstellen. Stut Theater heeft immers decennia ervaring, om uit te putten.

Internationale betekenis

Stut Theater wisselt op internationaal niveau uit, en beschouwt dit als zeer inspirerende en noodzakelijke voeding. Het gezelschap verkent hoe een culturele achtergrond zich tot universele menselijke thema's verhoudt. Andersom voedt het de bezoekers, die niet alleen een Nederlandse achtergrond hebben. De commissie begrijpt dat dit internationale aspect op een organische manier voortkomt uit hun manier van werken met bewoners, met een zeer gedifferentieerde multiculturele achtergrond.

Tweetakt

Tweetakt (2000) is een jaarlijks jeugdpodiumkunstenfestival dat op diverse podia in Utrecht belangwekkende producties uit binnen- en buitenland toont. Het is zowel een publieksfestival, met een brede doelgroep, als een vakfestival voor programmeurs, vakgenoten en de media. Het festival wordt gekenmerkt door zijn interdisciplinaire benadering van de jeugdpodiumkunsten, door zijn internationale programmering die als voorbeeld stellend geldt en zijn omvangrijke educatieve programma waaraan kinderen en jongeren receptief en actief deelnemen. Tweetakt wil de komende jaren enkele bijzondere innovatieve projecten initiëren met (internationale) partners op het gebied van muziek, dans, games, cabaret en combinaties hiervan. Het festival werkt samen met diverse Utrechtse en (inter-)nationale partners, waaronder de Stadsschouwburg Utrecht. Tweetakt formuleerde de wens tot schaalvergroting en verbreding voor de cultuurnotaperiode 2013–2016. In 2014 hebben de festivals Tweetakt en Kaap tegelijkertijd plaats gevonden, en het is de verwachting dat beide festivals in 2015 geheel zijn samengegaan.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Met ingang van het nieuwe kunstenplan heeft Tweetakt ingezet op verbreding en verdieping. Verbreding vond plaats qua disciplines met muziek en cabaret. En ook door de eerste stappen te zetten in het samenvoegen van Tweetakt en Kaap. Tweetakt denkt hiermee een brug te slaan tussen theater en beeldende kunst. Het festival geeft ook aandacht aan *gaming*. De gekozen verbreding en verdieping zijn ingezet vanuit de wens tot vernieuwing. Het inhoudelijk koppelen van disciplines en tonen van innovatief aanbod bewerkstelligt verdieping. Met de sandwichprogrammering heeft Tweetakt de verwachting dat publiek binnen komt door laagdrempelige voorstellingen en eenmaal op het festival op organische wijze met meer experimentele voorstellingen in aanraking komt. Tweetakt gaat dit in de toekomst door middel van onderzoek toetsen. De commissie vindt het tot stand brengen van *cross overs* goed doordacht en de fusie met Kaap prikkelend. De commissie vraagt zich af of enerzijds laagdrempeligheid en anderzijds ‘koploper’ zijn elkaar niet gaat bijten in de toekomst. De commissie raadt Tweetakt aan voor een helder profiel te kiezen. Tweetakt stelt dat juist door het programmeren van meer verschillende disciplines de objectieve kwaliteitseisen helderder zijn geworden. De commissie is ervan overtuigd dat Tweetakt zorgvuldig programmeert en de kwaliteit daarbij vooropstelt.

Ondernemerschap

Met ingang van 2013 heeft Tweetakt een belangrijke verandering ondergaan. Ten eerste is het festival nu twee weken lang, in plaats van één, waardoor er drie weekenden in vallen. Op deze manier is het festival in staat gedurende drie weekenden vrij publiek (kinderen en families) te ontvangen. Dit heeft een positief effect op de horeca inkomsten en de bezoekerscijfers. Ook is het festival hierdoor iets minder kwetsbaar als het weer tegenvalt. Tweetakt moet voldoen aan de prestatie-eisen van het Fonds Podiumkunsten wat betreft eigen inkomsten. Het festival heeft een medewerker uit het bedrijfsleven aangetrokken voor de sponsoring en werkt voor de publiciteit en marketing samen met een marketing en onderzoeksbureau. Dit om de sponsorinkomsten te verhogen en beter zicht te krijgen op de doelgroep en benadering ervan. De prijselasticiteit heeft zijn maximum bereikt. Om meer bezoekersbaten te genereren wil Tweetakt de komende jaren meer bezoekers trekken. De doelgroep families komt vooral uit de stad Utrecht zelf. De commissie adviseert Tweetakt daarom ook actiever buiten de stad marketingactiviteiten te ontplooiën. De commissie adviseert Tweetakt daarom ook actiever buiten de stad marketingactiviteiten te ontplooiën. Door zorgvuldiger te communiceren naar het (potentiële) publiek toe, bijvoorbeeld door het toegankelijker maken van de kaartverkoop, kan het festival nog een verbeteringsslag maken. De commissie prijst dat Tweetakt kennis over ondernemerschap binnenhaalt en actief investeert in het

verwerven van sponsoring. De ideeën van Tweetakt over de mogelijkheden en grenzen qua eigen inkomsten vindt de commissie getuigen van realisme.

Betekenis voor de stad

Alles overziend vindt de commissie Tweetakt een waardevol festival voor de stad, en haar jeugdige inwoners in het bijzonder. Ze vindt het sympathiek dat ook niet geprogrammeerde gezelschappen mee kunnen doen aan de *showcases* voor buitenlandse programmeurs.

Cultuureducatie

Naast de programmering ontwikkelt Tweetakt diverse activiteiten op het gebied van cultuureducatie. Jaarlijks organiseert het festival een debat; in 2014 stond dit in het teken van de performancekunst. HKU-studenten leveren jaarlijks een bijdrage aan het festival met een voorstelling. Tweetakt geeft workshops op scholen die een voorstelling komen bezoeken. Ook de bij het festival betrokken kunstenaars geven workshops aan kinderen.

Tweetakt toont een grote zorgvuldigheid in haar activiteiten. Echter, de commissie mist een uitgewerkte visie op wat Tweetakt onder participatie en educatie verstaat. Nu is het de commissie niet helder wat Tweetakt met de educatieactiviteiten beoogt en welke plek deze innemen in het festival. De commissie raadt Tweetakt aan om een uitgewerkte visie op de educatieactiviteiten en profiel voor de educatiemedewerker op te stellen.

Theater Kikker

Theater Kikker (1972) wil een podium zijn voor eigentijds en vernieuwend theater van Utrechtse theatergroepen en jonge makers (veelal afkomstig van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht), die het publiek uitdagen tot een actieve kijkhouding en niet de makkelijke weg te bewandelen. In zijn programmering legt Theater Kikker zich toe op makers en groepen met een al bewezen artistiek profiel in het vlakke vloer theater en op ondernemend nieuw theatertalent. Beginnende makers vinden in de kleine zaal van Kikker vaak hun eerste podium.

Het partnerschap met makers wordt in deze subsidieperiode vormgegeven langs drie nieuwe invalshoeken: de seriebespeling die ook wordt opengesteld voor groepen buiten Utrecht en voor Utrechtse nieuwkomers, de kleine zaal zal worden aangeboden aan enkele theatermakers als 'vrije ruimte', gericht op onderzoek en publieksontmoeting en onder de naam 'De Coproducers' zal Theater Kikker met collega-theaters (Toneelschuur, Frascati, De Verkadefabriek, Theater aan het Spui, De Rotterdamse Schouwburg, Grand Theatre) in een vroeg stadium participeren in geselecteerde innovatieve theaterprojecten en vooraf financieren. Theater Kikker werkt met ankerpunten in het seizoen (de jeugdtheaterweken in de schoolvakanties, de Seizoenscollecties en Kikker Kiest) die als kapstok dienen voor programmering en publiekswerving.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

Theater Kikker programmeert 'geen voorstellingen, maar makers'. Kikker scout en haalt jonge makers binnen en gaat een lange termijnverbintenis met hen aan; deze makers bepalen dientengevolge mede het gezicht van Theater Kikker. Daarbij positioneert Theater Kikker zich nadrukkelijk als een niet producerende, maar faciliterende en presenterende instelling. Ook de 'vrije ruimte' is een vorm van gelegenheid bieden. En door te participeren in de Coproducers slaat Theater Kikker met collega theaters de handen ineen en kan al in een vroeg stadium meedenken over publiciteit en marketing. De commissie vindt Theater Kikker goed geïnformeerd en bezielde te werk gaan. De gerichtheid op makers in plaats van voorstellingen getuigt van visie en loyaliteit. De commissie betreurt het dat de Vrije Ruimte in 2014 wegens het ontbreken van middelen niet kan worden benut.

Ondernemerschap

Teruglopende verhuur en andere financiële tegenslagen hebben er toe geleid dat Kikker stevige maatregelen heeft moeten treffen om financieel gezond te blijven: het ontslag van een technicus, het terugbrengen van deelname aan de Coproducers van vier naar twee voorstellingen, het schrappen van de kerstproductie, minder uren voor de programmeur en minder series programmeren dan oorspronkelijk gepland waren hiervoor noodzakelijk.

Maar in 2014 is er tot nu toe een stijgende lijn in de bezoekersaantallen te bespeuren. De seriebespeling heeft gemiddeld hogere bezoekcijfers dan losse voorstellingen. De zaalbezetting in de kleine zaal is 60 tot 70 procent. In de grote zaal ligt het percentage nog hoger, stelt Theater Kikker. Theater Kikker zet in op het in grotere getale binnenhalen van haar natuurlijke publiek: 'de student'. Kikker ziet dit ook als investering in de toekomst, aangezien net afgestudeerden financieel-economisch een interessante doelgroep zijn. Happy Tuesday (korting op dinsdagavond) is inmiddels een begrip maar levert tot nu toe geen significante toename, maar eerder een verschuiving in de kaartverkoop op. Theater Kikker gaat actief acquisitie voor commerciële verhuur voeren maar heeft gezien de beperkte beschikbaarheid van de zaal en de grote concurrentie van andere aanbieders geen hoge verwachtingen op dat vlak. Ook over de potentiële impact van de vernieuwde horeca is ze bescheiden, gezien de weinig toegankelijke ligging van de bar en de bestedingsmogelijkheden van hun voornamelijk uit studenten bestaande publiek. Een publieksonderzoek en modernisering van het kaartverkoopsysteem staan op korte termijn in de planning.

De commissie vindt het prijzenswaardig dat ondanks de tegenvallende verhuurinkomsten Theater Kikker een gezonde financiële bedrijfsvoering heeft weten te behouden en duidelijke keuzes heeft durven te maken. De doelgroep is duidelijk gedefinieerd en het beleid is daarop toegespitst.

Betekenis voor de stad

Theater Kikker heeft zowel binnen Utrecht als landelijk een duidelijk profiel. Kikker signaleert dat de verbouwing van de Blauwe Zaal van de Stadsschouwburg Utrecht met name concurrentie op het gebied van de dansprogrammering kan gaan opleveren, maar vertrouwt op haar jarenlang opgebouwde band met de makers. De commissie vraagt zich af of er ook nog kansen zitten in deze verandering van het zalenaanbod.

Met verschuivingen van theatergroepen in de cultuurnota naar makers die meer locatiegericht werken, heeft invloed op de hoeveelheid aanbod van Utrechtse groepen voor de programmering van Kikker. Kikker hecht belang aan talentontwikkeling, en is hierover in gesprek met Het Huis, de Stadsschouwburg en Tweekt. Kikker heeft samen met Het Huis een onderzoeksproject van theatermaker Nick Steur ondersteund.

Overig

In 2015 opent het Castellum Hoge Woerd, waarin een theaterzaal is opgenomen, in Leidsche Rijn haar deuren. Het is op dit moment nog niet definitief maar wel waarschijnlijk dat Theater Kikker deze zaal gaat programmeren. Theater Kikker is vanaf het begin betrokken bij de plannen. Het wil het podium gaan aansturen vanuit het bedrijf Theater Kikker, maar met twee gescheiden subsidiestromen. De huidige 14 fte zullen er 21 worden. De organisatie zal er qua programmering rekening mee houden dat zich in Leidsche Rijn een ander publiek bevindt dan in de binnenstad, maar zal het avontuur zeker niet uit de weg gaan. In hoeverre het efficiënt en wenselijk is om bepaalde afdelingen (techniek, publiciteit) voor beide podia te laten werken wordt nog onderzocht. Het is een grote wens om op het terrein ook openluchttheater te programmeren. De commissie heeft met interesse kennis genomen van deze plannen, en is benieuwd naar de ontwikkeling van Podium Hoge Woerd.

Tivoli de Helling

De Helling (2003) is een poppodium met een zaalcapaciteit van 450, gelegen in Rotsoord. Voorheen waren De Helling (als Tivoli De Helling) en Tivoli Oudegracht een organisatie. Na de overgang van Tivoli Oudegracht naar TivoliVredenburg is De Helling per 1 januari 2014 als stichting verzelfstandigd. De Helling wil een zo vernieuwend en actueel mogelijk programma bieden waarbij de volle breedte van de popmuziek aan bod komt. Het is een schakel in de keten van de Utrechtse popmuziek en vervult zo een springplankfunctie naar de grote zalen van het clubcircuit. Het podium participeert in de grote festivals 'Summer Darkness' en 'Le Guess Who?' waarmee een internationaal publiek wordt bereikt. Daarnaast is De Helling ook een try-outpodium en repetitieruimte. De Helling werkt intensief samen met TivoliVredenburg voor wat betreft programmering, marketing, productie en horeca.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie constateert dat het team achter De Helling verstand van zaken heeft, veel voor elkaar krijgt en pragmatisch opereert. Er is op basis daarvan vertrouwen dat De Helling het bestaande artistieke profiel goed kan voortzetten. De commissie verwacht dat de infrastructuur van Utrechtse poppodia, met de komst van TivoliVredenburg, de komende tijd gaat veranderen: de commissie is benieuwd naar de plek die De Helling daarbinnen gaat vinden. De huidige plannen en jaarstukken bieden de commissie nog weinig aanknopingspunten over een heldere visie van De Helling op zijn rol in deze veranderende constellatie. Op basis van het gesprek constateert de commissie op onderdelen een meer zelfbewuste houding, bijvoorbeeld ten aanzien van het verschuivende dance-aanbod in de stad en de wijze waarop De Helling haar nachtprogramma daarop aanpast.

Ondernemerschap

De bedrijfsvoering van De Helling functioneert goed: er wordt een grote output gerealiseerd bij een relatief bescheiden subsidievraag. De uitvoering van een groot deel van de werkzaamheden vindt plaats op basis van een personele unie met TivoliVredenburg. De commissie stelt vragen bij de manier waarop De Helling zijn zelfstandige positie wil waarborgen. Op het moment is er geen directeur, maar is een deeltijd projectmanager verantwoordelijk voor de dagelijkse coördinatie van De Helling. De commissie vraagt zich af hoe deze keuze samengaat met de gewenste zelfstandige positie van De Helling. Er is begrip voor de keuze om in de huidige overgangssituatie de directeur en het hoofd Programmering en Marketing van TivoliVredenburg op te nemen in het bestuur van De Helling, maar de commissie is ervan overtuigd dat een zelfstandige organisatie een zelfstandig bestuur verdient. Daarom adviseert de commissie om uit oogpunt van good governance aan deze bestuurlijke oplossing een beperkte tijdsduur te verbinden.

Betekenis voor de stad

De Helling positioneert zich helder in de keten van popmuziekpodia van Utrecht en heeft in de ogen van de commissie een belangrijke functie daarbinnen. De commissie is positief over de actieve betrokkenheid van De Helling bij de ontwikkeling van het Rotsoordgebied en onderschrijft de kansen die het podium hier voor zichzelf ziet.

Utrecht Manifest

Utrecht Manifest (2004, UM) is een tweejaarlijks cultuurevenement in en rond Utrecht dat een breder publiek bekend wil maken met social design. De manifestatie heeft een multidisciplinair karakter en heeft, anders dan de meeste biënnales en vormgevingsmanifestaties, een continue agenda. Per editie wordt voortgebouwd op de resultaten, kennis en ervaringen van de voorgaande edities. Op deze manier beoogt UM een 'duurzaam platform' te zijn voor vraagstukken en kennisuitwisseling op het gebied van social design. De vakgebieden vormgeving en architectuur zijn daarbij richtinggevend. UM benadrukt dat het naast een meer publieke, tentoonstellingsgerichte benadering vooral een beschouwende, reflectieve taak voor zichzelf ziet weggelegd.

Bevindingen en aanbevelingen

De commissie constateert uit het gesprek dat er inmiddels een aanzienlijk andersoortig evenement op stapel lijkt te staan dan het beeld dat Utrecht Manifest ten tijde van de subsidieaanvraag 2013–2016 heeft geschetst. De commissie begrijpt dat tegenvallende fondsenwerving hier een belangrijke rol in heeft gespeeld, maar vindt dat Utrecht Manifest in gebreke is gebleven om de belangrijkste subsidiënt (gemeente Utrecht) goed op de hoogte te houden van de vele wijzigingen die er in de loop van de tijd in de plannen zijn aangebracht. Zo zijn activiteiten die in het najaar van 2012 werden aangekondigd (zoals workshops in Utrecht en Marrakech, en een debatplatform tijdens de 'Salone del Mobile' in Milaan) niet doorgegaan, en is het de commissie op dit moment zeer onduidelijk welke vorm de voorgenomen tentoonstelling uiteindelijk gaat krijgen.

Ten tijde van het visitatiegesprek was bijna de helft van de (aangepaste) begroting nog steeds niet gedekt, en konden de aanwezige bestuursleden de commissie geen zicht geven wanneer hier meer duidelijkheid over zou zijn. Ook kreeg de commissie geen helder beeld over de uiteindelijke invulling van de activiteiten, die mogelijk door nadere eisen van nieuwe financiers aanzienlijk zouden kunnen worden aangepast. Het is de commissie niet duidelijk geworden op welke doelgroep(en) de activiteiten van Utrecht Manifest zich richten.

De commissie vindt de keuze voor Timo de Rijk als externe curator goed passend bij de thematiek die Utrecht Manifest wil aansnijden. Het is de commissie echter niet duidelijk hoe zijn functioneren zich verhoudt tot de dagelijkse organisatorische gang van zaken.

Utrecht Manifest heeft in de ogen van de commissie een krachtige geschiedenis, die het verdient een gepaste afsluiting te krijgen. Een heldere visie over de invulling van Utrecht Manifest 5 en hoe dit een passend slotakkoord vormt van het gehele Utrecht Manifest traject heeft de commissie op basis van het gesprek echter niet mogen constateren.

De commissie adviseert dat er op korte termijn een datum wordt vastgesteld waarop Utrecht Manifest een nieuw beleidsplan met een gedekte begroting indient. Hierbij brengt de commissie in herinnering dat in het oorspronkelijke advies van de Commissie Cultuurnota 2013–2016 al is aangegeven dat de subsidie naar beneden kan worden bijgesteld wanneer er geen verantwoorde bijgestelde begroting wordt overlegd aan de gemeente.

De commissie vindt het noodzakelijk dat in het nieuwe plan een concrete uitwerking van de activiteiten en een communicatieplan is te vinden, alsmede een heldere visie over hoe met Utrecht Manifest 5 het traject van 10 jaar Utrecht Manifest wordt afgesloten, en hoe de nalatenschap ervan wordt geborgd. Die nalatenschap zou bijvoorbeeld tot uitdrukking kunnen komen doordat duidelijk wordt gemaakt op welke manier er aansluiting wordt gevonden met Nederlandse partners die de missie van Utrecht Manifest omtrent 'social design' hoog blijven houden. De commissie verwacht, gezien de samenvattende rol die Utrecht Manifest 5 als 'slotakkoord' van het hele traject wordt toebedeeld, dat de belangrijkste partners die in het verleden betrokken waren bij Utrecht Manifest hierbij een rol krijgen.

De commissie gaat er van uit dat de activiteiten van Utrecht Manifest 5 een duidelijke aanwezigheid in de stad krijgen, aangezien de subsidie destijds is toegekend op basis van deze verwachting.

Utrecht String Quartet

Het beleid van Utrecht String Quartet (1985, USQ) rust op drie pijlers: het uitvoeren van ‘vergeten’ repertoire uit de periode 1880–1940, het uitvoeren van hedendaagse muziek en het laten doorklinken van ontwikkelingen in de muziekgeschiedenis in de eigenconcertprogramma’s. Het USQ geeft regelmatig compositieopdrachten aan hedendaagse componisten in binnen- en buitenland, al dan niet met gastspeler. Nieuw werk plaatst het kwartet in perspectief door het te combineren met bekende composities. Behalve in Utrecht en in Nederland speelt het Utrecht String Quartet met enige regelmaat in het buitenland en worden er cd-opnames gemaakt. Het USQ organiseert jaarlijks de ‘Music and Art Days’, een tweedaags evenement waarin muziek gekoppeld wordt aan andere kunstvormen. Als ‘Quartet in Residence’ geven de leden van het kwartet les aan het Utrechts Conservatorium en begeleiden ze daar gezamenlijk kamermuziekactiviteiten. In aanvulling op de educatie aan het conservatorium startte het USQ in maart 2014 in samenwerking met Gaudeamus Muziekweek een reeks workshops voor de volgende generatie ensembles en componisten.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

De commissie is van mening dat de drie pijlers de artistieke programmering van het Utrecht String Quartet een eigen identiteit geven, en dat het kwartet op het gebied van programmering, cd-opnames en speelkwaliteit een vooraanstaande status heeft geworven. De commissie herkent het excellente artistieke niveau van het werk en de zorgvuldig toegepaste repertoirekennis, maar constateert op basis van de documentatie en het gesprek ook dat bij de organisatie momenteel collectief de verbeelding ontbreekt om deze kwaliteiten in de huidige tijd over het voetlicht te brengen. Het Utrecht String Quartet houdt naar het oordeel van de commissie te zeer vast aan verouderde ideeën over presentatie en slaagt er daardoor slechts beperkt in haar missie rond ‘het delen van bijzondere muziek met de samenleving’ waar te maken. De commissie adviseert de organisatie te werken aan een levendigere artistieke toekomstvisie voor het kwartet. Ze ziet daarbij kansen in het creëren van belevenissen en zeggingskracht voor het publiek door het leggen van betere, bijvoorbeeld thematische, verbindingen met de omgeving en door het aangaan van meer samenwerkingen in de stad.

Ondernemerschap

Het Utrecht String Quartet heeft een stabiele financiële uitgangspositie dankzij structurele subsidie, inkomsten uit de educatieve activiteiten aan het conservatorium en een vriendenkring die, naast facilitair, ook financieel bijdraagt. De afgelopen jaren werd het kwartet, conform landelijke tendensen in de kamermuzieksector, geconfronteerd met dalende uitkoopsommen en teruglopende bezoekersaantallen. De commissie deelt op deze punten de zorgen van de organisatie. Het verontrustte de commissie dan ook enigszins dat het USQ in het gesprek nagenoeg geen blijk gaf van reflectie op het structurele karakter van de marktsituatie in de sectoren op de (zakelijke) toekomst van het kwartet. De commissie acht het voor het overleven van het USQ noodzakelijk dat de organisatie voor de komende jaren een krachtige en creatieve strategie ontwikkelt, zowel wat financieringsbronnen en publieksmarketing als de inhoudelijke samenwerking met podia en presentatoren betreft.

Betekenis voor de stad en (inter)nationale betekenis

De commissie vindt de inbedding van het Utrecht String Quartet in Utrecht, voor een organisatie die deze stad al bijna drie decennia als thuisbasis heeft, relatief mager. De voorgenomen concerten op kleine podia in de wijken van Utrecht komen, naar mening van de commissie, niet echt van de grond, het festival ‘Music and Art Days’ behaalt na drie edities nog geenszins de bezoekersaantallen die de organisatie met het evenement beoogt en de programmering in de binnenstad loopt terug. Het baart de commissie zorgen dat het USQ maar beperkt zichtbaar is in het openingsseizoen van

TivoliVredenburg. Zoals eerder genoemd zou het, naar het idee van de commissie, goed zijn als de instelling in haar activiteiten de stedelijke omgeving en de daar aanwezige culturele infrastructuur meer als uitgangspunt zou nemen. Daarmee kan het kwartet zijn potentie waarmaken om een prominente bijdrage te leveren aan de kwaliteit en pluriformiteit van het culturele leven in de stad.

Cultuureducatie

In de meerjarenvisie 2013–2016 formuleerde het Utrecht String Quartet het plan om in samenwerking met de Marnix Academie een educatieproject voor Utrechtse basisschoolleerlingen te ontwikkelen. Dit plan heeft, mede door het uitvallen van de contactpersoon bij de academie, vooralsnog geen nadere invulling gekregen. De commissie raadt het USQ aan proactief in te zetten op de voortzetting van dit in potentie nuttige educatieproject. De rol die het Utrecht String Quartet speelt in het overdragen van ervaring op de volgende generatie ensembles en componisten door creatieve partnerschappen met het Utrechts Conservatorium en Gaudeamus Muziekweek vindt de commissie positief. De daaraan verbonden concertreeksen zijn tevens een mooi startpunt om de zichtbaarheid van het USQ voor het publiek te vergroten, aldus de commissie.

Via Vinex

Via Vinex (2008) noemt zich ‘cultureel projectontwikkelaar’ op het gebied van beeldende kunst, theater en nieuwe media–kunst in Leidsche Rijn. In de projecten van Via Vinex staat, naast een fascinatie met de ‘nieuwe stad’, de ontwikkeling van kinderen en jongeren in de leeftijd van zes tot zestien jaar centraal. Kinderen worden actief uitgenodigd om onderdeel uit te maken van het creatieve proces met als doel ze kennis te laten maken met kunst en kunstenaars uit diverse disciplines. Op dit moment organiseert Via Vinex in samenwerking met kunstenaars jaarlijks vijf kunstprogramma’s en heeft de stichting daarnaast een kinderkabinet dat meedenkt over het programma en helpt bij de activiteiten. De kunstprogramma’s bestaan uit twee seizoensexposities van beeldende of nieuwe media–kunst met bijbehorende educatieve trajecten, de ‘Kinderkunstcampings’ in de zomervakantie, ‘De Vrijstaat KunstAcademie’ en de ‘Fabuleuze Familievoorstellingen’, theaterproducties voor een publiek van acht tot tachtig jaar. Via Vinex is gevestigd in kinderkunstboerderij De Vrijstaat. Gedurende deze cultuurnotaperiode bleek dat de stichting niet tot 2013, maar tot 2017 gebruik kan maken van deze locatie.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek–inhoudelijke kwaliteit

Vanwege het behoud van De Vrijstaat tot eind 2016 besloot Via Vinex het programma te concentreren rond deze kinderkunstboerderij en haar doelgroep te specificeren tot kinderen van zes tot zestien jaar. De organisatie heeft hierop haar missie en visie, zoals omschreven in het plan 2013–2016, aangepast. De commissie kan zich vinden in deze wijzigingen. Ze is enthousiast over de pluriformiteit van het programma en vindt het positief dat de organisatie bij ieder project vertrekt vanuit de inhoud. De artistiek leider beoordeelt daarbij of de (te maken) inhoud past bij de doelgroep, goed aansluit op de omgeving en voldoende interactief is. De commissie heeft op basis van de kunstuitingen die zij zag en het gesprek vertrouwen in het artistieke beleid van Via Vinex, maar kreeg slechts een beperkt beeld van het ontwikkelproces van de projecten. De commissie acht het voor toekomstige jaarplannen van belang dat Via Vinex de artistieke lijnen en hoe deze tot stand komen helder verwoordt. Daarmee wordt duidelijk hoe groot de inbreng van de betrokken kunstenaars is en op welke wijze de projecten aansluiten op de omgeving en op de belevingswereld van de doelgroepen. Ook kan het verwoorden helpen bij de kwaliteitscontrole op de projecten. De betrokkenheid van het Kinderkabinet bij het maken van artistieke keuzes juicht de commissie toe.

Ondernemerschap

De commissie stelt vast dat Via Vinex zowel beschikt over een sterk directieteam als over een slim, inhoudelijk bestuur met een relevant netwerk. De stichting slaagt er beter dan gemiddeld in om eigen inkomsten te genereren, kijkt op ondernemende wijze waar kansen liggen voor sponsoring en volgt de ontwikkelingen op subsidiegebied op de voet. In de aanvraag waren de kosten voor het personeel niet goed gescheiden van het activiteitenbudget, hetgeen een vertekend beeld gaf van de financiën. Op de huidige begroting maakt Via Vinex dit verschil duidelijk zichtbaar. De stichting zoekt financieel en in haar marketing steeds de balans tussen enerzijds het stimuleren van een brede groep wijkbewoners om kennis te maken met kunst, en anderzijds het bedienen van reeds in kunst geïnteresseerde gezinnen die bereid zijn te betalen voor de producten.

Betekenis voor de stad

Via Vinex wil zorgen voor kwalitatieve kunst en cultuur in Leidsche Rijn en ziet dit als een element waar het zich ontwikkelende stadsdeel niet zonder kan. De instelling laat de activiteiten, naast in Leidsche Rijn–media, ook in stedelijke bladen vermelden, zodat geïnteresseerd publiek uit ‘de oude stad’ op de hoogte is van de projecten. De commissie vindt het positief dat de organisatie op deze manier meer bekendheid genereert, maar roept Via Vinex op om zich primair te profileren als

wijkspeler, omdat daarin naar de mening van de commissie de grootste kwaliteit en toegevoegde waarde van de instelling ligt. De talloze samenwerkingsverbanden die Via Vinex heeft met organisaties in Leidsche Rijn geven blijk van een goede inbedding in de wijk, aldus de commissie. Ze moedigt de organisatie aan haar sterke eigen, omgevingsgerichte identiteit vast te houden bij de beoogde intrek in het nieuwe cultuurhuis Castellum Hoge Woerd.

Cultuureducatie

Via Vinex heeft naar het oordeel van de commissie een goed doordachte, creatieve visie op cultuureducatie. Deze klinkt door in alle projecten en is het uitgangspunt bij de selectie van kunstenaars. De educatieve programma's hebben als hoofddoel kinderen te stimuleren om actief hun verbeelding te gebruiken. Via Vinex betreft de kunstenaars van de seizoenstentoonstellingen bij het ontwikkelen van het educatieve materiaal verbonden aan deze tentoonstellingen, heeft creatieve partnerschappen met twee basisscholen en werkt met andere onderwijsinstellingen op projectbasis. De commissie adviseert Via Vinex in een volgende aanvraag informatie op te nemen over de invulling van de binnenschoolse programmaonderdelen en de evaluatie daarvan door de scholen. Deze informatie miste de commissie in de documentatie en kan de organisatie helpen te reflecteren op haar educatieve activiteiten. Via Vinex koos bewust voor samenwerking met een school met veel leerlingen die nog niet zo bekend zijn met kunst. Dit oogst waardering bij de commissie. Ze hoopt dat de instelling deze positieve lijn doortrekt naar haar talentontwikkelingsprogramma, dat vooralsnog vooral gericht is op kinderen van ouders die al affiniteit met kunst hebben en die in staat zijn het collegegeld van De Vrijstaat KunstAcademie te betalen. De commissie zou het goed vinden wanneer talentvolle kinderen uit minder welgestelde gezinnen, bijvoorbeeld via een gesponsorde beurs, toegang zouden krijgen tot de kinderkunstacademie van Via Vinex.

ZIMIHC

ZIMIHC (1989) ondersteunt onder de noemer 'voor kunst in je leven' al geruime tijd projecten op het gebied van amateurkunst, brengt amateurkunstenaars met elkaar in contact en zette zo een uitgebreide culturele infrastructuur op poten. De instelling ontwikkelt zelf geen kunst, maar faciliteert amateurkunstenaars en werkt daarbij vraaggericht. In 2012 vond een reorganisatie plaats om de organisatie compacter en wendbaarder te maken. De komende jaren concentreert ZIMIHC zich op het faciliteren van amateurkunst in haar drie cultuurhuizen: ZIMIHC theater Wittevrouwen (aan de Bouwstraat), ZIMIHC theater Zuilen (in het Vorstelijk Complex) en ZIMIHC theater Stefanus (Overvecht). Naast deze ontmoetingscentra van de lokale *community arts* is er een afdeling advies en projecten onder de naam ZIMIHC Maatwerk. Deze afdeling legt zich in de periode 2013–2016 meer toe op informatievoorziening en adviseringswerk, waarbij het digitale platform 'zimihc.nl' een belangrijke rol speelt. Verder beoogt ZIMIHC de cultuurhuizen actiever te exploiteren. Anders dan voorheen gaat de instelling ook daarbij meer vraaggestuurd te werk en spant zich in om nieuwe (commerciële) doelgroepen buiten de culturele sector te bereiken.

Bevindingen en aanbevelingen

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie vindt dat ZIMIHC een heldere, *down to earth* visie heeft op amateurkunst in de wijken en dat de organisatie deze consistent en vakkundig tot uitvoer brengt. ZIMIHC stelt de amateurkunstenaar centraal en heeft voor het stimuleren van creativiteit in de samenleving (haar missie) cultuurcoaches in dienst die 'met, voor en door' wijkbewoners gestalte geven aan een deel van het programma in de cultuurhuizen. Ieder cultuurhuis heeft, zo constateert de commissie, een eigen signatuur door de sfeer die de bewoners meebrengen en de projecten die er plaatsvinden – afgestemd op de grootte en de specifieke kwaliteiten van de locatie. De commissie concludeert op basis van het gesprek dat het verwijderen van een extra laag uit de organisatiestructuur de persoonlijke, informele en flexibele benadering heeft teruggebracht waarin de kracht van ZIMIHC ligt. De instelling beschikt over een uitgebreid netwerk van zelfstandigen, waardoor ze per project de juiste mensen kan kiezen om het team mee aan te vullen. De zorg van de Commissie Cultuurnota 2013–2016 over het realiseren van de ambities met minder personeel is daarmee gelukkig ongegrond gebleken.

Cultureel ondernemerschap

ZIMIHC heeft financieel gezien buitengewoon lastige jaren achter de rug. Hoewel de financiële balans broos blijft, is de commissie onder de indruk van hoe de stichting de financiën na de reorganisatie weer grotendeels op orde heeft gebracht. De nu overzichtelijkere financiële bedrijfsvoering laat zien dat de organisatie slim inspeelt op kansen in de vorm van partnerschappen en het ontwikkelen van nieuwe producten als 'Artist on demand'. Ook het kosteloos beschikbaar stellen van de theaterzalen, waarbij de amateurkunstenaars verplicht zijn een vast aantal entreekaarten af te nemen, noemt de commissie een inventieve zet. Iedere afdeling (de cultuurhuizen en het maatwerk) schreef na de reorganisatie haar eigen ondernemingsplan en is in de nieuwe organisatiestructuur verantwoordelijk voor de eigen begroting. De afdelingen worden daarbij ondersteund door het bedrijfsbureau en de directie. Per kwartaal koppelt het bedrijfsbureau terug wat de financiële stand van zaken is. De commissie is van mening dat hiermee het financiële beleid van de afdelingen nu voldoende transparant en verantwoord is.

Stichting ZIMIHC heeft de term cultuurhuis in haar uitingen naar de doelgroepen vervangen door 'theater', omdat deze laatste term volgens de organisatie herkenbaarder weergeeft wat voor faciliteiten de gebouwen bieden. De commissie vraagt zich af of door de disciplinegebonden term theater voor de buitenwereld nog wel duidelijk is dat ZIMIHC amateurkunstenaars uit alle disciplines wil bedienen. De commissie adviseert de organisatie, met het oog op haar identiteit en de toekomst, dit deel van haar marketingstrategie te heroverwegen.

Betekenis voor de stad

Stichting ZIMIHC spant zich in om alle amateurkunstenaars in 'haar' wijken een passend fysiek en online podium te geven en om een uiteenlopende groep Utrechters te betrekken bij (amateur)kunst en cultuur. Dit laatste gebeurt bijvoorbeeld door de inzet van cultuurcoaches in de wijk, door het programmeren van niet-culturele activiteiten, zoals een culinaire markt, en in het werk dat de organisatie doet voor het Jeugdcultuurfonds Utrecht. De cultuurhuizen van ZIMIHC worden door wijkbewoners gezien en omarmd als wijkpodia, zo stelt de commissie met instemming vast. In het leggen van verbindingen zoekt de instelling bewust de breedte op: ZIMIHC benadert commerciële partijen voor verhuur van de locaties, neemt deel aan netwerken in de stad en regio en verbindt grote stedelijke of internationale activiteiten met amateurkunst in de wijken. De commissie vindt de werkwijze van de afdeling Maatwerk en de beoogde projecten verwoord in het gesprek overtuigend en ziet kansen voor verdere groei. De afdeling heeft, in de ogen van de commissie, dankzij de expertise, het uitgebreide netwerk en achterban van ZIMIHC het potentieel om van grote betekenis te zijn voor de stad.

Bijlage 1 – opzet en richtlijnen visitatieprocedure

In de 'Cultuurvisie 2012–2022 Open Ruimte' hebben we in het hoofdstuk over de subsidiesystematiek 2013–2016 opgenomen, dat een visitatie halverwege de vierjarige termijn deel uitmaakt van de cultuurnotaprocedure. Het doel van de visitatie is om een actueel en onderbouwd inzicht te krijgen in de realisatie van de jaarlijkse activiteitenplannen en het daarmee verbandhoudende functioneren van de organisaties. Dit geeft in samenspel met de bevindingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie, de instellingen instrumenten in handen om de kwaliteit van de activiteiten gestructureerd te versterken. De opdrachtgever voor de visitatie is het college van burgemeester en wethouders.

Doel

1. De visitatie geeft een stand van zaken van de betreffende instelling. De visitatieprocedure vormt geen beoordelingsmoment met als uitkomst wel of niet subsidiabel. Het kan wel het startpunt zijn van intensiever overleg met deze instelling.
2. De commissie stelt, naast een stand van zaken per instelling, ook algemene beschouwingen op over het Utrechtse culturele veld in zijn geheel. Deze beschouwingen hebben als doel om een tussentijdse blik te werpen op de culturele infrastructuur van de stad.

Opdracht

1. De visitatiecommissie geeft in haar rapport antwoord op de volgende vragen:
  - a. In hoeverre is het meerjarenplan 2013–2016 tot nog toe uitgevoerd;
  - b. Welke afwijkingen hebben zich ten opzichte van dit meerjarenplan voorgedaan;
  - c. Wat is het verwachte verdere verloop van het meerjarenplan in 2014 tot en met 2016.
2. De visitatiecommissie beoordeelt instellingen die zijn beoordeeld in het kader van de cultuurnotaprocedure 2013–2016 en die meer dan 20.000 euro subsidie ontvangen. Instellingen die minder dan 20.000 euro subsidie ontvangen worden ambtelijk gevisiteerd.
3. De visitatiecommissie beoordeelt aan de hand van dezelfde criteria, die voor de aanvraag 2013–2016 golden:
  - a. artistiek–inhoudelijke kwaliteit
  - b. ondernemerschap
  - c. betekenis voor de staden wanneer van toepassing:
  - d. cultuureducatie en/of
  - e. internationale betekenis
4. De visitatiecommissie beoordeelt ook stichting Cultuurpromotie Utrecht. Deze instelling is niet beoordeeld in het kader van de cultuurnotaprocedure 2013–2016.
5. Het visitatierapport wordt betrokken bij de beoordeling van de aanvraagprocedure cultuurnotaperiode 2017–2020.

Samenstelling visitatiecommissie

1. Het college benoemt de leden.
2. De visitatiecommissie bestaat uit minimaal twee leden van de commissie 2013–2016, minimaal twee leden van de adviescommissie Eenmalige subsidie Cultuur en wordt aangevuld met nieuwe commissieleden. Het uiteindelijke aantal commissieleden wordt gebaseerd op de minimaal benodigde expertise, in relatie tot de instellingen die moeten worden gevisiteerd.
3. De leden van de visitatiecommissie zijn in de vijf jaar voorafgaand aan de visitatie niet in dienst geweest bij de te visiteren instelling, hebben in dezelfde periode geen opdrachten vervuld voor de te visiteren instelling, en van hen is in dezelfde periode geen projectvoorstel afgewezen.
4. De leden van de visitatiecommissie zijn in de commissie opgenomen vanwege hun deskundigheid en onafhankelijkheid. Zij hebben in relatie tot de visitatie geen ander belang dan een zo getrouw mogelijk beeld te geven van hetgeen door hen tijdens het visitatieproces is of wordt gevonden.

5. Indien een kandidaat-commissielid vooraf feiten kent die hem/haar zouden kunnen belemmeren in zijn/haar onafhankelijkheid, dient dit kandidaat-lid dit onverwijld te melden en zich terug te trekken uit de commissie. Indien tijdens het visitatieproces dergelijke feiten blijken aan het betrokken lid of een der andere leden, dient ook daaruit de conclusie getrokken te worden dat het betrokken lid zich terugtrekt.
6. Bij de samenstelling van de commissie, hebben de directies van de instellingen het recht om aan te geven welke potentiële commissieleden volgens niet in aanmerking komen om hun instelling te visiteren. Van dit recht kan uitsluitend gebruik worden gemaakt op grond van een (vermeend) gebrek aan onafhankelijkheid, zoals beschreven in punt 3.
7. Leden van de visitatiecommissie kunnen worden gevraagd deel te nemen aan de commissie die de aanvragen voor de cultuurnotaperiode 2017–2020 zal beoordelen.
8. De visitatiecommissie wordt ondersteund door minimaal twee extern commissiesecretarissen. De extern secretaris doet verslag van de bijeenkomsten en schrijft in opdracht van de commissie het eindrapport. De extern commissiesecretarissen zijn geen lid van de visitatiecommissie.
9. De visitatiecommissie is gebonden aan geheimhouding van de documenten en publiceert alleen de eigen bevindingen en aanbevelingen in het visitatierapport. Dit geldt ook voor de extern secretarissen.
10. De leden van de visitatiecommissie ontvangen voor hun deelname aan de commissie vacatiegeld van het college van Burgemeester en Wethouders. Tevens worden alle ten behoeve van de visitatie gemaakte onkosten vergoed. Hierbij zijn tenminste inbegrepen: reiskosten voor alle bijeenkomsten, inclusief het instellingsbezoek.
11. De visitatiecommissie wordt ambtelijk ondersteund. De ambtelijk secretaris ondersteunt de commissie, vraagt tijdig de documenten op bij de te visiteren instellingen, zorgt voor de verspreiding daarvan onder de leden van de commissie en begeleidt de bijeenkomsten.

Werkwijze

1. De visitatiecommissie voert haar werkzaamheden uit zoals omschreven in dit document.
2. De volgende instrumenten staan de visitatiecommissie voor het beantwoorden van de vragen ter beschikking:
  - a. De oorspronkelijke aanvraag en advies cultuurnota 2013–2016
  - b. Activiteitenplannen en begrotingen 2013 en 2014
  - c. Het zelfevaluatie-rapport van de te visiteren instelling
  - d. Het voortgangsgesprek met vertegenwoordigers van de instelling. Het gesprek zal worden gevoerd met in ieder geval:
    - De directie van de instelling, mogelijk aangevuld met aanvullende expertise uit de organisatie. Bij sommige instellingen zal er een overlap zijn in directie en uitvoering.
    - De raad van toezicht of het bestuur van de instelling.
3. Het streven is dat de visitatiecommissie zo veel mogelijk activiteiten van de te visiteren instellingen heeft bezocht. Wanneer een commissielid een activiteit bezoekt maakt hij/zij hiervan een schriftelijk verslag, dat wordt gedeeld met de andere commissieleden.
4. Indien binnen de visitatiecommissie een onoverbrugbaar verschil in inzicht bestaat inzake de beoordeling van (een aspect van) de gevisiteerde instelling, wordt dit in het rapport inzichtelijk gemaakt.
5. Het visitatieproces vindt plaats in de periode maart – juni 2014.
6. Het visitatieproces omvat tenminste zes fases:
  - a. De voorbereiding van het visitatiegesprek met de instelling. Deze omvat de bestudering van de door de instelling aangeleverde documenten en een bijeenkomst ter kennismaking en bespreking van de eerste bevindingen.
  - b. Het visitatiebezoek aan de instelling duurt maximaal een dagdeel. Op de bezoekdag worden de gesprekken gevoerd met de vertegenwoordigers van de instelling. Aan het einde van het bezoek bespreekt de commissie met elkaar de eerste bevindingen.
  - c. De conceptfase. De extern secretaris stelt een conceptrapport op, op basis van de gesprekken en de bevindingen tijdens de bezoekdag.
  - d. De commissie stelt het rapport in concept vast en wordt aan de directie van de gevisiteerde instelling voor wederhoor aangeboden.
  - e. De gevisiteerde instelling wordt in de gelegenheid gesteld te reageren op het conceptrapport, aangaande aantoonbare feitelijke onjuistheden.
  - f. De definitieve vaststelling van het eindrapport.
7. Het visitatierapport bestaat uit de volgende onderdelen:
  - a. Beschrijving van de gevolgde procedure, inclusief toelichting op de activiteiten;
  - b. Een overzicht van de personen met wie de commissie heeft gesproken;
  - c. Het beoordelingskader, dat de commissie heeft gehanteerd;
  - d. Een beoordeling;
  - e. Algemene beschouwingen over het Utrechtse culturele veld in zijn geheel.
8. Het eindrapport wordt onder verantwoordelijkheid van de commissie vastgesteld. Vervolgens biedt de visitatiecommissie haar eindrapport aan het college van Burgemeester en Wethouders aan.
9. De bevindingen van de visitatiecommissie worden gepubliceerd op de website van de gemeente Utrecht. Deze publicatie bestaat uit de visitatierapporten van de betreffende instellingen en de algemene beschouwingen van de commissie.

Wet- en regelgeving

De visitatie vindt plaats op basis van:

- de Algemene Subsidieverordening (ASV) 2008 van de Gemeente Utrecht, Artikel 21, lid 2.

Bijlage 2 – samenstelling Visitatiecommissie Cultuurnota 2013–2016

Commissieleden

- Huub Blankenberg
- Jean Boumans
- Sibylla Breimer
- Nurnaz Deniz
- Arthur van Dijk
- Anna Elffers
- Martin van Ginkel
- Willibrord Keesen
- Tanja Kerkvliet
- Rob Kramer
- Saskia Kriekhaus
- Liane van der Linden
- Yoeri Meessen
- Tanja Mlaker
- Bart van Mossel
- Wouter Peters
- Marc Pil
- Carien Poissonnier
- Eduard van Regteren Altena
- Koen Schouten
- Manon Uphoff
- Brenda van 't Veer
- Neil Wallace
- Edwin Zwakman
- Arienne Zwijnenburg

Secretarissen

- Judith van Oudheusden
- Lodewijk Reijs
- Hannah Roelofs